Módszertani és továbbképző szaklap

2010/1

Magyar Edző

A Magyar Edzők Társaságának folyóirata

OLIMPIA
Ötkarikás naplónk

EDZŐI SZAKMA
Képzés – továbbképzés

SPORTIRÁNYÍTÁS
A Nemzeti Sporttanács javaslata

LABDARÚGÁS
London a nagy cél

TISZTELGÉS
Frenkl Róbert, Markovits Kálmán, Tasnády Károly

Fő támogató:
Önkormányzati Minisztérium
Sport Szakállamtitkárság

www.sportolonemzet.hu

NEMZETI SPORTSZÖVETSÉG

Fotó: Vancouver – 2010

Vancouver jégkirálynője, a dél-koreai Kim Ju Na

Tartalom

Néhány sorban 3
Gallov Rezső

Edzőképzés és továbbképzés a gyakorlat tükrében 3
Ormai László

XXI. Téli Olimpiai Játékok, 2010. II. 12-28. - Vancouver 5
Gallov Rezső

Új nevek a legjobbak élén 14
Füredi Marianne

Mocsai Lajos: a kézilabda első egyéni győztese 15
Füredi Marianne

Az átléphető határ 18
Pietsch Tibor

Sportszakember-képzés: válsághelyzet és kiútkeresés 21
Bognár József

Javaslat a magyar sport finanszírozási és intézményi rendszerének átalakítására 24
Sárközy Tamás

Ormai László Asztalitenisz-csarnok 31

Gerinc és hit 33
Szerekes István

Emléküket őrizzük: Frenkl Róbert, Markovits Kálmán, Tasnády Károly 34

Zsírégető étrend-kiegészítők (króm-pikolinát) alkalmazása a sportolók felkészítésében 36
Szabó S. András

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság I. rész 38
Gallov Rezső

Könyvismertető 46

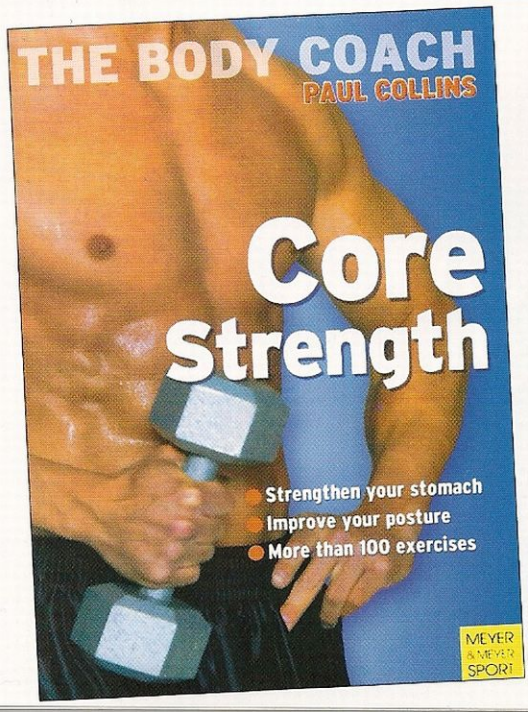

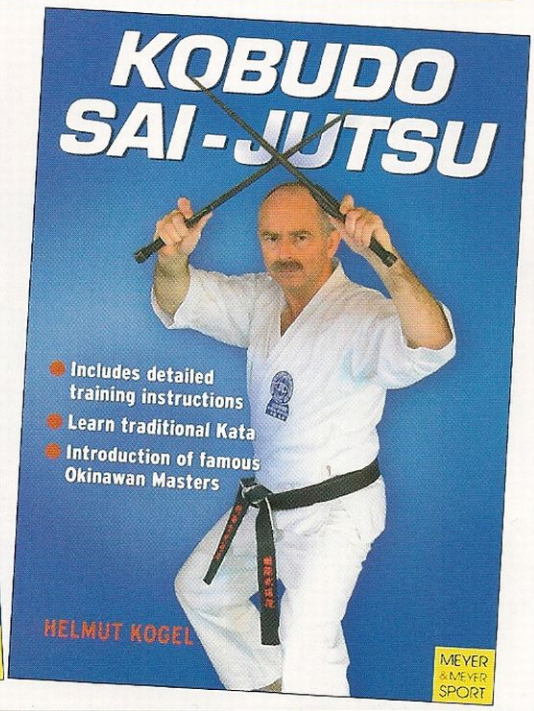

SEMMELWEIS EGYETEM
TESTNEVELÉSI
ÉS SPORTTUDOMÁNYI KAR
TF TOVÁBBKÉPZŐ INTÉZET
1123 BUDAPEST,
ALKOTÁS U. 44.
TEL.: 487-9247. FAX: 356-5966

MAGYAR EDZŐ
Hungarian Coach
13. évf. 2010. 1.

Megjelenik negyedévenként
Előfizethető
a szerkesztőségnél
kapható csekken
Éves előfizetési díj: 2500,- Ft

Főszerkesztő
Gallov Rezső

Felelős szerkesztő
dr. Mónus András

Szerkesztő
Bendiner Nóra

Szerkesztő kollégium
Pécsi Gábor elnök
Bicskei Bertalan
Haász Sándor
Köpf Károly
Lochmayer György
Medvegy Iván
dr. Szabó S. András
dr. Szabó Tamás
dr. Tihanyi József

Kiadja
a Magyar Edzők Társasága

Elnök: dr. Ormai László
Főtitkár: dr. Tamás István

Titkárság és szerkesztőség
1146 Budapest
Istvánmezei út 1-3.
Tel/fax: (36-1) 460-6981
30-991-0203; 30-579-3626
www.magyaredzo.hu
nora.bendiner@helka.iif.hu

Hirdetésfelvétel
a szerkesztőség címén

Műszaki szerkesztő
Somogyi György

Nyomdai munkálatok
®eálszisztéma Dabasi Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Berki István
ISSN 1418-6764

Támogatók
Önkormányzati
Minisztérium
Sport Szakállamtitkárság
Magyar Olimpiai Bizottság
Nemzeti Sportszövetség
Pegazus Sport-Tours Kft.
Szerencsejáték Zrt.

Néhány sorban...

Az év magunk mögött hagyott hetei-hónapjai legkiemelkedőbb eseményének a Vancouverben rendezett téli olimpiai játékokat tekintjük. A rendezésben, az eredményekben, részvételben, a világ minden szegletében megnyilvánuló érdeklődés tekintetében az összes korábbi hasonló sportünnepet felülmúló kéthetes eseményen ott voltak a mieink is és a tőlük telhető módon igyekeztek helytállni. Szerények voltak a várakozásaink, s ennek megfeleltek az eredményeink.

A nyári olimpiai játékok témája merőben más. Nos, a hazai történések világosan jelzik nem csupán a magasabb követelmények és elvárások tudatát, hanem az ebből fakadó felelősségérzetet, s kifejezték azt az egyre csak gyülemlő türelmetlenséget is sporttársadalmunkban, az olimpiai családban, amely a sport rendezetlen állapotai, finanszírozásának elégtelensége okán alakult ki.

Jelzések – távirati tömörséggel. A Nemzeti Sport felhívása mozgósította társadalmi szervezeteinket annak érdekében, hogy a sportköltségvetés összege ne változzon, ellenben emeljék ki abból és helyezzék más rovatba a Forma 1-es futam majd egy milliárd forinttal megemelt összegét. A BOM igyekezete következtében előbb a fővárosi önkormányzat, majd a parlament illetékes bizottsága is támogatta az Olimpiai törvény parlament elé terjesztését. Itt jegyezzük meg: a Nemzeti Sportszövetség, s a Nemzeti Sporttanács sem javasolta a törvénytervezet parlament elé terjesztését jelenlegi formájában, mert az nem tartalmazza a Magyar Olimpiai Bizottság, sem a Magyar Paralimpiai Bizottság egyetértését és támogatását.

A Nemzeti Sporttanács javaslatot készített a sport irányításában és finanszírozási rendszerében szükséges változtatásokra, amellyel egyetértett az Országgyűlés Turisztikai és Sportbizottság is (rövidített változatát lásd lapunkban). A hazai sportszervezetek egységes fellépése érdekében sorra születtek megállapodások utóbb a különböző társadalmi szervek között (Magyar Olimpiai Bizottság, Nemzeti Sportszövetség, Sportegyesületek Országos Szövetsége, Magyar Egyetemi Sportszövetség, továbbá a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kara, stb.).

Idő és szándék híján az országgyűlés utolsó ülésén nem vette napirendre sem az olimpiai törvény, sem a költségvetés kiigazítására tett javaslatot.

Mire lapunk következő, idei második száma, amelyet a kedves olvasó most a kezében tart, eljut előfizetőihez, jószerével már a választások utáni kormány készülhet az ország ügyes-bajos dolgainak intézésére. Fontos teendői között elodázhatatlannak tekintheti a sport rendbetételét.

Gallov Rezső

Edzőképzés és továbbképzés a gyakorlat tükrében

Dr. Ormai László
Magyar Edzők Társasága, Budapest

A sport Magyarország egyik sikerágazata volt évtizedeken keresztül, s ebben a tehetséges sportolók mellett a **jól képzett, tehetséges edzők kiemelkedő szerepet játszottak**. Közülük sokan nemcsak itthon, de a nemzetközi sportéletben is megbecsült szereplők voltak. Voltak olyan sportágak, ahol nemzetközi versenyeken a szakemberek közös nyelve a magyar volt, olyan sok magyar edző ült a különböző nációk kispadjain. Az őket képző intézmény, a TF nagy nemzetközi elismertségnek örvendett; színvonalas tananyagai, nemzetközi hírű oktatói révén. Ez a két tényező, a kimagasló sportteljesítmények és a képzés magas színvonala együtt tette kapóssá és elismertté évtizedeken keresztül a magyar edzőket itthon és külhonban egyaránt.

A 80-as évek közepétől azután egyre inkább azt lehetett érezni, hogy ez az idillikus helyzet megváltozik, a sport imázsa a társadalomban csökken, a sportban szereplők egyre lejjebb csúsznak a képzeletbeli társadalmi ranglétrákon. A rendszerváltás nem javított a helyzeten, inkább tovább erősítette a negatív tendenciákat, egyre általánosabbá váltak az egzisztenciális problémák, amelyek a sportközegtől való távolodást eredményezték olyan csoportok esetében is, amelyeknek hiányát a sport színvonalának csökkenésében lehetett lemérni. Ilyen csoportot alkottak az edzők, akiknek száma évtizedek óta folyamatosan csökken, amin - mint erre már sokan, sok helyen rámutattak - nem lehet csodálkozni.

Folyamatosan szűkülnek a sportolási lehetőségek; nincsenek megfelelő létesítmények, sorra szűnnek meg az egyesületek, nincs elegendő forrás a működéshez, kevesebb a sportoló; az edzők helyzete ezért bizonytalan; bérezésük – néhány sportágat, sztáredzőt kivéve - méltánytalanul alacsony. (A Wesselényi alapítvány, a Héraklész program, a Patrónus program, a Bay Béla ösztöndíj nélkül, amelyek igazából szűk réteget érintenek, sok sportág működésképtelen lenne.)

Ugyanakkor a minőségi sport, az élsport színvonala az egész világon rohamosan nő, javulnak a teljesítmények. Ezeknek eléréséhez, túlszárnyalásához mind több, alaposabb, szélesebb körű tudás szükségeltetik, már régen kevés a nagy sportolói múlt, a rutin. Olyan tudományágak eredményeit kell ismerni, elsajátítani, amelyek nélkül az élsportban nem lehet eredményesen működni. És nem csak elsajátítani, hanem folyamatosan karbantartani és bővíteni, mert azoknak a sportban alkalmazható eredményei is folyamatosan változnak, fejlődnek.

Ezeknek a megnőtt követelményeknek kell megfelelnie, ezeket kell kielégítenie az edzőképzésnek, továbbképzésnek. Erről a kérdéskörről készítettünk az Egyetem Sporttudományi Karával párhuzamosan egy előterjesztést 2009 szeptemberében a Nemzeti Sporttanács részére, amely azt megvitatta. A most rendelkezésre álló idő nem teszi lehetővé, hogy ennek az anyagnak – amely a MET e kérdéskörrel kapcsolatos álláspontját és javaslatait tartalmazza – részleteibe belemenjek, de néhány kérdést szükségesnek tartok **az edzőképzés és továbbképzés vonatkozásában kiemelni**. (A teljes anyag egyébként megjelent a Magyar Edző 2009/3. számában és olvasható a MET honlapján.)

Az edzőképzés színvonalát véleményünk szerint nem növelte a helyenként túlzott liberalizáció, pontosabban úgy tapasztaljuk, túl sok intézmény, szervezet jogosult képzésre, több mint amennyi az ehhez szükséges feltételekkel, szakemberekkel rendelkezik. Nincs még csak megközelítően sem egységes tananyag, követelményrendszer, kapcsolatrendszer a képző intézmények között. Lehet, hogy ez az in-

tézmények önállóságából természetszerűen következik, a gyakorlat oldaláról azonban ez nem problémamentes. A sportágak nagy részében úgy az oktatást, képzést végezni tudó sportági szakemberek, mint sajnos az edzőképzésben részt venni akarók száma sem túl magas, ezért a túlzott decentralizáció helyett a centralizáció sok esetben a képzés minőségét és hatékonyságát javítaná.

Az edzőképzésben – részben a Bolognai rendszerre való áttérésből adódóan is, remélhetően csak átmenetileg – tapasztalható szervezeti, tartalmi problémák mellett az **edzőképzésnek** mégis láthatóan **van gazdája** (még talán több is, mint kellene).

Az előbbiekben már érintettem, hogy ebben a rohanó, fejlődő világban a tanulásnak soha nem lehet vége. A diplomával megszerzett tudás devalválódik, ha nem tartjuk karban, nem tartunk lépést a társtudományok által feltárt új ismeretekkel. Erre szolgálna – természetesen az egyéni képzés mellett – az **edzőtovábbképzés** rendszere. Ilyen egységes, a követelményeket, a célokat, a megoldásokat egyaránt tartalmazó rendszer azonban nincs. **A továbbképzésnek nincs gazdája.**

A rendszerváltozás kezdetén – a nagyarányú dereguláció időszakában – több szakterülethez hasonlóan – az edzők és sportoktatók rendszeres és kötelező továbbképzése is megszűnt. És hiába jelezték az egyesületek, sportszakemberek, maguk az edzők is ennek hiányát és hiába vetette fel a MET a legkülönbözőbb fórumokon és tett a továbbképzés kötelezővé tétele érdekében különböző javaslatokat, azok nem kaptak támogatást, így nem történt semmi. A Nemzeti Sporttanács elé vitt anyagunknak is a kötelező továbbképzésre vonatkozó része váltott ki vitát, finoman is kifejezve inkább elutasítást, mint támogatást.

Tisztában vagyunk vele, hogy ez nem egyszerű dolog, vannak anyagi és jogi, munkajogi vonatkozásai is. De végül is sok területen ezek megoldottak. Így hazánkban is vannak jól működő rendszerek, többek között az egészségügy, az oktatás területén, nem beszélve az EU-s tagországokról, melyek többségében nagy súlyt fektetnek a rendszeres és intézményes továbbképzésre. Németországban például a Kölni Edzőakadémia szervezi az edzők továbbképzését.

Itthon ezt az űrt – nevezetesen a továbbképzés szervezeti rendjének hiányát – a MET igyekezett betölteni évente rendezett konferenciáival, amelyek szervezésében, programjában, forrásainak előteremtésében elsősorban a MOB, az MSTT, a TF Továbbképző Intézete, a mindenkori sport szakállamtitkárság működött közre és segített. Az utóbbi időben – és reméljük ez a jövőben is igaz lesz – bővült a kör a NSSz-el a továbbképzések támogatásának témakörében is.

Remélhető továbbá, hogy a SOSz-szal – az edzőket alkalmazó egyesületek szövetségével – e kérdéskörben talán az egyik legérdekeltebb szervezettel is szorosabbá válik a kapcsolat. Legalább is ezt jelzi a nemrégiben a MET-tel kötött együttműködési szerződése.

És bár a MET-nek nincs szégyellni valója, hiszen működésének 16 éve alatt több mint 110 továbbképző szakmai és módszertani konferenciát szervezett, rendezett fő vagy társrendezőként. Folyóiratának, a Magyar Edzőnek, illetve elődjének, a Mesteredzőnek a 12. évfolyama során az évente 4 alkalommal megjelenő számai összesen több, mint 50.000 példányban jutottak el a szakemberekhez, mégis úgy gondolom **ez nem a megoldás,** csupán hiánypótlás. Ez **nem helyettesítheti** az edzőképzés esetében sem a szervezett, intézményes, rendszeres és folyamatos, **államilag támogatott, kötelező továbbképzést.** Azonban ennek is csak úgy van értelme, ha a munkaadók az alkalmazás során a végzettséget megkövetelik, illetve ha pontosan rögzítve van, milyen végzettséggel, milyen munkakört lehet betölteni és azt, hogyan lehet megtartani. Ez nyilvánvalóan elősegítené a képzésre, továbbképzésre vonatkozó hajlamot, szándékot. Ma ugyanis sem a munkáltatónak, sem az edzőnek nem fűződik hozzá anyagi érdeke, sőt....

Azt lehet látni, hogy ahol már meg vannak határozva a követelmények, a működés feltétele, bizonyos licencek megszerzése, ott is igyekeznek azt kijátszani.

Így pedig nehezebb ösztönözni valakit a tanulásra, önképzésre, ha az csupán „becsület dolga". A magyar sport érdekében az összes érintettnek össze kell fognia és egy irányba mozdulni, hogy ez a helyzet megváltozzon, mert **színvonalas, naprakész, célra irányuló, gyakorlatban alkalmazható tudást nyújtó képzés, azt befogadni és alkalmazni képes szakemberek nélkül – még ha az egyéb hiányzó feltételek javulnának is – a magyar sport hanyatlását nem lehet megállítani. Márpedig muszáj, hiszen nekünk ez a dolgunk!!!**

TENISZ SZAKSZÓTÁR!

Könyvismertető

Tisztelt Hölgyem/Uram! Kedves Sportot szerető Kolléga!

Ezúton tájékoztatom Önöket arról, hogy megjelent a Tenisz Szakszótár magyar és angol nyelven, amely közel 4000 tenisz és sport szakkifejezést tartalmaz 358 oldalon. A szótárt lektorálta: Hornok Miklós, junior válogatott kapitány.

A könyv hasznos segítség lehet: a diák- és teniszsportban dolgozó szakembereknek, edzőknek, versenyzőknek, testnevelőknek, nyelviskolákban dolgozóknak, a két tanítási nyelvű iskolák testnevelőinek és a angol nyelvtanároknak, továbbá mindazoknak, akik szeretik a sportot és szeretnék elmélyíteni angol nyelvtudásukat ezen a területen is.

A szótár két nagy fejezetből áll:

I. Tenisz és sport szakkifejezések.

II. A teniszsport és a gimnasztika oktatását segítő kifejezések.

A szótár ára: 3.500 Ft (+ postaköltség). Amennyiben ezen ismertető felkeltette érdeklődését, kérem, hogy vásárlási szándékát (számlázási címével) jelezze a csirkes.zsolt@citromail.hu e-mail címen, vagy a 06/70-310-39-88 telefonszámon. Bővebb információért tekintse meg az internetes oldalamat az alábbi címen: http://sportszotar.uw.hu

Jó munkát és jó nyelvtanulást kívánok tisztelettel:

Csirkés Zsolt

XXI. Téli Olimpiai Játékok 2010. II. 12-28. – Vancouver

Fotó: Vancouver – 2010

Hét év gondos előkészületei után úgy tűnt, minden a helyére került a XXI. Téli Olimpiai Játékok helyszínén, British Columbia csodás fekvésű tengerparti városában, a kanadai Vancouverben. Aggodalomra csak a hó hiány adott okot, a gondviselés azonban, úgy tűnt legalábbis, megszánja az ideges rendezőket, s a megnyitó előtt két nappal végül havazni kezdett. Nem sokáig, s így mindjárt az első versenynapon lesikló versenyeket voltak kénytelenek elhalasztani a házigazdák.

A színpompás megnyitóra, február 13-án magyar idő szerint a hajnali órákban került sor, a zsúfolásig telt új olimpiai fedett stadionban, ahol több, mint 55 000 néző követhette a pompásan rendezett eseményt a helyszínen, s százmilliók a világ minden sarkában a televíziók képernyőin. A játékokra 82 nemzet küldte el képviselőit – 2636 versenyzőt – köztük heten most első alkalommal: Ghána, Kajmán-szigetek, Kolumbia, Pakisztán, Peru, Szerbia és Montenegró.

Az előírások szerinti protokoll formaságoktól, ismertetésektől eltekintünk, helyettük többnyire inkább a rendhagyó történésekről számolunk be. A kitartás két legendás alakjáról számot adunk. A japán gyorskorcsolyázó Okazaki Tomomi (1998-ban 500 m. bronzérmese) immár a hatodik téli játékokon vett részt. Az 51 éves mexikói lesikló síelő, Hubertus von Hohenlohe herceg is ugyanennyiszer indult, de úgy, hogy anyagi problémái miatt kihagyni kényszerült a 2006. évi torinói sportünnepet.

Ami a mi részvételünket illeti, Magyarország egyike annak a tizenkettőnek, amely eddig minden téli játékokon részt vett (mellettünk Ausztria, Finnország, Franciaország, Kanada, Lengyelország, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Svédország, Svájc és az Egyesült Államok). A tucatnyi nemzet közül mindazonáltal egyedül mi nem büszkélkedhetünk még olimpiai aranyéremmel (eddig két ezüst és négy bronzérem a dobogós gyűjteményünk).

Az emelkedett hangulatot a pénteki edzésnap tragédiája árnyalta némiképpen borúsabbá: a huszonegy éves grúz szánkós 145 km/órás sebességgel kirepült a versenypályáról, s egy oszlopnak vágódott. Azonnal kórházba szállították, de képtelenség volt megmenteni, sérüléseibe belehalt. A vizsgálatok szerint a versenyző túl gyorsan siklott, bár a pályaépítőket is terheli némi felelősség, mert nem hallgattak előzőleg világhírű versenyzők és szakemberek véleményére, miszerint a pálya kritikus helyén magasabb falat kellett volna építtetniük.

February 13-14. szombat-vasárnap

A svájci Ammané az első aranyérem

A magyar idő szerint estére tervezett férfi lesikló versenyt az esőzés és a szokatlanul magas hőmérséklet következtében használhatatlanná vált pálya miatt a rendezők kénytelenek voltak elhalasztani. Ugyanez történt magától értetődően szintén az alpesi számok színhelyén vasárnapra tervezett női szuperkombináció esetében is.

Az ötkarikás játékok előtt lebonyolított síugró versenyek tanúsága alapján várható volt, hogy Vancouverben az első helyért a svájci klasszis, – Salt Lake City kétszeres bajnoka 2002-ben – Simon Amman és az osztrák Gregor Schlierenzauer küzdhet a legnagyobb eséllyel, jóllehet az idény első

részében kiválóan szerepelt a szintén osztrák Andreas Kofler is. A Harry Potter becenévre hallgató svájci - hasonlít is a filmbeli alakra és ugyanolyan szemüveget visel - az első sorozatban igazolta a jósokat, az élre került, viszont vetélytársa, „Schlieri" csak a hetedik helyig jutott, s hiába javított óriásit a második „körben", ezzel is „csak" a bronzéremig jutott. Amman magabiztosan versenyzett, a második részben is a legtöbbet nyújtotta, végül 105 és 108 méteres ugrásai révén 15 méteres különbséggel végzett az élen, mögötte pedig a lengyel nagyság, a versenyzéstől itt végérvényesen búcsúzó Adam Malysznak jutott az ezüst.

A magyar küldöttség bemutatkozó embere Knoch Viktor volt az 1500 m gyorskorcsolyázás előfutamai során. A rajt után, a táv elején bátran versenyzett, élre is állt, utána azonban visszaesett, előbb a 3-4-ik helyre, majd az ötödik körtől a hatodikra, s innen nem tudott előbbre jutni a végén. Itt, már elöljáróban hadd jegyezzük meg: szerény várakozással tekintethettünk csupán a mieink vancouveri szereplése elé, nem lehettek vérmes reményeink, legfeljebb tisztes helytállásban bízhattunk, tehát ennek megfelelően mindössze néhány pontot érő helyezésben… Darázs Péternek valamivel jobban sikerült: húszon belül, a 19-ik helyen végzett. A női 500 méteren előfutamában harmadik lett Huszár Erika, tehát nem jutott tovább, míg a váltóban (3000 m) a Huszár, Heidum, Keszler, Darázs összeállítású csapat a 2-ik futamban a negyedik hellyel a B-döntőbe jutott.

A dél-koreaiak roppant balszerencsésen versengtek a férfi 1500 m döntőjében, a finisben az első három helyen futottak, de közülük ketten a nagy gyürkőzésben a palánknak estek, s így a győztes Pak Szung Hi mögött az amerikai Apolo Anton Ohno szerezte meg az ezüstöt, s ezzel egy kiváteles rekordot ért el: a sportág első versenyzője lett ekként, aki hat olimpiai éremmel büszkélkedhet.

Ha már a sporttörténeti nevezetességeknél tartunk: a szlovákok orosz születésű 25 éves rendőrhölgye, a teljesen esélytelennek hitt Anastasia Kuzmina országának első téli olimpiai aranyérmét nyerte a sílövő számban.

Talán még ennél is nagyobb meglepetést tartogatott a rettenetes időjárási viszonyok közt a férfiak számára rendezett hasonló, 10 km-es szám. A verhetetlennek hitt legenda, a norvégok immár ötszörös olimpiai bajnoka, Ole Einar Björndalen a hatodik aranyát akarta begyűjteni. Helyette a francia Vincent Jay diadalmaskodott bravúros, hibátlan lövészetével (Björndalen az első körben háromszor is hibázott, s végül messze lemaradt a dobogóról is.). Egyetlen képviselőnk, Tagscherer Imre a 88 fős mezőnyben a 80-ik helyen zárt.

A hétvége a női jégkorong torna során is hozott egy rekordot: Kanada-Szlovákia – 18-0. A játékok története során még soha nem született ilyen nagy különbségű győzelem (a korábbi „csúcs": Kanada-Olaszország 16-0 – 2006. Torino).

Február 14-15. vasárnap-hétfő

Kanadai aranymámor - Bilodeau

Első olimpiáját Kanada Montrealban rendezhette, de a nyári játékokon nem sikerült aranyéremmel boldogítani a hazai közönséget. A másodikon, a Calgaryban lebonyolított téli olimpián sem. Most végre sikerült, a harmadik juharleveles ötkarikás játékon - a harmadik városukban - s éppen a harmadik napon végre sikerült: a síakrobatika mogul számában Alexandre Bilodeau szerezte meg a győzelmet. S ez még csak a kezdet volt. Különlegesség tette számára még édesebbé és érdekesebbé a sikert, hiszen mindössze 17 századmásodperccel végzett a nagy rivális, Dale Begg-Smith előtt, aki jóllehet ausztrál színekben állt rajthoz, éppen ott, Vancouverben született, s töltötte gyermekéveit, szinte otthon érezhette tehát magát.

Majdnem minden napra jutott meglepetés, s ez ezúttal sem alakultak az események másként. Óriási versenyt hozott a legrangosabb, a klasszikus alpesi szám - amelyet az első versenynapon a rendezők az időjárás viszontagságai miatt kénytelenek voltak elhalasztani - a férfi lesiklás. Jellemző, hogy az első 15 versenyző egyperces különbséggel ért célba, s az még inkább, hogy a győztes, svájci Didier Defago mindössze hét századmásodperccel előzte meg Aksel Lund Svindalt (Norvégia), s kilenccel a sokáig biztosan vezető amerikai nagyságot, Bode Millert.

A korábbi tragédia hatásaként a szánkópálya kritikus szakaszát magasabbra építették, a pályát lerövidítették a házigazdák, s ezzel lényegesen lassúbbá vált a „teknő", amely így kevéssé kedvezett a kockázatot vállaló versenyzők számára. Schmitt Pál, a NOB magyar tagja egyébként javasolta, hogy ezután kifejezett szakmai-szakértői stáb vizsgálja meg és adja át a jövőben a pályákat rendeltetésüknek. A módosítások a németeknek kedveztek, akik a férfi egyesben kettős győzelmet arattak Felix Loch, illetve a mögötte végzett David Möller révén.

A svéd Charlotte Kalla – két héttel a játékok előtt első lett a canmore-i vk-futamon – őrizte csúcsformáját, simán nyerte a nők 10 kilométeres sífutását, s egyetlen volt a mezőnyben, aki 25 percen belül teljesítette a távot.

A gyorskorcsolyázás után a csehek máris megnyugodhattak, mert 3000 méteren Martina Sablikova nyakába akaszthatták az aranyat. Folytatódott a Naganóban kezdődött csehországi aranyhagyomány. Ott a jégkorong válogatott győzött, Salt Lake Cityben az aerialsban Ales Valenta, majd Torinóban a sífutó Katerina Neumanová folytatta az aranytermelést, amely tehát ezúttal sem szakadt meg.

Február 15-16. hétfő-kedd

Páros műkorcsolya: 46 éves hagyományt törtek meg a kínaiak

Régóta tartott – de igaz volt. Még Innsbruckban kezdődött a Ljudmila Belouszova, Oleg Protapopov házaspár jóvoltából, ahol a téli olimpián 1964-ben szovjet győzelem született páros műkorcsolyázásban. Bármennyire is hihetetlen, de azóta ezt a látványos számot csakis szovjet, illetve később orosz (1992-ben FÁK-beli) kettős nyerte – megszakítás nélkül 46 éven át. Talán még ennél is hihetetlenebb, hogy most viszont, csaknem félévszázaddal az első siker után, orosz páros még a dobogóra sem jutott fel Vancouverben!... A média tökéletesen behódolt a győztes kínaiak előtt. Nem csoda, igazán hamisítatlan sportsztori, pompás ötkarikás bravúr az övék. A Sen Hszüe és Csao Hung-po párosé (az életben is azok, házaspárt alkotnak). Ez volt pályafutásuk negyedik olimpiája – Naganóban (1998) ötödikek

Fotók: Vancouver – 2010

A verhetetlen páros: Sen Hszüe és férje, Csao Hung-po

lettek, Salt Lake Cityben (2002) és Torinóban (2006) egyaránt bronzérmet szereztek. Aztán – visszavonultak. Tíz hónappal Vancouver játékai előtt döntöttek az újrakezdés, azaz a folytatás mellett, hogy megvalósíthassák legnagyobb álmukat, olimpiai bajnokságot nyerjenek. A sporttörténeti csoda sikerült, a pár örökre beírta arannyal a nevét az olimpiák és nem különben a kínai sporttörténelem legnevezetesebb sikereit megörökítő díszes lapokra. Ők szerezték ugyanis a Kínai Népköztársaság első világbajnoki érmét még 1999-ben, azután ugyanígy első vb aranyát 2002-ben, majd ők álltak a kínaiak közül elsőként dobogóra a téli játékok történetében. S most mindezt sikerült felülmúlniuk! Szenzációs happy end, hiszen még az ezüst is Kínába vándorolt a Pang Csing, Tung Csien kettős révén.

Anastasia Kuzminárólesett már szó, a szlovákok orosz származású sílövőjéről, első olimpiai aranyuk gazdájáról. Ezúttal a 10 km üldözéses versenyen állt rajthoz. A németek szépséges klasszisát, a 23 éves Magdalena Neunert – hatszoros világbajnok, világkupa győztes, stb. stb – ezen a napon képtelenség volt legyőzni, vagy akár csak megközelíteni is, hiszen végül 12.3 másodpercet vert az ezüsttel is roppant boldog Kuzminára. A férfiak hasonló számában (12.5km) az ötszörös olimpiai bajnok norvég Ole Einar Björndalen vesszőfutása folytatódott, messze volt attól, hogy beleszóljon a verseny alakításába, végül hetedik lett.

A hódeszkások krosszversenyében duplázott az amerikai Seth Wescott – bár csupán hajszállal a kanadai Mike Robertson előtt ért célba – megvédte négy évvel ezelőtt szerzett aranyát. A svájciak immár második aranyukat szerezték, pontosabban Dario Cologna, aki a 15 km sífutásban, némi túlzással, rajt-cél győzelmet aratott, végig vezetett.

February 16-17. kedd-szerda

Vonn nagy napja

A nem mindennapos előzmények után óriási érdeklődés előzte meg a nők alpesi versenyei lesikló számát. Közrejátszott ebben az esemény többszöri halasztása, nem különben a nagy esélyesnek számító szépséges amerikai Lindsey Vonn körüli sajtó felhajtás. Az olimpia előtt két héttel meglehetősen súlyos sípcsontsérülést szenvedett, akkor kétséges volt egyáltalán az indulása. A versenyhalasztások annak ellenére is segíthették, hogy edzésmunkáját nem volt képes a szokott módon elvégeznie, hiszen sérülése szépen javult. Nem járt úgy, mint négy évvel ezelőtt Torinóban, amely előtt szintén megsérült, ám nem sikerült tökéletesen felépülnie a versenyekre. Igaz, nagy vetélytársai közül többen is buktak – kivéve honfitársát, Julia Mancusót – de az amerikai csillag, aki nem mellékesen a mezőnyben egyetlenként használt férfi síléceket, iszonyatos, 107 km/órás sebességgel száguldott le a lejtőn, s nyerte el az aranyérmet.

A mieink közül Berecz Anna állt rajthoz. Dicséretére legyen mondva, hogy ugyan óvatosan, s érthető idegességgel versenyzett, de teljesítette a távot, s végül a 35-ik helyen végzett. Nem lebecsülendő a teljesítménye, ha hozzátesszük, mert a mezőny több, mint a negyedrészét alkotó versenyző esett ki a küzdelmek során.

Gyorskorcsolyázásban mindinkább érvényre jut az ázsiai fölény. A férfiaknál aratott sikereket követően rendezték a női 500 m döntőt. Dél-koreai győztest avattak Li Szang Hva személyében, s bár mögötte a német Jenny Wolf kapta az ezüstöt, a harmadik helyen kínai versenyző – Vang Pejhszing, – az 5-iken pedig egy japán, Josi Szajuri végzett. Ugyanígy folytatódott a hegemónia a férfiakat követően a hölgyek szánkóversenyében is a németek jóvoltából. A női egyes bajnoki címét Tatjana Hofner szerezte meg, s a bronz is honfitársnak, Natalie Geisenbergernek jutott.

Vonn (jobbra) és Mancuso

Összegzésként elmondható, hogy szánkóban, hódeszkában (Maelle Ricker, kanadai) és a gyorskorcsolyázás 500 m számában ugyanazok a nemzetek végeztek az élen, amelyek a férfiak számaiban megszerezték az első helyet.

Beindult a jégkorong gépezet, az első mérkőzések meglepetés nélkül zajlottak le. A férfi műkorcsolyázás rövid programjáról, Jevgenyíj Pljuscsenkóról szintén érdemes lenne már most is szólni, de ezzel várjunk azért…

February 17-18. szerda-csütörtök

Célfotó – két orosszal, és a100-ik norvég arany

Számunkra, lehet, egy kissé talán szokatlan, de Vancouverben teljesen természetesnek vette mindenki, hogy az egyik legnagyobb sztár, az amerikai hódeszkás, Shaun White. Aki a félcsőben káprázatos, szinte hihetetlen gyakorlatot mutatott be a döntő során (egyebek között dupla szaltót három és fél csavarral). Hitetlenkedtek a bírók is, a maximális 50 pontból 48.4-et adtak. A remek humorú amerikai, a televíziósok 23 éves kedvence így nagy fölénnyel védte meg négy évvel ezelőtti aranyát. Igaz, két nagy ellenfele – Kevin Pearce és Danny Davis – nem sokkal a nyitány előtt megsérült, nem lehetetett ott az olimpián.

A férfi sífutás sprintszáma után fellélegezhettek az oroszok, végre megszületett első aranyuk Vancouverben. Nem akármilyen körülmények között. Öldöklő hajrát vágott ki két kiválóságuk, Nyikita Krjukov és Alejszandr Panzsinszkij. Egyforma időt mértek mindkettejüknek a műszerek (3:36.3), s végül célfotó döntött milliméterekkel az előbbi javára.

Eredetileg itt indult volna a magyar Tagscherer Zoltán is, de a versenybíróság úgy döntött – nem állhat rajthoz. Bár versenyzőnk elvben két számban szerzett jogot a részvételre, a döntés értelmében ez mégis csak egyszeri rajtra volt elegendő, hiszen 15 km-en már szerepelt. Tagscherer Imre rajtja mindazonáltal még hátra volt a sílövőknél.

A női alpesi számokban a szuperkombinációs versenyt rendezték, ahol rajtolt a már teljesen egészséges és két nappal ezelőtt lesiklásban szerzett aranyérmétől boldog amerikai Lindsey Vonn is. Túl felszabadultan, óriási lendülettel versenyzett, az első sorozatban 33 századdal még ő vezetett, de aztán túl nagy kockázatot vállalt, s bukott. Német barátnője, Maria Riesch élt az alkalommal, megszerezve első olimpiai bajnoki címét.

A nap külön érdekessége, hogy kiválóan szerepeltek a torinói bajnokok. A tengerentúliak közül White-ot már említettük, de hasonló bravúrt vitt végbe a színes bőrű gyorskorcsolyázó Shani Davis 1000 méteren, ahol az 500 méteren korábban első dél-koreai Mo Tae Bumot győzte le, míg a bronzot a szintén amerikai Chad Hedrick gyűjtötte be. Ugyanígy ismételt a kettes szánok küzdelmében az osztrák Andreas Linger, Wolfgang Linger testvérpár. S még egy igazi, emlékezetes jubileumi teljesítmény: sílövészetben, a 15 km egyéni indításos számban győztes 28 éves Tora Ber-

ger (egyetlen lövő hibával) a norvégok itteni első, összesítésben pedig hazája 100-ik téli olimpiai aranyát szerezte meg.

Február 18-19. csütörtök-péntek

Pljuscsenkónak ezúttal „csak" ezüstre futotta

Leszögezhetjük, ez a versenyszakasz egyáltalán nem az esélyeseké volt, sorra születtek „jóvoltukból" a meglepetések. A sorból a zseniális orosz műkorcsolyázó, Jevgenyij Pljuscsenko eredménye külön is említést érdemel. Ő volt a nagy favorit, s a döntő előtt – igaz, minimális különbséggel – vezetett. Kűrjét is lényegében hibátlanul teljesítette. Lényegében, mert tény, kisebb megingásai voltak, s roppant feszülten futott – önmagához képest. Viszont az amerikaiak nyurga korcsolyázója, Evan Lysacek abszolút hibátlan futást mutatott be – programját tökéletesen teljesítette és kis különbséggel sikerült megelőznie a második aranyérmére áhítozó – közben éveket kihagyó, de Eb arannyal visszatérő - orosz ellenfelét. Pljuscsenko indignáltan vette át az ezüstöt, s a sajtónak nyilatkozva kijelentette – ő négyfordulatos ugrást is produkált gyakorlatában, az amerikai pedig e nélkül kapta a bajnoki címet. Edzője hozzátette, hogy 1994 óta nem lehetett olimpiai aranyat nyerni négyfordulatos produkció nélkül… Másnap megszólalt az ügyben maga az orosz miniszterelnök, Vlagyimir Putyin is: gratulált, s hozzátette: „Ez az ezüst voltaképpen aranyat ér."

Többször is megjegyeztük, mennyire csalódott a norvég síelők félistene, a sokszoros olimpiai bajnok 36 éves Ole Finar Björndalen, hogy aranyérmeinek számát (5), nem volt képes gyarapítani Vancouverben. Maradt még eléggé jó esélye a mulasztás pótlására a sílövők 20 km egyéni indításos számában. Mielőtt tovább mennénk: Tagscherer Imre a 82 helyen végzett. Nos, a derék norvég bajnok hősiesen küzdött, s bármennyire is hihetetlen, holtversenyben érte el ugyanazt az időt, amit a fehérorosz Szergej Novikov. Az aranyhoz ellenben ennél sokkal jobb idő kellett, amelyet a honfitárs, a szintén norvég Emil Hedge Svendsen szerzett meg, mintegy tíz másodperccel futva jobbat ellenfeleinél. Az arany az övé, az ezüstből pedig kettő kellett, mert Björndal és Novkov is azt kapott, a bronzot nem adták ki.

A vendéglátók ismét extázisban ünnepelhettek, mert a női gyorskorcsolyázók 1000 döntőjében Christine Nesbit – két századmásodperccel – előzte meg a holland Annette Gerritsent, s nyerte hazája újabb aranyérmét. Váratlannak minősíthető a nem kifejezetten téli-országnak tekinthető Ausztrália képviseletében a női „félcsőben" szerzett aranyérmével Torah Bright teljesítménye.

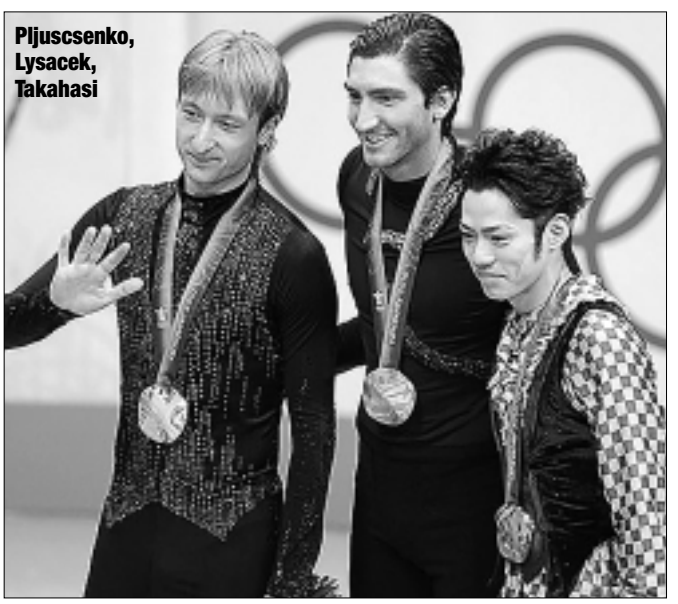
Pljuscsenko, Lysacek, Takahasi

Hamisítatlanul vaskos meglepetésnek nevezhető viszont az orosz jégkorong válogatott veresége a szlovákoktól – szétlövés után (2-1), s majdnem így jártak a rendező kanadaiak, akik Svájc ellenében ugyancsak szétlövésre kényszerültek, ők azonban kicsikarták a győzelmet (3-2). Persze, még csak a csoportmérkőzéseknél tartottunk, a továbbiakban minden megtörténhet.

Végül a férfiak szuper óriás műlesikló száma után – jóllehet hatalmas volt a küzdelem – még mindig aranyérem nélkül várakozik az amerikai nagyság, Bode Miller. Sokáig az élen állt, a norvég Aksel Lund Svindal azonban ezen a napon verhetetlennek bizonyult, az amerikai 0.28 századdal maradt le az aranyról.

Február 19-20. péntek-szombat

Amman a világ tetején

Nem is lehet ez másként: minden egyes napra jutnak sporttörténeti jelentőségű, ritka teljesítmények. A svájciak olimpiai címvédő síugrója, Simon Amman – éppen úgy, mint négy évvel ezelőtt Torinóban – itt, Vancouverben is duplázott, nagysáncon is verhetetlennek bizonyult. Ezzel immár a legnagyobbak, a legendák sorába „költözött" – négyszeres olimpiai aranyérmes. Síugrónak ez még előtte soha senkinek nem sikerült! Érdekes, hogy mögötte a lengyelek visszavonuló nagysága, Adam Malysz – éppen úgy, mint a korábbi síugró számban normál sáncon – úgyszintén ezüstöt szerzett. S ha már a kivételes sikerekről szólunk, ide soroljuk a női szkeleton szám győztesét, a 27 esztendős Amy Williams bravúrját is. Tény: színeikben egyéni aranyat legutóbb harminc évvel ezelőtt sikerült ünnepelniük a briteknek, mégpedig a műkorcsolyázó „művésznek", Robin Cousinsnak köszönhetően, még az 1980-as olimpián Lake Placidben. Itt említjük meg, hogy a lélektani hadviselés megnyilvánulásai sem hiányoznak a küzdelmekből. Williams esetében, példának okáért, az amerikaiak óvtak, mégpedig azért, mert szerintük a brit menő sisakja nem felelt meg a szabályoknak. A zavartkeltő epizód nem zökkentette ki Amyt, változatlanul és kifejezett angol hidegvérrel a futamaira koncentrált – a harmadik futamban például új pályacsúcsot ért el – és simán nyert. Hasonló történt egyébiránt a fentebb már említett Amman számában is. Itt az osztrákok tettek panaszt, mert úgy vélték, a svájci ugró kötése eltér a szabványtól. Végül a Nemzetközi Síszövetség (FIS) rövid vita után – jóllehet elismerte, hogy Amman ugyan némi előnyt élvezhetett vele – nem ítélte szabálytalannak a kötését. Amman ürügyén talán még annyit, hogy sikerült a vancouveri duplázás rajta kívül a norvégok sífutónőjének, az állítólag utolsó olimpiáján versenyző Marit Björgennek is, sőt ő volt időben itt az első, mert hogy néhány órával megelőzte Ammant. Sőt azzal is megelőzte, hogy a két aranya mellé nyert már egy extra bronzot is. Ezúttal a női 15 km üldözéses versenyben végzett az első helyen… S jönnek még a váltók is.

A hölgyek látványos szuper óriás-műlesikó versenyét hatalmas közönség nézte-élvezte végig, s azt, hogy az esélyesek sorra hibáznak. Végül mosolyoghattak az alpesi küzdelmek során most már az eddig nyeretlen osztrákok is. Szerény kedvencük, az esélyesnek valóban nem mondható Andrea Fischbauer 49 századdal előzte meg végül a szlovák Tina Mazét, míg a világbajnoki és immár olimpiai bajnok amerikai Lindsey Vonnak meg kellett elégednie ezúttal a bronzzal. Két magyar is rajthoz állt, el ne feledjük: Döme Zsófia a tisztes 36-ik helyen kötött ki, míg Berecz Anna bukott – vele együtt nem mellékesen még 14-en – kisebb térdsérülést is szenvedett a kemény, jeges pályán és kiesett.

Február 20-21. szombat-vasárnap

Huszár Erika most is pontot szerzett

Kis ország – szerény elvárások. De vannak elvárások, s mivel küldöttségünknek ezen a napon sikerült a pontszerzés, talán megengedhető elfogultsággal ezúttal itt, a gyorskorcsolyázásnál kötünk ki és maradunk kissé hosszabban. Erre a napra egyébkén Vancouverben is ez az eseménysorozat dominált a műsorban.

Marit Björgen és Simon Amman után sikerült a duplázás Vancouverben harmadikként a dél-koreai Li Dzsung Szunak is, az 1500 után 1000 méteren is aranyérmes lett. A húszéves fiatalembert szemmel láthatóan egyáltalán nem zavarta az a körülmény, hogy éppen azt sikerült legyőznie (immár másodszor is) akit – olimpia előtt adott nyilatkozata szerint – mindig is példaképének tekintett, az amerikai Apolo Anton Ohnót. A tisztelgés azonban kijárt részéről a példaképnek, már csak azért is, mert nevezett Ohno, aki 1000 méteren most bronzérmet kaphatott, ezzel hétre emelte olimpiai éremgyűjteménye számát, s ezzel túlszárnyalt ebben a tekintetben minden korábbi amerikai teljesítményt (2 arany, 2 ezüst, 3 bronz). A mieink közül Knoch Viktor a 21-ik helyen végzett.

A hosszú pályások 1500 m versenyében a világbajnoki cím védője, az amerikai színes bőrű Shani Davis becsvágyó álmaiban az szerepelt, hogy ő lesz a harmadik olyan versenyző, aki 1000 és 1500 méteren is aranyat szerez ugyanazon az olimpián. (Ez eddig a kanadai Gaetan Bouchernek sikerült Szarajevóban – 1984 – és az amerikai Eric Heidennek Lake Placidben – 1980. Álmát-vágyát a holland Mark Tuiter hiúsította meg, az amerikainak maradt az ezüst.

A hölgyek 1500 m küzdelmeiben háromszorosan is érdekeltek voltunk, elsősorban Huszár Erika révén, aki négy évvel korábban az előkelő negyedik helyen végzett Torinóban.

„Az előfutamában kedvező volt Erika sorsolása – summázta a pontszerző teljesítményét Bánhidi Ákos, szövetségünk szakfelügyelője. – Megbízhatóan futott, s megelőzte azokat, akiket a papírforma szerint meg is kellett. Erika tudta, hogy óriási tülekedés és számos váratlan esemény szólhat bele a elődöntő alakulásába, itt is józanul, taktikusan, hideg fejjel versenyzett, okosan kerülte a kockázatot. A döntőre tartogatta minden erejét, s jellemző, hogy nem kevesebb, mint három másodperccel javította meg az országos csúcsot. Hatodik helye igen értékes, sikernek könyvelhetjük el."

Főként annak ismeretében, hogy tulajdonképpen baj volt a pengéjével, nem is a sajátjával futott, csapattársa, Lajtos Szandra kölcsönözte oda neki a sajátját – igazi fair play-díjas gesztus, nem vitás. Heidum Bernadett rendkívül erős futamba került, a végén rontott csupán s így is úgy esett ki, hogy célfotó döntött számára kedvezőtlenül a kanadai Valerie Maltais javára. Végül Darázs Rózsa is kiesett. Bernadett a 23-ik, Rózsa a 33-ik helyen végzett.

Gyorskorcsolyás „kitérőnk" zárszavát kínai siker fogalmazza. Az 1500 méteres döntőben végül a mindössze 18 esztendős, jobb sorsra érdemes kínai „újonc", Csou Jang végzett az élen – két dél-koreai versenyzőt is magamögé utasítva. A meglepetés győzelem után kissé meglepő volt a nyilatkozata is a sajtótájékoztatón:" Egy-egy aranyérem esetenként nem csupán a versenyző pályafutása szempontjából lehet meghatározó, de alaposan megváltoztathatja egész életét is… Ezentúl, ennek köszönhetően, meggyőződésem, édesanyám is végre rendezett körülmények között élhet…"

Február 21-22. vasárnap-hétfő

Bode Miller lenyűgöző „bemutatója"

Akik látták, aligha felejtik el – óriási élmény, elképesztő teljesítmény volt. Igen, kétséget kizáróan az amerikaiak nehezen – ha egyáltalán kezelhető – fenegyerekének varázslatos lesikló produkciója jelentette, s persze, a velejáró aranyérem a nap sztoriját, szenzációját. Ami pedig a legkülönösebb volt ebben a futásban: éppen a számára talán leggyengébb alpesi számban ragadtatta el a nézőket, a szuper kombinációban (egy lesikló, majd egy műlesikló futamból áll a verseny). A harminckét éves menő – korábbi pályafutása során mindent megnyert már, kizárólag az olimpiai arany hiányzott a gyűjteményéből – négy évvel ezelőtt Torinóban leszerepelt, s úgy volt, visszavonul. Összeveszett hazai szövetsége vezetőivel, majd „maszek" alapon állította össze nemzetközi programját, végül azonban visszatért, amelynek csúcsát Vancouver jelentette. Elérte az áhított olimpiai győzelmet, ezzel végérvényesen a sportág legnagyobbjai közé emelkedett. Itt, a kanadaiak olimpiáján ez volt egyébként a harmadik érme (az arany mellett egy ezüstöt és egy bronzot is szerzett már, s még nincs vége a küzdelmeknek, s nem kizárt, ez az öntörvényű, de csodálatos tehetség, aki vakmerően, minden kockázatot vállalva virtuóz teljesítménnyel kápráztatta el még vetélytársait is, tovább gyarapítja sikerei számát a szlalom és az óriás műlesiklás futamai során.

A szánkósból 20 éves korában bobra váltó hajdan keletnémet versenyző, a most 37 esztendős André Lange tulajdonképpen 1998 óta aratja győzelmeit: előbb a junior négyes bobbal nyert világbajnokságot, egy évvel később – ugyancsak a négyesben – első világkupa aranyát szerezte, majd 2000-ben a négyesben vb arany, a kettesben pedig ezüstérem lett a jutalma. Salt Lake City olimpiáján 2002-ben szintén a győztes négyes tagja, bár csalódott, mert kettesben be sem nevezték. Torinóban vett elégtételt – két aranyéremmel. S most, itt Vancouverben csatlakozhatott a négy aranyos olimpikonok elit társaságához.

A jégkorong csoport küzdelmek utolsó „felvonása" elrontotta a házigazdák kedvét. A Kanada-Egyesült Államok örökrangadó megdöntött minden televíziós nézettségi rekordot Kanadában, Hokiországban, ám az eredmény – 5-3-as amerikai győzelem – mélységes csalódást keltett. A lakosság csaknem egyharmada követte tévén az eseményeket, egész pontosan 10.6 millió néző. A skandináv rangadón a svédek simán intézték el a finneket – 3-0, míg az oroszok 4-2-re nyertek a csehek ellen. De hát még minden megtörténhet a későbbiekben.

Amiről egész egyszerűen nem feledkezhetünk meg: a sílövő hölgyek 12.5 km tömegrajtos küzdelmét is a németek örökké mosolygós, 23 éves kitűnősége, Magdalena Neuner nyerte fölényesen, második vancouveri aranyát akasztották a nyakába… A síugrók csapatszáma – vigaszverseny volt a korábbi küzdelmekben csalódást keltően szereplő osztrákok számára. Simán nyertek a „sógorok", csak a helyezésekért folyt küzdelem.

Február 22-23. hétfő-kedd

A magyar csárdást imádta a közönség

Két vészjósló baleset miatt a hétfői napon a négyes bobok nem hivatalos edzését törölték Whistlerben. A horvát és a lett négyes bukott, bár ezúttal szerencsére nagyobb baj nélkül mindenki megúszta a „kalandot" súlyosabb következmények nélkül. Bennünket mindenekelőtt a műkorcsolyázás talán legszórakoztatóbb száma, a jégtáncosok döntőjének eseményei érdekeltek, a Hoffmann Nóra, Zavozin Maxim kettős szereplése. Részvételük úgy vált lehetővé végül, hogy Sólyom László köztársasági elnök a nevezés előtti huszonnegyedik óra legvégén aláírta az immár három éve Nórával együtt versenyző eredeti orosz állampolgárságú Zavozin magyar állampolgárságért benyújtott kérvényét. A programjukba beiktatott csárdás-betét óriási sikert aratott, a közönség imádta, mondhatni, egy csapásra kedvencekké váltak, főként a szépszámú magyar nézők körében. Teljesítményükkel, a megőrzött 13-ik hellyel nem csak a

versenyzők, mi is elégedettek lehettünk, ez volt elvárható tőlük. Néhány apróbb hibát követtek el, amelyeket nem nehéz kiküszöbölni, s mindkettőjükben megvannak a további fejlődés lehetőségei, bár már nem tinédzserek, könnyen elképzelhető, hogy további felkészülésük eredményeként még éveken át ott lehetnek a táncosok élmezőnyében.

Ami a legeslegjobbakat illeti, most első alkalommal állhatott fel a dobogó legfelső fokára kanadai kettős, Tessa Virtue és partnere Scott Moir. Mindazonáltal nem lehet meglepetésnek elkönyvelni győzelmüket, hiszen nem hirtelen váratlansággal törtek fel a csúcsra, 2008-ban a világbajnokságon ezüst, majd egy évvel később bronzérmet nyertek már és sorozatosan jól szerepeltek a Grand Prix-versenyeken is. Jóllehet igen fiatalok, Tessa mindössze húsz, Scott pedig huszonkét éves, már 13 éve együtt korcsolyáznak. Ez teszi őket roppant magabiztossá, az összhang köztük valóban tökéletes. A második helyen amerikai duó végzett (Meryl Davis, Charlie White), a dobogó harmadik fokára végül az orosz kettős jutott fel (Okszana Domnyina és Makszim Sabalin). Az érdekességek közt és statisztikákból mazsolázva: az ebben a sportágban oly hosszú ideig domináns szerepet játszó oroszok aranyérem nélkül kénytelenek hazautazni a vancouveri olimpiai játékokról. Miért, hogyan?… Ők majd biztos részletesen elemzik az okokat, de tény, hogy a nagy orosz (volt szovjet) edzőgarnitúrából alig maradt otthon néhány ismert szakember hírmondónak.

Hogy mást ne mondjunk: itt, a jégtáncban az első és a második helyen végzett párost – együtt készülnek évek óta természetesen – egy ugyanazon edző kettős készíti fel, az orosz Marina Zujeva és Igor Spilband.

A már említett 20 éves és 281 napos Tessa Virtue a téli játékok történetének legfiatalabb, jégtáncban aranyat nyerő versenyzője. Ez volt az első alkalom, hogy az 1976 óta a programban szereplő táncban kanadai bajnokot ünnepeltek, egyben ez az első, hogy a rendezőknek sikerült otthon tartaniuk ezt az aranyat.

Csúcsbaki borzolta a kedélyeket gyorskorcsolyázásban, a férfiak 10 000 m versenyében. A legjobb időt a holland Sven Kramer sokszoros világbajnok, érte el, sőt, itt Vancouverben ő nyerte korábban az 5000 m-t is. Tulajdonképpen a 10 000 m-t úgyszintén, amikor – pályaelhagyás miatt – a finis után kizárás lett a sorsa, amelyért edzőjét kárhoztatta. Az arany így hullott a dél-koreai Li Szeung Hun ölébe.

Olykor - nos, mostanában nem gyakran - a papírforma is tökéletesen beigazolódhat: a biatlonos hölgyek 4x6 kilométeres váltóversenyét a lövészetbe sorra betliző riválisok előtt hallatlan fölénnyel nyerték az oroszok, mindössze öt lövőhibával – büntető kör nélkül.

February 23-24. kedd-szerda

Osztrák büszkeség – Felix Gottwald

Csupán egy mondat erejéig, maradjunk még Sven Kramer „baleseténél", annál is inkább, mert hiszen ez maradt az egyik fő beszédtéma még a történtek másnapján is, és nem csak a pórul járt hollandok táborában. Nehezen megmagyarázható, hogy az edző hogyan, miként irányította helytelen pályára tanítványát a 25 körös táv 17-ik köre után, s teljesen érthető az aranytól eleső versenyző dühe. Az olimpiai versenyek idején ugyan nem ildomos kifejezetten anyagiakról beszélni, bár Kramer bosszúságához nyilván hozzájárul az a nem közömbös körülmény is, hogy a bajnokság meghiúsulásával elesett hazája olimpiai aranyéremért beígért mintegy 30 000 eurós jutalmától is.

Nem jelentéktelen összeg.

Vegyük most először a férfiak óriás műlesikló számát, amelyet a svájciak kitűnősége, a 23 esztendős Carlo Janka nyert meg. Ritkán történik meg, de most az volt a sztori, hogy a kitűnő taktikával versenyző bajnok mögött a norvég Kjetil Jansrud végzett – nem mindennapos körülmények között. A második futam előtt még a 11-ik helyen állt. Táltosként, szinte önkívületben siklott viszont le a második „forduló" során és csupán 0.39 másodperccel maradt le Janka mögött – ezüstöt akaszthattak a nyakába.

Ne feledkezzünk meg a hasonlóan előrerukkoló magyar résztvevőről sem, Bene Mártonról. A második futam az ő esetében kilenc helyezéssel jobb befutót jelentett. Az első után a 80-ik volt, a végén a 71-ik helyet szerezte meg.

Az északi összetett csapatversenye meglepetésre osztrák győzelemmel zárult a nagy esélyesnek tartott amerikaiak előtt s nem kétséges, az együttes legboldogabb tagja az a Felix Gottwald lett, aki - két és félévi kihagyás után tért vissza a havas lankákra - ezzel az arannyal sporttörténelmet írt, legalábbis ennek osztrák fejezetébe, hiszen a sikerrel ő lett minden idők legeredményesebb osztrák téli olimpikonja - 3 aranyéremmel, 1 ezüsttel és 3 bronzzal.

Még nincs vége a játékoknak, de már tudható, hogy Vancouver minden korábbi csúcsot túlszárnyalt. A svájci Timo Lumme, a médiajogok eladásáért felelős svájci sportvezető elmondta, hogy világszerte összesítésben mintegy 24 000 órányi adást sugároznak az elektronikus médiumok, s ez nem kevesebb, mint 47 százalékkal több, a korábbi rekordot tartó torinói ötkarikás játékokénál. Egészen elképesztő a kanadaiak érdeklődése: a 34 milliós lakosságnak 97.8 százaléka nézte az olimpiai műsorokat hosszabb-rövidebb ideig.

February 24-25. szerda-csütörtök

Jégkorong: Orosz és svéd búcsú Újabb magyar pontok

Végre magyar vonatkozású olimpiai arany is született Vancouverben, mert Szabados parádésan, hiba nélkül őrizte a kaput. No, nem a miénket, persze, hanem a kanadai női jégkorong válogatott „ketrecét". A Kanada-Egyesült Államok női hoki döntőben Shanna Szabados, a juharlevelesek magyarszármazású kapuvédője nem kevesebb, mint 28 lövést hárított, egyik-másikat hamisítatlan bravúrral, s fő részese lett a hazaiak végső, 2-0 arányú győzelmének.

Teljes üzemmódban zajlottak az események, szinte minden versenyszínhelyen. Az elődöntőkig jutott a férfi jégkorong torna is, ha már ezzel kezdtük a naplónkat. A legjobb négy közé nem tudta beverekedni magát az Ovecskin vezérelte orosz csapat, s a címvédő svédek is vereséget szenvedtek. Az előbbieket - kedvenceik kiváló játéka által kiváltott szabályszerű népünnepély keretében - a kanadaiak búcsúztatták 7-3-as győzelmükkel, míg a remek napot kifogó szlovákok nagy izgalmak közepette egyetlen gól különbségével ejtették ki Torino olimpiai bajnokait, a svédeket (4-3).

Mi elsősorban a gyorskorcsolyázásban voltunk több fronton is érdekeltek. Zavaros és őrült versenynap volt, az bizonyos, kizárásokkal, óvásokkal, lökdösődéssel, ellentmondásokkal. A női 3000 m váltóban akkora küzdelem alakult ki, hogy a nagy esélyesek – japánok, hollandok, kínaiak, németek – minden engedett és nem megengedett eszközt bevetettek. Ennek során például a dél-koreaiak győztes váltóját az A-döntőben a versenybíróság kizárta (a kínaiak nyertek így). Ez a végső sorrendet illetően nem jött a számunkra sem rosszul. Váltónk a B-döntőben rajtolhatott. Darázs Rózsa kétszer is bukott (mindkétszer a váltás után). Esett Huszár Erika és Heidum Bernadett is, akinek kicsorbult a korcsolya pengéje, balos korcsolyája használhatatlanná vált, a befutó helyét ennek köszönhetően Keszler Andrea vette át tőle. Mindezek után a hollandok mögött a második helyen végeztünk, s az összesítésben pedig előbb a hatodik, majd a pályán ugyan első helyen befutó koreaiak kizárását követően az ötödik helyen kötöttünk ki. Két-pont - az két pont. Remek helytállás a

gyilkos korcsolya-csatában. Az 1000 m egyéni második futamában Heidum Bernadett 2-ik lett, továbbjutott, a nyolcadikban azonban Huszár Erikát kizárták. A férfiak 500 m számában az előfutamok során Darázs Péter és Koch Viktor is kiesett. A nap legfényesebb eredménye a cseh Martina Sáblíková nevéhez fűződött, aki a 3000 méteren aratott győzelmét követően ezúttal 5000 méteren sem talált legyőzőre (nem mellékesen bronzérmet nyert 1500 méteren is korábban). Teljesítménye értékét emeli, hogy nem csupán rendkívül fáradtan, hanem súlyos megfázással bajlódva állt rajthoz.

A sífutók versenyein sem maradtak el a rendkívüli eredmények. Legelőbb a női óriás műlesikló számban az eddig még egyetlen vk-futamot sem nyerő német Viktoria Rebensburg végzett az első helyen. Igaz, ebben a rendhagyó előzmények, az első futam körülményei játszhattak közre nem kis mértékben. Ez még szerdán történt. Az amerikaiak már olimpiai bajnok menője, Lindsey Vonn bukott, el is törte a kisujját. Mentése, ápolása elhúzódott, az őt a versenyben közvetlenül követő olimpiai címvédő honfitársat, Julia Mancusót leállították, visszaküldték a rajthelyhez, közben sűrű köd szállt alá, Mancusónak viszont így elszálltak az esélyei (a végén a 8-ik helyen végzett egyébként)… A 86 induló között Berecz Anna a 42-ik lett, Döme Zsófia kiesett.

A hölgyek 4x5 kilométeres váltójában a norvégok jártak győzelmi táncot, egyebek között már azért is, mert együttesük világhírű tagja, Marit Björgen lett a játékok első triplázója az aranyérmeket véve figyelembe.

Február 26-27. csütörtök-péntek

Sebestyén Júlia – búcsú az olimpiától Björndalen hatodik aranya

Az események színes forgatagában egy pillanatra érdemes megállni, elidőzni a női műkorcsolyázás döntőjénél, pontosabban szólva Sebestyén Júliánál, aki nagy reményekkel és becsvággyal készült negyedik, s nyilvánvalóan utolsó ötkarikás fellépésére Vancouverben. Nem csak sportága, hanem az egész magyar sportközvélemény rokonszenvét érezhette maga mögött, szurkoltunk azért, hogy búcsúja sikeres és szép legyen. A mezőny erejének ismeretében a kötelezők, a rövid program után a 13-ik helyen állt, tehát egy hellyel lemaradt attól a lehetőségtől, hogy a legjobb tizenkét résztvevőt magukba foglaló hatos csoportok egyikébe is besorolhassák a kűrje bemutatására. Kisebb hibák, pontatlanságok ugyan becsúsztak a programjába, de bizakodva tekinthettünk a döntő elé. Tulajdonképpen a műsorát nem illetheti bírálat, sem erősségében, sem koreográfiájában. Tény azonban, hogy bár szépen sikerültek az ugrásai, a tripla Lutznál korrigálnia kellett - közben letette a kezét a jégre - s kétségtelenül hiányoztak további kombinációk. Egyetlen Axel-Dupla Axelt mutatott be, s ezt a hiányosságot a pontozók érzékeltették. Végül a 17-ik helyen végzett. Igaz, volt már nyolcadik is olimpiai játékokon, de még így is előbb végzett, mint négy esztendővel ezelőtt Torinóban, ahol 18-ik lett.

A hallatlanul kiegyensúlyozott, roppant erős mezőnyben külön élményszámba ment és még az elitből is magasan kiemelkedett a dél-koreai Kim Ju Na. A tizenkilenc éves ázsiai szépség - a világbajnoki cím védője is -, országa első téli olimpiai aranyát nem mindennapos körülmények között szerezte: nem kevesebb, mint 23 ponttal előzte meg a második helyezett japán Aszada Maót, végső pontszáma pedig 228.5-re emelkedett – szinte hihetetlen, férfiaknak is becsületére válik. Külön érdemel említést a bronzérmes kanadai Joannie Rochette. Csodálatraméltó lelkierőről adott tanúbizonyságot. A Rochette szülők a helyszínen kívánták követni lányuk fellépését, édesanyja azonban a döntőt megelőző negyedik napon rosszul lett, szívinfarktust kapott és elhunyt.

A férfi sílövészet váltóversenyében végre megvalósult a mindeddig hiába próbálkozó norvég nagyság álma – begyűjtötte olyannyira áhított hatodik olimpiai aranyát. A sportág utolsó vancouveri eseményén Ole Einar Björndalen együttese befutójaként és hibátlan lövészettel járult hozzá a sikerhez.

Az északi síelők nagysáncos versenyén némi meglepetésre kettős amerikai győzelem született Bill Demong és Johnny Spillane révén. A férfiak szabad stílusú aerials számát csaknem tízezer felajzott, hazai sikerre éhes kanadai követte figyelemmel a helyszínen. A végén mélységesen csalódtak. A fehérorosz, esélytelennek számító Alekszej Grisin 1.2 ponttal előzte meg az amerikai Jeret Petersont, s egetverő örömében szinte sokkot kapott, látványos, hosszantartó vitustánccal ünnepelte bravúrját – az első fehérorosz olimpiai aranyat. A kanadaiak népszerű bajnoka, Kyle Nissen remekül nyitott, az első ugrás után magabiztosan állt az élen, a másodikat ellenben totálisan elrontotta.

Február 27-28. péntek-szombat

Hamelin: Harminchat perc – két arany

A kanadaiak szenzációsan szerepeltek, mondhatni, minden várakozást felülmúltak. Mégis, lehangoltan vették tudomásul, hogy közönségük fáradhatatlan és harsogó buzdítása ellenére elbukták a női curling, azaz csúszókorong döntőt. Gyilkos, végletekig izgalmas küzdelem zajlott a svédek ellen, s a legutolsó kanadai kő nem sikerült kellően erősnek, a svéd kövek a centrum közelében maradtak – örömük határtalan volt: hazai pályán, őrjítő közönségük előtt arattak diadalt.

Más színhely – más versenyszám nyújtott lehetőséget a juharlevelesek számára vigasznak. Nem is akárhogyan. A quebecki Charles Hamelin (édesapja a kanadai gyorskorcsolyázók vezetőedzője), majd hogy nem a szívbajt hozta az edző-apjára. Az 500 m számban, s csupán hajszálon múlt, mert – éppen a célba érkezés előtt vesztette el az egyensúlyát – hihetetlen lélekjelenléttel és szerencsével azonban elkerülte a bukást. No meg a szerencsével egyébként sem állt hadilábon, hiszen a sportág nagy klasszisát, az amerikai Apolo Anton Ohnot lökés miatt a versenybíróság kizárta, s ezzel attól a lehetőségtől is, hogy immár kilencedik olimpiai érme megszerzésére esélyt kapjon. Ez volt a nyitány. Alig több, mint félórával később rendezték az 5000 m férfiváltó küzdelmeket, ahol Hamelinék ismét meghatározó teljesítményt nyújtottak. Nem apja és a fia, hanem – fiai. A négyes tagjaként ugyanis Charles öccsének, Francois-nak a közreműködése is elengedhetetlen volt a sikerhez. A család – bár Charles nem úgy szerepelt 1000 és 1500 m-en sem, ahogyan szerette volna – végül három arannyal távozhatott.

A hölgyeknél a kínai Vang Meng nyerte az 1000 m versenyt – harmadik bajnokságát szerezte – a mieink közül Heidum Bernadett nem tudta beverekedni magát az elődöntőbe, a 2. negyeddöntőben a harmadik helyen végzett.

A sífutó hölgyek számára a 30 km sífutó számot bonyolították le, ahol a nagy éremgyűjtő norvég Marit Björgennek kétségtelen esélyes volt immár negyedik vancouveri aranyérme megszerzésére, s ilyen bravúrt még egyetlen olimpián sem sikerült sífutónak elérnie, de a lengyelek menőjének, Justyna Kowalczyknak a hajrában háromszor is sikerült visszavernie a norvég vetélytárs támadását és minimális különbséggel megőriznie pici előnyét.

Még annyit, hogy a férfi csúszókorongosok megmentették a hazaiak becsületét, hozták az első helyet. Műlesiklásban a német Maria Riesch magabiztosan végzett az élen, s akasztották nyakába a második aranyat. Döme Zsófia 44-ik, Berecz Anna közvetlenül utána a 45-ik helyen végzett. A jégkorong elődöntők pedig a várható végeredménnyel zárultak: a kanadaiak a finneket verték 6-1-re, az amerikaiak pedig – némi mázlival a végén – 3-2-es győzelmet csikartak ki a szlovákok ellen… Jöhet az USA-Kanada végjáték!

Február 27-28. szombat-vasárnap

Jégkorong dráma – Crosby mennybe ment

Drámai végkifejlettel fejeződtek be a téli olimpia több, mint kéthetes küzdelmei. A számos rendhagyó esemény bővelkedett egészen furcsa részletekben is. Hogy mást ne mondjunk, ezek az utolsó órák a látássérültek diadalait hozták, bármennyire is tűnhet a megállapítás kissé morbidnak.

De beszéljenek a tények. Sporttörténeti győzelmet aratott a négyes bobok számában az Egyesült Államok elsőszámú egysége, utoljára ugyanis 62 évvel ezelőtt volt erre példa még St.Moritzban. „Éjszakai vonat" elnevezésű masinájukkal a verhetetlennek hitt élő legenda, a német André Lange kvartettjét utasították maguk mögé. Nos, a tengerentúliak kormányosa, Steven Holcomb csoda hogy egyáltalán sportol, nem hogy irányítja a helyenként 140 km/órás sebességgel sikló járművét. A 29 éves amcsi két évvel a játékok előtt egy baleset következtében majd hogy nem megvakult, látása nyolcvan százalékát vesztette el. Speciális, egyedi műtéteknek köszönhetően tért vissza a látása fokról-fokra, s beépített, különleges kontaktlencsével él.

A sport másik vancouveri hősének még ennél is sanyarúbb, mondhatni, kifejezetten balsors jutott éveken át. Igaz, Guliano Razzoli, az olaszok 26 éves alpesi versenyzőjének győzelme a férfi műlesiklásban vitathatatlanul a meglepetések közé tartozik, s az tulajdonképpen egy másik kifejezett csoda, hogy egyáltalán ilyen szinten síel. Alig múlt tízéves, amikor a szemorvosok megállapították, hogy egyik szemével sem lát normálisan. Balszemének látószöge negyven, a másik ötven százalékkal volt kisebb az átlagosnál. Hosszú évek gondos kezelésének köszönhetően látása már csaknem teljesen helyreállt, de szemüveget visel és a versenyeken különleges kontaktlencsét alkalmaz. Gerincproblémái is sok gondot okoztak még középiskolás korában, huzamosan ülni nem volt képes, helyette térdelni, illetve állnia kellett az órákon. Később lábujjaival, köröm benövések miatt kezelték és speciális „ortopéd" síbakanccsal tudott csak síelni. Már elmúlt tizennyolc éves, amikor végre valahára kiheverte, úgy ahogy, a gyermekbetegségeit, s elkezdhetett végre komolyan síelni. Jellemző, hogy első világkupa sikerére az idén januárig kellett híveinek várniuk, de ez egyben azt is előre jelezte, hogy remek formába lendült, amit aztán az olimpián higgadt, rendkívül precíz versenyzéssel – aranyéremmel – igazolt is. Az olaszok - köztük a halhatatlan nagyság, a hajdani szupersztár, Alberto Tomba (Calgaryban 1988-ban triplázott!), aki ezúttal televíziós kommentátorként működött közre – féktelen örömükben vitustáncot jártak… Nem így az osztrákok, akik – szinte hihetetlen – a férfi lesiklásban egyetlen aranyra voltak képesek, s míg Torinóban fölényesen nyerték a pontversenyt, ezúttal erősen leszakadva az amerikaiak mögé estek vissza. Kiegészítésül: Bene Márton az első futamban nem tudott végig a pályán maradni, kiesett.

Vissza a szemsérülésekhez! Sidney Crosby, a Pittsburg Penguins csillaga tavaly a New York Rangers elleni összecsapáson komoly szemsérülést szenvedett. Súlyosnak tűnt, de elkerülte az operációt, s az olimpiai előkészületek idejére rendbe jött, jóllehet nem játszott csúcsformában a „felvezető" meccseken. A fiatal, rendkívül tehetséges, Quebec-ből származó csatár – eddig is a kanadaiak büszkesége, kedvence volt – valóságos hőssé vált… Nem túlzás, Halifaxtól Victóriáig Kanada teljes lakossága a tévé képernyője elé ült a jégkorong-döntőre, amely pompás, magaszínvonalú izgalmas csatát hozott a hazaiakat a csoportmérkőzések során legyőző amerikaiak és a kanadaiak között (a bronzért Finnország-Szlovákia 5-3). A juharlevelesek 2-1-re vezettek, s már csak 24 másodperc maradt a mérkőzés végéig, amikor a fergetegesen támadó amerikaiaknak sikerült egyenlíteniük. A

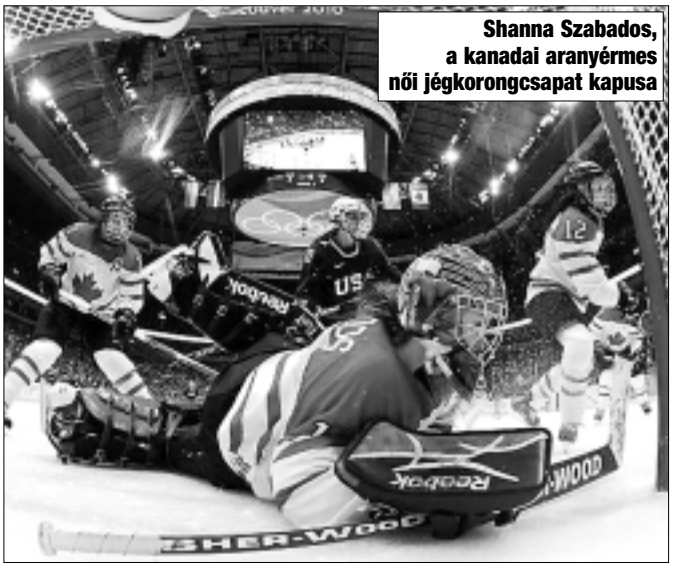

Shanna Szabados, a kanadai aranyérmes női jégkorongcsapat kapusa

hosszabbításban azután 6 perc elteltével Sidney Crosby egy látványos csuklólövéssel lőtte a győztes aranygólt… Kanada, a jégkorong őshazája a nemzeti büszkeség mámorában ünnepelhetett egész éjjel… Nem különben azért is, mert csodás záróünnepélyt rendeztek, s talán leginkább azért, mert érem-táblázaton az első helyen végeztek 14 arannyal, s ilyen még soha nem történt! Büszkék lehetnek. A rendezésre, a közönségsikerre és a teljesítményükre egyaránt.

Befejezésül – magyar sikerről. Sajna, nem a pályán elértekről van szó. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság érdemérmével tüntették ki – több évtizedes sikeres és eredményes tevékenységét megköszönve - Aján Tamást, a Nemzetközi Súlyemelő Szövetség elnökét, a NOB „kornyugdíjas" tagját abból az alkalomból, hogy a jövőben, mint testület örökös tiszteletbeli tagja működhet tovább. Gallov Rezső

A játékok éremtáblázata
(a megszerzett aranyérmek alapján)

Ország	Arany	Ezüst	Bronz	Összes
1. CAN	14	7	5	26
2. GER	10	13	7	30
3. USA	9	15	13	37
4. NOR	9	8	6	23
5. KOR	6	6	2	14
6. SUI	6		3	9
7. SWE	5	2	4	11
8. CHN	5	2	4	11
9. AUT	4	6	6	16
10. NED	4	1	3	8
11. RUS	3	5	7	15
12. FRA	2	3	6	11
13. AUS	2	1		3
14. CZE	2		4	6
15. POL	1	3	2	6
16. ITA	1	1	3	5
17. SVK	1	1	1	3
18. BLR	1	1	1	3
19. GBR	1			1
20. JAP		3	2	5
21. SLO		2	1	3
22. CRO		2	1	3
23. LAT		2		2
24. FIN		1	4	5
25. KAZ		1		1
26. EST		1		1

PONTVERSENY

Ország	I	II	III	IV	V	VI	össz
	7 p	5 p.	4 p.	3 p.	2 p.	1 p.	pont
1. USA	9	15	13	8	5	8	232
2. CAN	14	7	5	6	17	9	214
3. GER	10	13	7	8	8	7	210
4. NOR	9	8	6	6	5	5	160
5. AUT	4	6	6	9	7	7	130
6. RUS	3	5	7	9		6	107
7. KOR	6	6	2	4	4		100
8. SWE	5	2	4	8	3	2	93
9. SUI	6		3	6	3	4	82
10. FRA	2	3	6	3	5	7	79
11. CHN	5	2	4	2	2	4	75
12. NED	4	1	3	4	2	4	65
13. ITA	1	1	3	5	2	3	46
14. JAP		3	2	1	6	2	40
15. FIN		1	4	3	3	4	40
16. POL	1	3	2		2	2	36
17. CZE	2		4		1	1	33
18. SLO		2	1	1	2	3	24
19. AUS	2	1			1		21
20. SVK	1	1	1	1	1		21
21. BLR	1	1	1	1		1	20
22. CRO		2	1				14
23. LAT		2		1			13
24. GBR	1				1	4	13
25. KAZ		1			3		11
26. EST		1				1	6
27. HUN					1	1	3
28. UKR					1	1	3
29. DEN					1		2

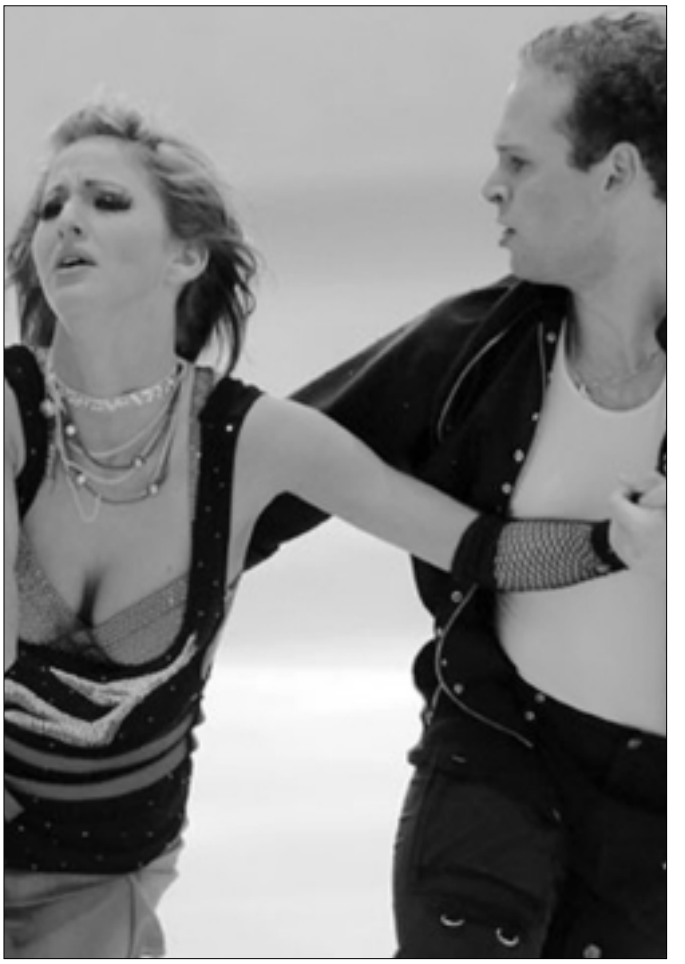

A Hoffmann–Zavozin jégtánc kettős

Móna István: Élettusa három tételben

Könyvismertető

Attól kezdve, hogy megtudtam, könyv készül dr. Móna István életéről, pályafutásáról, nagyon vártam a mű megjelenését, mert a főhős egy olyan személy, akit – ha nem is mondhatom, hogy jól, de – ismerek. Mivel csupán a Móna-élettusa harmadik tételének, a sportvezetői tevékenységnek voltam a tanúja, különösen érdekelt a csupán leírásokból és hallomásból ismert versenyzői múlt, és az ügyvédi tevékenység. Ebből már kiderül, hogy a csapatban olimpiai bajnok és négyszeres világbajnok öttusázó, a legendás és verhetetlen Balczó-Móna-Török trió tagja e három pont köré csoportosította eddig megélt közel 70 évét.

A Dávid Sándor igényes szerkesztésében megjelent önvallomás során Móna feleleveníti gyerekkorát, találkozását az örök szerelemmel, az öttusával, és kapcsolatát az egész életét végigkísérő csodálatos emberrel, dr. Hegedűs Frigyes szövetségi kapitánnyal, az aranycsapat „kitalálójával". Bepillantást kapunk a három klasszis közös pályafutásába, a küzdelmes, mégis boldog hétköznapokba. A ma divatos „bulvártéma" sem hiányzik a könyvből: Balczó és Móna versenyzői eltiltása, valamint az ügyvédi pályát megszakító letartóztatás-börtönélet, majd a mindezeket feloldó feddhetetlenségi bizonyítvány.

Az utolsó tétel a Bp. Honvéd vívószakosztályának élén eltöltött időszak, a klasszisok – köztük a legnagyobb, Nagy Tímea – menedzselése, haragudva-szeretve irányítása.

Móna István a környezetében lévőkről kendőzetlenül beszél, nem titkolja szeretetét, ellenszenvét, hogy tehetségesnek tartja-e az illetőt.

Aki elolvassa a könyvet, képet kap a magyar sport egyik aranykoráról, nagy egyéniségeiről.

Az egykori vidám sztorik és komoly események felelevenítésével talán közelebb kerül a főhőshöz is, és megérti, miért írja róla az előszóban a kétszeres olimpiai bajnok Nagy Tímea:

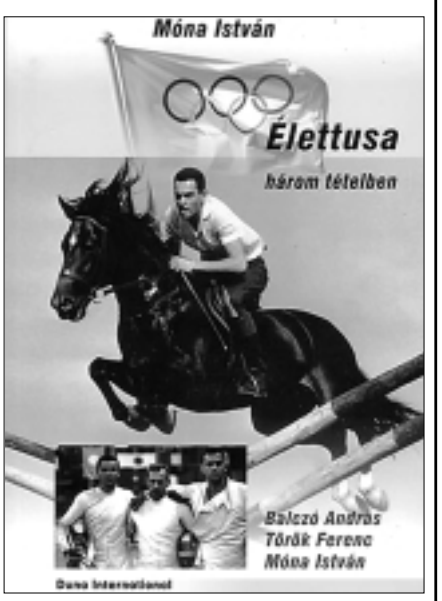

„Dörzsölt öttusázó, igazi sportember. Keménykezű sportvezető és lágyszívű nagypapa. Nem kerüli a konfliktusokat, a végsőkig kiáll vélt, vagy valós igazáért. Senkit nem hagy hidegen a személyisége, aki valaha is kapcsolatba került vele, vagy megszerette, vagy éppenséggel nem." fm

Új nevek a legjobbak élén

52. ALKALOMMAL SZAVAZTAK A SPORTÚJSÁGÍRÓK

A magyar sportélet egyik legszebb hagyománya, hogy az újságírók, a sporteseményekről tudósító tollforgatók és riporterek 1958 óta minden év végén megválasztják az adott esztendő legjobbjait. Az 52. szavazás alapján 2009-ben Hosszú Katinka, Gyurta Dániel, az U20-as labdarúgó-válogatott, Mocsai Lajos és Egervári Sándor lett az első a legjobbak között.

Egerszegi Krisztina – hét elsőség!

Az első voksoláskor, 1958-ban három kategóriában – nők, férfiak, csapatok – hirdettek végeredményt, majd 1985-ben az edzők, 1995-ben pedig a szövetségi kapitányok is a versengés részesei lettek.

Ha csak a „legek" győzteseinek listáját nézzük, akkor is szinte teljes képet kapunk az eltelt fél évszázad kiemelkedő magyar versenyzőiről, sportembereiről. A nőknél csúcstartónk az úszó Egerszegi Krisztina hét győzelemmel, míg a férfiaknál Balczó András: egyéniben háromszor, az öttusa-válogatott tagjaként pedig ötször lett a szavazás legjobbja. Az évek során voltak „egyszeres" díjazottak, és akadtak ismétlők, sőt, triplázók is. A „játék" kezdetén például az evezős Pap Jenőné ért el „mesterhármast", míg a 70-es években az úszó Gyarmati Andrea. A leghosszabb sorozatokat úszók érték el: Egerszegi Krisztina 1988 és 1993 között megszakítás nélkül győzött, ezt „koronázta meg" az 1996-os győzelme, míg Kovács Ágnes 1997 és 2000 között uralta a mezőnyt.

A férfiaknál megszakítás nélkül csak az úszó Darnyi Tamás tudott háromszor az élen végezni (1986, 87, 88 – majd még 90-ben és 92-ben is nyert), bár itt is voltak triplázók, például a tornász Magyar Zoltán (1974, 78, 80), vagy az említett Balczó András egyéniben (1966, 69, 72).

A csapatoknál az öttusázók és a vízilabdázók különböző korosztályai vitték a prímet. Az edzők közül kiemelkedik a kajakos Fábiánné Rozsnyói Katalin (6), valamint az úszó Kiss László (6) és Széchy Tamás (5). A szövetségi kapitányoknál az utóbbi időszakban Angyal Zoltán (kajak-kenu) és Kemény Dénes (vízilabda) váltotta egymást a trónon.

Érdekesség, hogy az öttusázó Török Ferenc egyéniben, csapattagként és edzőként (valójában szövetségi kapitányként, ám akkor ez a kategória még nem létezett) is első tudott lenni.

Ha már szóba kerültek a kategóriák: egy-két év szavazása furcsaságokat is hozott. Más lehetőség nem lévén, a csapatoknál lett győztes a Regőczy Krisztina, Sallay András jégtánckettős, vagy a Horváth Csaba, Kolonics György kenupáros, a Haller Ákos, Pető Tibor evezős páros, a Kovács Katalin, Janics Natasa kajakpáros is.

Persze, néhány esetért nem érdemes egy újabb, mondjuk kettősök nevű kategóriát alkotni…

A történeti áttekintés után lássuk a legutóbbi voksolás eredményét.

Egyéniben két úszó, Hosszú Katinka és Gyurta Dániel győzött. Úszók páros diadalára már volt példa Egerszegi Krisztina és Darnyi Tamás jóvoltából 1988-ban, 90-ben és 92-ben. Mindkét fiatal világbajnok első alkalommal lett az Év legjobbja, csakúgy, mint Egervári Sándor a szövetségi kapitányoknál és Mocsai Lajos az edzőknél. A két szakember ráadásul sportágának is első győztese a kategóriában. A labdarúgó-szövetségi kapitányoknál Dunai Antal és Bicskei Bertalan egyaránt bronzérmes volt, tehát a képzeletbeli dobogó tetejére a focisták közül Egervári állhatott föl elsőként.

A kézilabda elkönyvelhetett már aranyérmet az év végi szavazáson – a csapatok versenyét nyerte meg 1965-ben a világbajnok női válogatott, 1986-ban pedig a vb-ezüstérmes férfiválogatott -, ám szakember még nem jutott fel a csúcsra. Zsiga Gyula 1999-es „ezüstérmét" szárnyalta most túl Mocsai Lajos, akinek az MKB Veszprém férficsapata mellett, Marian Cozma tragikus halála miatt, nem várt feladatokat is meg kellett oldania. Az újságírók ezt a pedagógusi-pszichológusi tettet is értékelték, amikor leadták voksukat. Érdekesség, hogy Mocsai Lajos korábban a szövetségi kapitányok versengésében kétszer is harmadik lett.

Végezetül essék szó a világ legnépszerűbb sportágáról, a labdarúgásról – hiszen a csapatok versenyét a korosztályos világbajnoki bronzérmes U20-as válogatott nyerte meg.

Nem furcsa? Az egyéni győzelemhez vb-arany kellett, sőt, a dobogón világbajnok előzött meg világbajnokot – addig itt „elég volt" a harmadik hely.

Ez is mutatja, hogy a magyar szurkolók – és hát az újságíró is szurkoló – mennyire ki vannak éhezve a focisikerekre, és mennyire tudják értékelni adott esetben a bronzérmet is. No és jelen esetben a küzdeni tudást, amelylyel a fiatalok többször is a padlóról álltak fel Egyiptomban.

Labdarúgásban egyébként a „nagy" válogatott 1964-ben és 1985-ben első lett a szavazáskor, a legutóbbi helyezés pedig az FTC csapatához fűződik: 1995-ben az újságírók bronzéremmel jutalmazták a zöld-fehérek BL-teljesítményét.

Füredi Marianne

Az Év férfi sportolói:
1. Gyurta Dániel (úszó)
2. Marosi Ádám (öttusázó)
3. Erdei Zsolt (profi ökölvívó)

Az Év női sportolói:
1. Hosszú Katinka (úszó)
2. Kovács Katalin (kajakozó)
3. Janics Natasa (kajakozó)

Az Év csapatai:
1. U20-as labdarúgó-válogatott
2. Női kajaknégyes
3. Férfi öttusa-válogatott

Az Év edzője:
1. Mocsai Lajos (kézilabda)
2. Széles Sándor (úszás)
3. Csipes Ferenc (kajak-kenu)

Az Év szövetségi kapitánya:
1. Egervári Sándor (labdarúgás)
2. Kiss László (úszás)
3. Storcz Botond (kajak-kenu)

Mocsai Lajos: a kézilabda első egyéni győztese

AZ ÉV EDZŐJE EGY FALU MEGMENTÉSÉÉRT IS KÜZD

Számtalan kitüntetéssel büszkélkedhet a legsikeresebb hazai kézilabdaedző, Mocsai Lajos, az az elismerés azonban, amelyet 2009 végén a sportújságírók szavazata alapján kapott, különösen kedves a szívének.

Az Év edzője díjban ugyanis nemcsak az eredmények fejeződnek ki, hanem az a pedagógiai, oktatói munka is, amelyre – a kézilabda mellett és azon belül is – az életét tette fel.

Ha azt mondom, Mocsai Lajos – azonnal rávágjuk, hogy kézilabda, hiszen a kitűnő edző neve egybeforrott a sportággal. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a kézilabdára született. Pedig a kezdeteknél több út, több sportág állt előtte. Bevallom, én sem tudtam, hogy a sorsa vihette volna egészen más irányba is.

„Szegeden születtem, és mint minden kisgyerek, 12-14 éves koromig több sportágat, minden labdajátékot kipróbáltam – emlékezett vissza a kitűnő szakember beszélgetésünk kezdetén. A gimnáziumban, az összes bajnokságban indultunk, akár fociról, kézilabdáról vagy kosárlabdáról volt szó. Tagja voltam serdülő focicsapatnak, a serdülő kézilabda-válogatottnak, és mellette például 16 évesen NB II-es kosármeccset játszottam a felnőttek között. A kosaras indíttatás nem véletlen, ugyanis édesapám válogatott kosárlabdázó volt, a világháború és a hadifogság törte ketté a pályafutását. Hogy mégis a kézilabda mellett köteleztem el magam, azt testnevelő tanáromnak, Varga Béla egykori gerelyhajítónak köszönhetem, aki az atlétákkal és a kézilabdázókkal foglalkozott. Az ő személyisége annyira magával ragadott, hogy már nem volt kérdéses, melyik úton megyek tovább. Magyar ifi válogatott voltam, és 17 évesen már a Tisza Volán felnőtt csapatában játszottam".

A katonaság Hódmezővásárhelyre szólította, majd a Testnevelési Egyetem következett. Mellette persze maradt a kézilabda, immár a fővárosban.

„A TF után két budapesti klubban játszottam, a Vasasban és a Spartacusban. Faludi Mihálynál lettem válogatott, ám míg a klubomban jobbátlövőt, a válogatottban jobbszélsőt kellett játszanom, és az átállás nem volt egyszerű".

1978-ban diplomát szerzett, a TF tanársegédje lett, és azonnal edzősködni kezdett. A TF férfi és női csapata mellett is dolgozott, és sok későbbi nagyválogatott került ki a kezei közül.

„Magas óraszámban tanítottam a nappali tagozaton, tanári és edzői szakon is, edző is voltam, emellett játszottam. Néhány évig tartott ez a kemény időszak, miközben megszülettek a gyerekek, Tamás, majd három éven belül a három kislány, Virginia, Dorottya és Júlia. Egy edzői továbbképzésen a sorsomat jelentősen befolyásoló dolog történt: felkértek edzőnek a Vasas női csapata mellé. A TF-en a hallgatóim között volt a csapat szakosztályvezetője, és mivel tetszett neki a módszerem, rám gondolt Csík János utódaként, aki a válogatott élére került. Döntenem kellett: hogyan tovább? Az egyetemet, a sportkuta-

Mocsai – ég és föld között

tást sem akartam feladni, ám a feladat is vonzott. A Vasas klasszisscsapata óriási ugrást jelentett a szakmai előmenetelemben, fiatalon, erős becsvággyal vállaltam el a megbízást, s nem okozott gondot az átállás. Ezzel tehát 1982-ben megpecsételődött a sorsom. Rengeteget köszönhetek a kiemelkedő játékosoknak, akik nélkül nem lett volna ilyen remek az indulás. Egy edző szakmai munkáját ugyanis a sikerek hitelesítik, igazolják, és az én esetemben szerencsére hamar jött ez az igazolás… 1982-ben BEK-győztesek lettünk, ami azelőtt egyetlen magyar csapatnak sem sikerült. Abban az évben Kovács Lászlóval a Honvéd férficsapata is BEK-et nyert, és ez a duplázás óriási tett volt. Tudom, nagy merészség volt elvállalni egy klasszisscsapat vezetését, de ez a feladat jelentős lökést adott a későbbiekhez. Remek együttesünk volt, Sterbinszky Amália, Őryné, Rácz Mariann, Gódorné Nagy Mariann, Barna Ildikó … a teljesség igénye nélkül, hogy csak néhány nevet említsek".

NÉVJEGY

Mocsai Lajos

Született: 1954. március 10., Szeged

Foglalkozása: egyetemi docens (SOTE Testnevelési és Sporttudományi Kar; valamint Pannon Egyetem Veszprém), mesteredző (TF), európai mesteredző (EHF)

Klubjai – játékosként (1968-1981): Tisza Volán, TFSE, Vasas, Bp. Spartacus

Válogatottsága (1974-1982): 20

Klubjai (edzőként): TFSE, Vasas (nők), Bp. Honvéd, TBV Lemgo (német), TuS Nettelstedt (német), VfL Gummersbach (német), Vasas-Invitel (nők), MKB Veszprém (férfiak)

Legjobb eredményei edzőként és szövetségi kapitányként itthon: olimpiai 2. (2000, nők), **olimpiai 4.** (1988, férfiak), **olimpiai 5.** (2004, nők), **világbajnoki-2.** (1986, férfiak és 2003. nők), **vb-5**. (1999, nők), **vb-6.** (2001, nők), **Európa-bajnoki-1**. (2000, nők), **Eb-3**. (1998. nők), **Eb-5**.(2002, nők), **BEK-1**. (1982, nők), **KEK-1**. (2008), **4x bajnok** (férfiak: 1983, 2008, 2009; nők: 1982), **3x Magyar Kupa-győztes** (férfiak: 1983, 2009; nők: 1982).

Az Év edzője (2009)

Hazai és külföldi csapataival 5 alkalommal nyert különböző európai kupát.

Más edzőkkel való közös együttműködés során négy játékosát a világ legjobbjának választották, 11 játékosa szerepelt a Világválogatottban.

A legjobb női csapat után a legjobb férfi együttes következett, 1984-ben a Bp. Honvédhoz került, amelyben akkoriban hét válogatott játszott. Egy év múlva Kovács Lászlótól „megörökölte" a férfiválogatottat, amelyhez – bevallom – életem első megsiratott kézilabda-élménye fűződik. Igen, az 1986-os világbajnoki ezüstéremre gondolok, amely számomra ma is aranyosan csillog.

„Az az ezüstérem máig a legjobb magyar férfieredmény. Nagyon szép időszakot éltem meg a válogatott mellett, benne a szöuli olimpia negyedik helyével, amit szintén nem sikerült túlszárnyalni. Nem tagadom, hiába alakult minden remekül az edzői pályafutásomban, a civil életben nehézségeink voltak. Ott volt a négy gyerek, vagyis egy hattagú családról kellett gondoskodnom. A TF-tanársegédi fizetésemből és a válogatott-edzői fizetésből nem tudtam fenntartani a családot. Akkoriban építkeztünk, kölcsönöket vettünk föl, szóval nem volt egyszerű".

Bár Mocsai Lajos nem kérte, én mégis fontosnak tartom leírni - mivel kortörténeti érdekesség, amit a mai fiatalok talán el sem tudnak képzelni -, hogy az 1980-as évek elején a mellékállásban keresett pénz nem lehetett több a főállásban kapott pénz felénél. Mivel Mocsai Lajos főállásban tanársegéd volt, vagyis a ranglétra alján, az ennek megfelelő fizetéssel állt – könnyen elképzelhető az anyagi helyzete. Mint mondja, nem gátolták, sőt segítették is őt abban, hogy 1989-ben külföldre szerződhessen.

„A magyar edzők közül az egyedüli vagyok, aki a Bundesligában tíz évet eltöltött, pedig Németországban évente a trénerek 40-50 százalékát lecserélik. A németeknél a két csapatnál lehúzott tíz esztendő nagyon fontos volt a család szempontjából, hiszen megalapoztuk a jövőnket, és ugyanilyen sokat jelentett szakmailag is. A Lemgo például kiesőből német kupagyőztes, Európa-kupagyőztes, és bajnoki dobogós, Európa egyik legjobb csapata lett".

1998-ban újabb fordulat következett: Mocsai Lajos ismét a sikerei csúcsán váltott. Ám most egészen más volt az ok, mint egy évtizede.

„Tamás fiam már gimnáziumba járt, a lányok előtt is ez az út állt, amikor az edzői sikerek ellenére hazaköltöztünk. Nem tagadom, nehéz és fontos döntés volt, de a gyerekek identitása miatt meg kellett hoznunk. Magyar embernek akartuk nevelni őket, magyar környezettel, kultúrával és barátokkal, ezért összecsomagoltunk és jöttünk. Sinka László akkori főtitkár fölajánlotta, hogy választhatok, a férfi vagy a női válogatott kapitánya akarok-e lenni. Bár akkoriban a fiúk előrébb tartottak, a nőket választottam. Nem bántam meg, ez is csodálatos időszak volt! Olimpiai és világbajnoki döntőt játszottunk, a csapatépítési nehézségek ellenére sosem kerültünk ki a világ első hat csapata közül. A ponttáblázatot három éven keresztül vezettük. A magyar kézilabdázás legsikeresebb évei voltak ezek".

Mocsai Lajos irányításával tehát a férfi és a női válogatott is világbajnoki döntőt játszhatott – ezzel a bravúrral rajta kívül csak egy szakember büszkélkedhet-, majd a kapitány újabb kitérőt tett, fél évet ismét Németországban töltött. A Gummersbach csapata ez idő alatt 20 pontból 19-et megszerzett, a 10. helyről a negyedikre jött föl. Ám Mocsai nem külföldi pályafutást tervezett, mindenképp Magyarországon akart dolgozni.

„Akkoriban nehéz helyzetbe került a Vasas, segítségre volt szüksége. A TF-en dékán-helyettesi beosztásban menedzser-igazgató voltam, és Nyerges Mihálynak, a TF dékánjának megígértem, hogy hazajövök a szerződésem lejártával. Edzői pályám elején a Vasas segített nekem, természetes volt, hogy ezúttal én segítek. Kiesőből fölhoztuk a csapatot az előkelő hatodik helyre, majd sajnos, anyagiak miatt, egy szép álom szertefoszlott. Most újra férfiakkal dolgozom, harmadik éve vagyok Veszprémben. Kétszeres magyar bajnok, Európa-kupagyőztes, kupagyőztes az együttes, tavaly Európa legjobb nyolc csapata közé kerültünk, és csak a későbbi bajnoktól kaptunk ki. Most is ott vagyunk a legjobbak között, és kedvező helyzetben várjuk a folytatást".

Ezen a ponton meg kellett szakítanom a beszélgetést, mert régóta foglalkoztat a kérdés, hogy miben más férfi, vagy női csapattal dolgozni. Erre pedig az a szakember adhat igazi választ, aki mindkét nemmel maradandót alkotott. Ez egyfajta világcsúcs.

„Valóban, rajtam kívül csak egy román kolléga tudott női és férfiválogatottal is vb-döntőt, olimpiai döntőt játszani. Nekem nem jelentett különösebb problémát, hogy egyszer nőket, másszor férfiakat irányítottam. Megtaláltam ugyanis azokat a pontokat, amelyekre a két nemnél építeni lehet. A nőket a kitartás, a szorgalom, a monotónia-tűrés emeli a férfiak fölé, a férfiak pedig ugró-és lövő-erőben, atlétikusságban, kreativitásban jobbak. Mivel nagyok a fizikai különbségek, a nőknél a nekik megfelelő játékelemeket emeltem ki. A két nemnél a támadás módszertana is más. Egyetemi ok-

tatói tapasztalataimat felhasználva alakítottam ki munkámat, és ez nagy élmény volt".

Az időutazás során eljutottunk a mába, Veszprémbe. Mocsai Lajos hangja tele van büszkeséggel és szeretettel, miközben erről az időszakról mesél.

„A Veszprém visszaszerezte a bajnoki címet, újraélesztettük a hegemóniát, amire már nagyon vágytak a szurkolók. Magyarországon közel két éve veretlenek vagyunk. A világ élvonalába tartozik a csapat, külföldön is elismerik értékeit. A tavalyi év nem várt nehézségeket hozott… Fel kellett dolgoznunk Cozma Marian tragédiáját".

A Cozma-gyilkosság összekovácsolta a csapatot, az edzőtől pedig pedagógusi és pszichológusi képességeket is követelt. Megoldották a feladatot. Mocsai szinte emberfeletti teljesítményét az Év edzője díjjal ismerték el az újságírók. Kézilabda-edző sohasem jutott el idáig.

„1986-ban az Év csapata lett a vb-ezüstérmes férfiválogatott, és ezzel az én munkámat is díjazták, hiszen én voltam a vezetőjük, ám az mégis más volt. Most „egyénileg" lettem első. Szárazföldi labdás edző régen állt a dobogó tetején, a labdarúgó Mezey György 1985-ben. Ezért különösen nagy szó a mostani díj, amit a szakmai elismerés egyik csúcsának tartok. A sportot értő emberek szavazták meg, és tudom, nemcsak az eredményesség, hanem az a pedagógiai munka is benne van, amit a tragédia után megkívánt tőlem az élet, a pályám. Itt jegyzem meg, hogy a szavazáskor külön kellene választani az egyéni és a stratégiai sportágakat. Hogyan is versenyezhetnénk, mondjuk, egy úszó- vagy kajakedzővel? A szárazföldi labdás sportágak, a kézi, a kosár és a röplabda, vagy a foci világszerte nagyon népszerűek, rengetegen űzik, ezekben világversenyeken még érmet szerezni is nagy teljesítmény. Egyébként nem panaszkodhatom, gyakorta elismerték a munkámat: 2000-ben azon négy szakember között voltam, akiket az európai szövetség Életmű-díjjal jutalmazott az edzőképzés, az oktatás, valamint a kézilabda fejlesztésében végzett munkámért. Kaptam Állami Ifjúsági Díjat, megkaptam a Lovagkereszt Polgári tagozata kitüntetést, Veszprém városától Pro Urbe-díjat, a KEK-győzelem után csapatommal Prima Primissima-díjasok lettünk. Nagyon büszke vagyok arra, hogy két egyetem is vezető tanárának választott, docens vagyok a Semmelweis Egyetemen és a Pannon Egyetemen is".

Igen gazdag életpálya Mocsai Lajosé. Adódik a kérdés: mikor pihen, hogy kapcsolódik ki, mivel töltődik föl ez az állandóan pörgő ember?

„A pályám kezdetéhez képest mostanra nagyon megváltozott a világ, 70-80 tétmeccset játszunk évente. Igazi regenerálódásra csak nyáron, a háromhárom és fél hetes szünidő alatt van módom. Hogy hogyan töltődöm föl? A legnagyobb bázisom a család, a gyerekek. A családi együttlétek adják az erőt. A család segít, hogy siker esetén két lábbal a földön maradjak, és az esetleges kudarcokon is átsegítenek. Szerencsére utóbbiakból kevés volt. Feleségem, Csorba Virginia egykor sportoló volt, immár 32 éve vagyunk házasok. Ő sokdiplomás, többek között testnevelő tanárként, szakbiológusként is mindig képes volt helytállni a négy gyerek, a család mellett. A család nagyon fontos háttér az életemben. A kézilabda mellett fontos pillér még az oktatás, a tanítás, vagyis az egyetemi lét, a Sportjáték tanszék ad dinamikát az életemnek. Sajnos, a teniszezésre mostanában kevés idő jut, pedig igényem lenne rá, és a vízi sportokat is nagyon szeretem. Tudja, eljutottam odáig, hogy rádöbbentem: az embernek saját magára is időt kell szánnia. Sok felkérésnek teszek eleget, és bár mostanában igencsak megszűröm a meghívásokat, mert ezt a tempót nem lehet bírni, de azért ennél többet kéne magammal foglalkoznom. Hogy mikor…? Ráadásul egyre többet foglalkoztat a sport és a vezetés kapcsolata, érdekelnek a vezetési szokások, vagyis az, hogy a teljesítménysport módszertanát hogyan lehet átültetni a mindennapi vezetői gyakorlatba. És van egy társadalmi funkcióm is: Felsőmocsolád polgárai a falu nagykövetének választottak, hogy én képviseljem itthon és külföldön is ezt az egykor szebb napokat látott települést. Meg kell mentenünk ezt a csodás, 450 főt számláló somogyi települést, amely egykor 2000 lélekszámú gazdasági központ volt. Felújítottuk a régi családi házat, és mindent megteszek azért, hogy ne tűnjön el a falu. Az edzői feladatom prioritása mellett fontosnak tartom a magyar vidék fellendítését, életben maradását.

Füredi Marianne

Siker a könyvpiacon is

Ismét a válogatott élén

A Magyar Kézilabda Szövetség elnöksége február 24-i ülésén – a férfiválogatott csalódást keltő Európa-bajnoki szereplése, az Ausztriában elért 14. helyezés okán - úgy döntött, hogy Mocsai Lajos legyen a válogatott szakmai igazgatója a szlovénok elleni két világbajnoki selejtező végéig, megbízása június 30-ig szól.

A szövetségi kapitány Csoknyai István marad, aki Mocsaival együtt irányítja a nemzeti csapatot.

A válogatott élén tehát az MKB Veszprém csapatának sikeres trénerpárosa, Mocsai Lajos edző és Csoknyai István másodedző dolgozik majd azért, hogy a legénység kiharcolja a világbajnokságon való részvételt.

Az ausztriai Európa-bajnokság 11. helyén végzett Szlovénia ellen az első mérkőzésre idén június 12-én, vagy 13-án idegenben, a visszavágóra pedig a következő hétvégén, június 19-én vagy 20-án, Magyarországon kerül sor. A párharc győztese vehet részt a 2011-es svédországi világbajnokságon, amelyen már kvótát lehet szerezni a 2012-es londoni olimpiára.

Az átléphető határ

EGERVÁRI SÁNDOR AZ EGYIPTOMI BRONZRÓL, A FELHÚZOTT HÁZRÓL ÉS A LONDONI ESÉLYEKRŐL

AZ U20-as világbajnokság már múlt év októberben véget ért, ám emléke (de milyen szép emléke…!) a mai napig kellemesen kísért. A bronzérmesként zárt magyar válogatott mesterének, a 2009-ben az Év szövetségi kapitányának választott Egervári Sándor szavaiból kiderül: a házat már felhúzták, de lehet még rajta csinosítani eztazt. Ha minden jól megy, a 2012-es londoni olimpiára készül el - teljesen…

– Az Év szövetségi kapitányát keresem…

– Én volnék – reagált halkan, egy félszeg mosoly kíséretében, a rá jellemző szerénységgel a hangjában Egervári Sándor. – Jólesik ez a megszólítás. Megerősít abban, hogy mind szakmailag, mind pedagógiailag jó úton indultam el – te jó ég, immár lassan három évtizede… Az elismerésre visszatérve: szeretném leszögezni, nemcsak nekem szól, hanem a kollégáimnak és a játékosoknak, s persze, annak a sportágnak, amelynek nimbuszát méltatlanul tépázták meg az utóbbi időben. Remélem, az elmúlt időszakban sikerült visszaállítani.

– Megnyugtathatom, sikerült. De ha már szóba hozta a múltat: az Ön számára milyen volt kétezer-kilenc?

– Minek tagadjam, nem volt mindig szép. Az esztendő első felében munka nélkül voltam egy türelmetlen klubvezetés miatt. Az év második fele viszont kárpótolt a Győrben elszenvedett csalódásért. Sikerült egy nagyszerű közösségbe kerülnöm, s egy világversenyen kiemelkedő eredményt elérni, és sikerült egy csapatot, benne régieket és újakat, egységbe kovácsolni. Hálás vagyok a sorsnak, hogy mindennek részese lehettem.

– Ha augusztus tizenötödikén nem látogat ki a Videoton–Honvéd bajnokira…

– …akkor aligha engem bíznak meg az utánpótlás-válogatott vezetésével. Csakhogy aznap a székesfehérvári találkozót választottam a hétvégi kínálatból, és a Sóstói Stadionban összefutottam Kisteleki Istvánnal. Véletlenül, teszem hozzá. Vagy talán a már emlegetett sors akaratából… A szövetség elnöke akkor tette fel a kérdést: lennee kedvem a szövetségi edzői munkához? Miután konzultáltam a családdal és a barátokkal, néhány óra alatt rádöbbentem, bár elsősorban klubedzőnek tartom magam, ez olyan nemes feladat, ami mellett nem lehet elmenni. Úgyhogy jeleztem: élnék a bizalommal.

– Mit tekint nagyobb szakmai bravúrnak, azt, hogy a világbajnokság rajtjáig hátralevő egy hónapban „gatyába rázta" az előzőleg több fájó vereséget is elszenvedő társaságot, vagy azt, hogy Egyiptomból bronzéremmel tértek haza?

– Egyik következett a másikból. A torna előtt mindössze tizenkét napot töltöttünk együtt, ráadásul nem egyszer nélkülöznünk kellett a légiósokat, mégis összeállt a csapat. A komoly változások ellenére is, hiszen néhány korábbi alapember kimaradt, s a helyüket nem a külföldön jobbára kispadon ülők, hanem az itthon stabilan játszók vették át. Az eredmény azt mutatja, a személycserékkel is jó döntést hoztunk.

– Nemhiába hívják az Év szövetségi kapitányát Egervári Sándornak.

– Ne szórakozzon velem…

– Eszemben sincs!

– Na, figyeljen, elmondom, mi vezetett a sikerhez, és akkor rájön, hogy nem csak az én érdemem a harmadik hely, sőt. Először is hatalmas háttérmunkát végeztünk. A kerethirdetést megelőzően a felkészítő edzőknek, az elődeimnek és a volt játékosaimnak köszönhetően rengeteg információt

Fotó: Németh Ferenc

Szabó János (2) – akcióban az olaszok ellen

gyűjtöttünk be – nem csupán a jelöltek tudására voltunk kíváncsiak, hiszen azzal tisztában voltunk, hanem például arra, mekkora alázattal viseltetnek a labdarúgás iránt. Aztán a rendelkezésünkre álló rövid időben be kellett gyakoroltatnunk egy új rendszert, átálltunk a speciális védekezéssel megspékelt négy négy-kettes szisztémára. Végül következett a meccselés a világbajnokságon. Életem legtöményebb futballélménye volt ez az időszak, a nap huszonnégy órájából csak azért foglalkoztunk huszonnégyet a focival, mert többet képtelenség lett volna. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy szerencsénk is volt, mert amihez hozzáfogtunk, jól sült el. Közel járok a hatvanhoz, karrierem során már megéltem ezt-azt, nem egyszer megesett, hogy utólag azt mondtam, ezt másképp kellett volna csinálni, de most, csaknem három hónappal a világbajnokság után ki merem jelenteni: Egyiptomban alig hibáztunk.

– Akadt olyan pillanat a tornán, amikor attól tartott, hogy ennek rossz vége lesz?

– Érdekes, de egyszer sem bizonytalanodtam el. Soha nem éreztem azt, hogy a következő mérkőzésen ne tudnánk túljutni. A hit éppúgy megvolt bennem, mint a játékosokban – ezt már abból is leszűrtem, hogy állandóan a szemembe néztek. Ennek is betudható, hogy bár a Ghána elleni előndöntőt elveszítettük, emelt fővel jöttünk le a pályáról. Hogy akkor nem törtünk össze, annak eredménye a bronzérem.

– Kettő nulla, pardon, nulla kettő volt a szünetben, a végén örülhettek a ghánaiak, hogy három kettőre győztek. Ég és föld volt a két félidőben mutatott játék, így hát kíváncsi lennék, mit mondott a játékosoknak a szünetben?

– Azt, hogy mutassák meg, nem érdemtelenül jutottak el ide. Hadd tegyem hozzá, elképesztő, mennyire kimerült volt a társaság, akadt, aki rosszulléttel küszködött az öltözőben. És a srácok mégis felálltak a padlóról! Szenzációsak voltak, ez az igazság. Úgyhogy ha valakik megérdemelték a bronzot, azok a magyar labdarúgók voltak.

– És a szakmai stáb tagjai! Gyanítom, vállveregetésből azóta sem szenvednek hiányt.

– Ha hiszi, ha nem, még ma is megállítanak az utcán. Nem győzök ámulni a szép szavakon. Bevallom, odakint nem érzékeltük, hogy az egész nemzetet ennyire megérintette a szereplésünk. Azt tudtuk, hogy sokan szurkolnak nekünk, de hogy ennyien… Hazatérve tapasztaltuk, hogy származásra, vallási felekezetre, vagy éppen klubszínekre való tekintet nélkül szorított értünk mindenki. Ennél nagyobb elismerésben nem is részesülhettünk volna. Én speciel sosem gondoltam volna, hogy egyszer nagymamák rebegnek majd hálát azért, mert a tévé előtt ülve tíz körmüket rágták le egy focimeccs miatt.

– Mi lesz Londonban?

– Parancsol?

– Csupán arra céloztam, hogy ezt a csapatot már sokan a kétezer-tizenkettes játékokon látják.

– Azért várjunk még ezzel. Legyünk őszinték: a magyar válogatottal szemben nem reális elvárás, hogy kvalifikálja magát az olimpiára. Nem mondom, hogy lehetetlen kijutni, de rettentő nehéz. Még az Európa-bajnokságra is. Mert hiába zárnánk a csoport első helyén, az még nem jelent automatikus Eb-részvételt. Ahhoz, hogy kijussunk, a rájátszást is sikerrel kell vennünk – egy európai élcsapat ellen. Másképp fogalmazva: előttünk járó futballkultúra képviselőjét kell legyőznünk. S ha ezt a feladatot is kipipáltuk, a kontinensviadalon az első ötben kell végeznünk, hogy Londonban rajthoz állhassunk. Szóval bravúr lenne a javából, ha sikerülne.

– Akkor ennyit az olimpiáról?

– No, no, temetni azért nem kell minket! A világbajnokság előtt megfogadtuk a fiúkkal: mindent megteszünk azért, hogy az álmainkat valóra váltsuk. A végeredmény ismert. Az Olaszország elleni novemberi Európa-bajnoki selejtező előtt újfent az álmokról, és azok megvalósításáról beszélgettünk…

– Megeshet, nem sokáig felel ezért a csapatért: rebesgetik, ha Erwin Koeman mégsem marad a válogatott élén, ön veheti át a helyét.

– A „ha"-val kezdődő mondatokkal sosem foglalkozom. Annyit mégis rögzítenék, hogy egyrészt az A-válogatottnak jelen pillanatban van szövetségi kapitánya, másrészt én szeretném kitölteni a szerződésemet az utánpótlás-együttes élén.

– Ilyen jól érzi magát?

– Röviden, mégis sokatmondóan felelhetek erre: igen!

– Egyre csak feljebb jutnak. Meddig lehet még kapaszkodni?

– Mára eljutottunk odáig, hogy úgy érezhetjük magunkat, mint az a kőműves, aki felhúzott egy házat, és amikor kész lett, ránézett, s elégedetten megállapította: ez igen, ez az én művem. Tisztességesen dolgozva mi is felépítettünk valamit, nagy hiba lenne lerombolni.

– Jó Önt hallgatni, csak az ad okot az aggodalomra, hogy kis hazánkban előfordult már ilyesmi.

– Ez sajnos igaz. Mégis bizakodó vagyok, mert ez a generáció már nem egyszer bizonyította, hogy átlépte a magyar futball határait.

A nagymester

„Közel járok a hatvanhoz" – említi az interjúban Egervári Sándor, és tényleg: július 15-én lép túl a hatodik ikszen. A játékosként a Pomázban, a Kossuth KFSE-ben, a Bp. Spartacusban, a Bp. Honvédban, a SZEOLAK-ban és az MTK-VM-ben is maradandót alkotó, a kispad minőségét Magyarország és Kuvait válogatottjánál, továbbá Kispesten és a Videotonnál pályaedzőként, a BVSC-nél, az Érdnél, az Al-Ittihadnál, az MTK-nál, a Dunaferrnél, a Vasasnál, a Salmiyánál és a Győrnél vezetőedzőként tesztelő szakembert 2009 augusztusában nevezték ki az utánpótlás-válogatott(ak) élére. Hogy remek döntés volt, azt az Egyiptomból hazahozott bronzérem bizonyítja. Természetesen nem ez volt az első sikere (és remélhetőleg nem is az utolsó): már a BVSC-t is a dobogó második fokára hozta fel, hogy aztán az MTK-val és a Dunaújvárossal meg sem álljon az aranyig – a „mesterhármas" úgy jött létre, hogy a kék-fehérekkel kétszer diadalmaskodott. Az elismerésre méltó kollekcióból a bajnoki bronz sem hiányozhat: ezt az ETO-val érte el 2008-ban. Csupán a miheztartás végett: a Rába-partiak azt megelőzően évtizedekkel zárták érmesként a pontvadászatot.

A jelek szerint nem csak a sakkban, a futballban is van nagymester.

Páratlan páros

Különös kapcsolat az övék. Sokan csak azt tudják, hogy Egervári Sándor és állandó segítője, Kenyeres Imre fantasztikus kettőst alkot, ám azzal valószínűleg kevesen vannak tisztában, hogy valóban páratlan páros az övék: nemcsak a meccsek előtt, közben és után konzultálnak a futballról, hanem a családi ebédek során is.

Sógorok ugyanis.

„Sanyi ezerkilencszáz-kilencvenhároman, idény közben vette át a BVSC-t, majd amikor a következő év nyarán már a teljes bajnokságra kapott megbízást, szólt, hogy legyek a pályaedzője. Igent mondtam, és nem bántam meg, mert nagyon sikeres időszak van a hátunk mögött" – nosztalgiázik Kenyeres Imre.

„Barátként is sokat beszélgettünk volna a futballról, de családtagként erre még több lehetőségünk nyílt, és ki is használtuk őket. Lényegében magától derült ki, hogy az életről és a labdarúgásról is hasonlóan gondolkodunk, azaz megfordítva az előző sorrendet, családtagból váltunk barátokká, akik állandóan segítették és segítik egymást" – árulja el Egervári Sándor.

„ Mindig igényelte a véleményemet, én pedig el is mondtam, hiszen tudtam, ahhoz, hogy jó döntést hozzon, minden információra és az összes szempont ismeretére szüksége van. Olykor ütköztünk is, de amikor megszületett a döntés, kifelé mindig egységesen vállaltuk. Az is előfordult, hogy elfogadta a javaslatomat, amely nem jött be, de a nyilvánosság előtt maradéktalanul vállalta érte a felelősséget" – avat be minket a háttérbe Kenyeres Imre.

„Mindig a csapatmunka híve voltam, sohasem hittem, hogy csak az én gondolataim, törekvéseim lehetnek üdvözítőek. Arról nem is beszélve, hogy egy évtizeden át dolgoztam pályaedzőként, tehát nem volt szükségem átlagon felüli empátiára, ha bele akartam élni magam Imre helyzetébe. A hangsúly különben sem az alá-fölérendeltségi viszonyon van, hanem a csapatmunkán" – magyarázza Egervári Sándor.

„Talán lehettem volna én is vezetőedző valahol, de… Rengeteg a bizonytalanság a magyar labdarúgásban, jellemző a pénztelenség és a tervezhetetlenség, kár lett volna bármikor kockára tenni ezt a remekül működő kapcsolatot egy kétes kimenetelű kalandért. Elégedett vagyok azzal, amit mindig is csinálhattam. Sanyi mellett a szerepem nem a bóják elrendezése a pályán, sokszor én térképezem fel az ellenfeleket, megfigyelek játékosokat, véleményt mondok bármiről, szóval az önmegvalósítás lehetősége egyáltalán nincs elzárva előttem" – mondja Kenyeres Imre.

„Sokakban kérdőjeleket rajzolt a mi kapcsolatunk. A kollégák zrikáival nincs gond, azok beleférnek, ám a különböző tárgyalások során olykor terítékre került, miért éppen a sógoromat akarom pályaedzőnek, egyesek azt feltételezték, biztosan a család miatt kínálok neki munkát. Ez persze badarság, és mindenütt meg is tudtam győzni a tulajdonosokat, hogy nem erről van szó. Imre nem pék volt, hanem kiváló szakember, akinek tekintélyes a múltja, és az enyémhez hasonló az értékrendje, azaz nagyszerűen dolgozunk együtt. Amikor az MLSZ felkérését megkaptam, magától értetődött, hogy ismét vele képzelem el a munkát" – fogalmaz a lehető legőszintébben Egervári Sándor.

Páratlan páros?

Az!

Pietsch Tibor

Három győzelemre a boldogságtól

Erre mondhatjuk: több is veszett Mohácsnál.

Március 3-án ugyan – egyik legjobbját, Németh Krisztiánt sérülés miatt nélkülöző – U21-es válogatottunk 2–0-ra kikapott az olaszországi Európa-bajnoki selejtezőn, kijelenthetjük: ez a vereség még belefért. Persze jobb lett volna győzni, esetleg döntetlenre végezni, de ne legyünk telhetetlenek, hiszen a csapat helyzete egyáltalán nem rossz, sőt.

A képlet egyszerű: ha a sorozatból hátralevő három mérkőzését megnyeri nemzeti együttesünk, biztosan csoportja élén végez. Lehetetlen küldetés? Megnyugtatunk mindenkit, nem az. Főleg ennek a csapatnak. Bosznia-Hercegovinát kétszer (előbb idegenben, aztán idehaza), Wales-t pedig egyszer (itthon) kell legyőzni, és máris ki lehet hirdetni: csoportelső Magyarország!

„Több hibával játszottunk, mint tavaly novemberben, amikor mi nyertünk kettő nullára, az olasz együttes ezúttal jobban futballozott nálunk, megérdemelten győzött – kanyarodott vissza a rieti találkozóra Egervári Sándor. – A házigazdák magabiztosabbak voltak, többet tartották a labdát a térfelünkön, mi pedig több, ránk eddig nem jellemző bakit is elkövettünk, amelyek között voltak jelentősek is. Az őszi három mérkőzést hiba nélkül kell megvívnunk, de a remény és a hitünk is megmaradt, továbbra is bízunk abban, hogy megszerezzük a továbbjutáshoz szükséges pontokat."

Hát akkor: hajrá!

A csoportunk állása:

1. Wales	13 p/6 meccs
2. Olaszország	10/6
3. MAGYARORSZÁG	9/5
4. Bosznia-Hercegovina	7/5
5. Luxemburg	4/8

Koman Vladimir – az ezüstcipővel

SPORTSZAKEMBER-KÉPZÉS:

Válsághelyzet és kiútkeresés

(A TF-en, 2010. január 29-én rendezett konferencia kapcsán)

Bognár József
Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar, Budapest

A sportszakember-képzés helyzetének vizsgálata régóta napirenden van a magyar sportéletben. A rendszerváltozás után a képzést érintő problémák felerősödtek, mind több helyről és oldalról jelent meg a reform iránti igény is. Ennek oka egyrészt a megváltozott államigazgatási és sportirányítási rendszer megengedő hozzáállása, másrészt sportsikereink mérhetően hanyatló tendenciája volt az Olimpiai-, világ- és Európa-bajnoki érmek és pontok tükrében. Emellett a tapasztalatok is azt mutatták, hogy masszív hiányosságok mutatkoznak az edzői utánpótlás tervezésében, melynek fő okai között a felhasználói piac korlátozott lehetőségei és befogadóképessége, illetve az edzőképzés korunk kihívásaihoz nem illeszkedő működése jelentek meg. Hosszú évtizedeken keresztül hittük azt, hogy a magyar sportszakember-képzés nemzetközi viszonylatokban is kiemelkedő. Mondhatni, sikerágazatnak tűnt edzőképzésünk, mivel kis ország létünkre számos sportágban értünk el szenzációs sporteredményeket, és a magyar edzőket több sportágban is szívesen látták, illetve látják külföldön.

Azonban mára egyértelmű, hogy a csillag már nem ragyog olyan fényesen. A rendszer több sebből vérzik, és a válságot a gyakorló edzők, sportklubok és szakosztályok, az érintett civil szervezetek és a képző intézmények egyaránt látják, saját területükön közvetlenül tapasztalják. Az elmúlt évtizedekben a fejlesztés hiánya mára már annyira feltűnő, hogy a problémát az érintett szervezetek és intézmények tényleges együttműködés keretében tervezik megoldani. Ismeretes, hogy a gondok jelentős része anyagi természetű, azonban a képzéshez és továbbképzéshez kapcsolódó szakmai, stratégiai és sportpolitikai kérdések tisztázása is kiemelten fontos feltétel.

Az edzőképzés és továbbképzés reformját érintő lépések előzményéhez tartozik, hogy az Európai Unió és a Sport címmel 2002 decemberében és 2003 januárjában a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium az ország hat városában konferenciasorozatot szervezett. Ott és akkor még az EU csatlakozással kapcsolatos témák jelentek meg hangsúlyosan, és természetesen a sportirányítás, a sportszakmai elismerések és sportmodellek témaköreit is alaposan átbeszélték a jelenlévő szakemberek.

Az elmúlt évtizedben három Országos Edzői Kongresszus (2002, 2006, 2008) volt hivatott foglalkozni a sport értékeivel, elméleti és gyakorlati megközelítéseivel, illetve a problémák megoldási lehetőségeivel. A Magyar Edzők Társasága (MET) szervezésében a szakma kiemelkedő képviselői adtak elő az edzői szakma jövőjéről, az edzőképzés dilemmáiról és perspektíváiról. Itt érdemes megjegyezni, hogy a 2010. november 18-19-ére tervezett IV. Országos Edzői Kongresszus címe és fő témája - „Korszerű képzés – teljesítőképes tudás" - is jól mutatja a szakmai és társadalmi elvárást, az út- és megoldáskeresés igyekezetét.

A Pekingi Olimpiai Játékokon a vártnál gyengébb magyar szereplés után a közvélemény szinte követelte a magyarázatokat, a fejlesztést, valamint a megemelt állami támogatást a sportra. A társadalmi igényeknek eleget téve a Magyar Edzők Társasága kezdeményezésére konkrét lépésekről kezdett a szakma egyeztetni. A „Peking után" c. konferenciákból, az érdeklődésre és a sikerre való tekintettel három is megvalósult, amelyeken helyet kaptak a különböző helyzetelemzések, a tapasztalatokból a tanulságok levonása, illetve erre építve a konkrét és ideális jövőkép megfogalmazása. A három konferencia a sportkultúra, a sporttudomány, a sportszakma, az oktatás-képzés, a sportpolitika és a sportgazdaság különböző területeit vette górcső alá.

Jelen téma tekintetében érdemes kiemelni a Peking után III. konferenciát, melynek célja az edzőképzés és továbbképzés többszempontú vizsgálata volt. A konferencián elhangzottak kritikai észrevételek, illetve javaslatok az alap-, közép- és felsőfokú képzéssel kapcsolatban is, azonban a sportot szerető és féltő szemlélő számottevő változást ez idáig nem tapasztalt, a célok megvalósulásához szükséges lépések egyelőre lassan történnek.

A telt-házas MET konferenciák után 2009. szeptember 11-én a Nemzeti Sporttanács (NST) tűzte napirendjére a sportszakember-képzés kérdéskörét. Az NST a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF) és a Magyar Edzők Társasága előterjesztésére építve vizsgálta meg a sportszakember-képzés problematikáját, és fogalmazott meg irányvonalakat és célokat sportkultúránk fejlesztése érdekében. Úgy tűnt, a sportirányítás magas rangú résztvevői egyetértettek a teendőkben, melyek közül érdemes kiemelni az OKJ képzés indításával, a vizsgáztatással, illetve a modulokkal kapcsolatos terveket, melyek a piaci igények és a képzések harmonizálásával, egymásra épülésével, valamint a minőségelvű képzés és gyakorlat megteremtésével kapcsolatosak. Elhangzott, hogy szükségesnek látszik az edzőképzési bemenet (felvétel) szigorítása, a képzés elméleti és gyakorlati ismereteinek összehangolása, az edzőtovábbképzés kötelezővé tétele és az, hogy a hallgatók tudása mellett a képességfejlesztésnek kell előtérbe kerülnie. Lényeges megemlíteni, hogy a felsőoktatás alatti (OKJ) szinten a sportszakember-képzésünk nem kompatibilis a hasonló szintű nemzetközi képzésekkel, az Európai Képzési Keretrendszerhez való kompatibilitást azonban 2012-re meg kell oldani. Emellett az is egyértelművé vált, hogy rosszul összeállított és párosított szakok jöttek létre a hazai felsőfokú testkultúrális képzésben. Mindezt mérlegelve az NST határozatba foglalta (7/2009), hogy a Sporttanács elnöke kérje fel az oktatási és kulturális minisztert arra, hogy az előterjesztésben foglalt javaslatokat részletesen megvizsgálja és a szükséges intézkedéseket megtegye. Ennek ellenére az előterjesztők a mai napig semmilyen visszajelzést sem kaptak.

Ezen előzmények után kezdte el szervezni a TF az „Az edzőképzés és továbbképzés jövője" c. országos szakmai konferenciáját (2010. január 29.). Társrendezőként, illetve támogatóként állt az ügy mögé a Magyar Edzők Társasága, a Magyar Sporttudományi Társaság, a Nemzeti Sportszövetség, a Magyar Olimpiai Bizottság és az ÖM Sportszakállamtitkársága. Emelte a konferencia színvonalát, hogy a rendező és házigazda, dr. Tihanyi József, a TF dékánja megnyitója után dr. Simóka Beáta ÖM sportszakállamtitkár, dr.

Schmitt Pál MOB elnök és dr. Mészáros János NSSZ alelnök is köszöntötte a megjelent szépszámú résztvevőt. A négy köszöntő egyúttal határozott állásfoglalás és véleménynyilvánítás volt a sportirányítás képviselői részéről, melyekben markánsan megmutatkoztak az adott területhez tartozó konkrét elvárások és lehetőségek is.

Az eseményről széles körben tudósító média elsősorban ezeket a köszöntőket emelte ki, amelyekben irányelvként az hangzott el, hogy a magyar sport nem lehet hosszútávon sikeres, amennyiben nem tesz meg mindent az edzők minél korszerűbb képzése és folyamatos továbbképzése érdekében. Az is elhangzott, hogy a jól felkészült edzőknek kiemelt szerepük van a magyar sport sikereiben, melyet hosszú távon csak úgy lehet elképzelni, hogy a piaci igényeket és a képzési formákat/tartalmakat igényesen összehangoljuk, és a szereplők közösen vesznek részt a magyar sport fejlesztésében.

A megnyitó és köszöntők után a hallgatóság a konferencia első részében átfogó előadásokat hallhatott a képzés különböző szintjeiről és ezek egymásra épülésének problematikájáról, a képzés és a vizsgáztatás kapcsolatáról, a nemzetközi képzési formákról és tendenciákról, illetve a témához tartozó jogi kérdésekről. Emellett az edzőképzés és továbbképzés elmélete és gyakorlata, valamint a nem olimpiai sportágak helyzete is megvitatásra került.

Bognár József (TF) a képzések harmonikus egymásra épülésének, valamint a különböző képzések, diplomák és oklevelek értékének objektív összehasonlíthatóságának és a szankcionálás lehetőségének megteremtését, a bemeneti rendszerek szigorítását, illetve a sportági szövetségek és a képző intézmények szoros együttműködésének szükségességét hangsúlyozta. Kozsla Tibor (TF) a nemzetközi gyakorlatra utalva a minőségbiztosítást, a kutatási tapasztalatok közreadását és a távoktatás jelentőségét emelte ki, melyek mind jótékony hatással lehetnek az edzőképzésre. Ezen célok megvalósítását a hazai források hatékony mozgósításával is el lehet érni, amelynek a koordinálását a nagy tapasztalatokkal rendelkező felsőoktatási intézmény szakembereire kell bízni. Ormai László (MET) az edzőképzés minőségének emelését és modernizációját sürgette, amelynek folyamatában, véleménye szerint, szükséges a szabályozás magasabb szintje, vagyis az erőteljesebb centralizáció (Lásd lapunk vezető írását. A szerk.). Szintén kiemelte a rendszeres edzőtovábbképzés megalapozásának és minél teljesebb körű bevezetésének szükségességét a különböző sportágakban. Ábrahám Júlia (Fitness Akadémia) az OKJ szakmai és vizsgakövetelményeinek szükséges reformjáról beszélt, mely szerint az új, 2008 őszétől beindított modulrendszerű képzés átalakításra szorul. Emellett kiemelte, hogy szükséges lenne az ellenőrzés és szankcionálás érdekében a stabil jogi háttér kialakítása. Géczi Mariann (NUSI-UPI) előadásában beszélt az egységes sportági képzési terv követelményrendszeréről és szükségességéről, a felsőfokú edzőképzés bemeneti követelményeinek racionalizálásáról és a licenc rendszerről, amely felfogható, mint megújító képzés és továbbképzés. Leyrer Richárd (NSSZ) azt emelte ki, hogy az olimpiai sportágak problematikájánál jóval komolyabb kihívással kell szembenéznünk a nem olimpiai sportágak edzőképzése és továbbképzése tekintetében, amely egyelőre nem megoldott politikai és sportszakmai oldalról sem.

Szünet után elsősorban a gyakorlat kapott szót olyan szakemberek személyében, mint Marcinka Zoltán, Weisz Róbert és Kiss László, akik saját sportágukon keresztül mutatták be az ideális megoldásokat és lehetőségeket az edzők képzésében, továbbképzésében. Szó esett a sportági szakszövetségek és a képző intézmények közötti szoros együttműködés igényéről és a licenc kérdésköréről is, amellyel a törvényi kötelezettségen túl a működési engedélyhez a sportági szakszövetség írhat elő képzéseket és fogalmazhat meg követelményeket edzőik számára. Ezekben a követelményekben megjelenhet a szakmai tudáson kívül a folyamatos képzés, nevelés, a gyakorlatias tudás, az informatika és az idegen nyelv is. Az előadók szerint ezen túl lényeges elemnek mutatkozik az egységesség és az átjárhatóság megteremtése a képzési szintek között, valamint a patrónus program széleskörű bevezetése, amellyel a pályakezdő edzőket lehet támogatni munkájukban. Szabó Tamás (NUSI-UPI) a képzési kompetenciákról tartott előadást az edzőképzéssel kapcsolatosan. Kiemelte a dokumentáció készítésének fontosságát, a szakemberek felkészítését és felkérését, illetve az ismeret és a tapasztalat átadását, integrálását és rendszeres frissítését. Gombocz János (TF) a képzés mellett a saját élmény szerepét hangsúlyozta, melyben az edző, mint példakép jelenik meg. Érdekes párhuzamként jelent meg ebben az előadásában az edző és a „hajcsár" szerepköre, valamint ennek hatása az oktatásra és képzésre.

A konferencia elsősorban azért szerveződött, hogy bemutassa a jelen helyzetet és ebből a válságos helyzetből megtalálja a kiutat. Ennek érdekében a következő ajánlásokat fogalmazta meg.

A konferencia javaslatai az OKJ sportoktató és sportedző képzés tekintetében:

- szigorú szakmai vezérelv és kontroll szükséges abban a tekintetben, hogy ki és milyen szempontok szerint indíthat képzést,
- a képzés indításához szükséges a sportági szakszövetség támogatása,
- szigorú szakmai vezérelv és kontroll szükséges abban a tekintetben is, hogy ki és milyen szempontok szerint végezhet vizsgáztatást,
- át kell alakítani az OKJ modulrendszerét annak érdekében, hogy az edzői szakmára vonatkozó elméleti és gyakorlati területek legyenek hangsúlyosak,
- erre épülve folyamatosan szükséges ellenőrizni és értékelni a képzést végző intézményt az érintett szakemberek, infrastruktúra, szakmai programok és tematikák tekintetében,
- szükséges lenne egy olyan független értékelő rendszer, mely egy független szervezeten keresztül valósítható meg és működtető hosszabb távon,
- érdemes összekapcsolni a továbbképzés rendszerét a felsőoktatással úgy, hogy a szakmai tapasztalat (végzettség) és kompetencia figyelembe vehető legyen a szakmai továbblépés tekintetében.

Az előzmények után örömteli, hogy jelenleg zajlik a hatályos OKJ Szakmai és Vizsgakövetelmény (SZVK) felülvizsgálata, illetve módosítása. Az Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet (NSZFI) felkért egy 4 fős szakmai bizottságot a módosítás kidolgozására és előkészítésére, s az ezzel kapcsolatos első megbeszélés 2010. február hónap elején került megrendezésre. Úgy tűnik, radikális változás várható a sport területén lévő szakképesítések OKJ-n belüli elhelyezkedése, valamint a képzés tartalma (modulok elnevezése, tartalma, száma stb.) tekintetében is. Azt viszont még nem lehet tudni, hogy a végső, elfogadott változat pontosan milyen változásokat tartalmaz, milyen szintű és formájú szakmai/társadalmi vitára lesz lehetőség, illetve, hogy mikor válik hatályossá.

A konferencia javaslatai a felsőoktatás edzőképzése tekintetében:

- tényleges társadalmi igények szerint legyen meghatározva a felsőoktatásban (BSc és MSc) a szakedző szak felvételi keretszáma,

• a felvételi vizsgát vissza kell állítani, hogy az edzői szakon a létszám tervezhető és a minőség garantálható legyen,

• önálló szakedző szak létjogosult az alapképzésben (BSc) is,

• a sportszakmán belül széleskörű és rendszeres egyeztetés szükséges a célok, érdekek és igények tekintetében,

• szorosabb együttműködést kell megalapozni az érintett szövetségekkel, kamarákkal, társadalmi szervezetekkel és az államigazgatással,

• minőségelvű döntések szükségesek a képzések alapításában és indításában a gazdasági alapokon nyugvó döntésekkel szemben.

Általános javaslatok:

• a kötelező edzői továbbképzések rendszerének megszüntetése hibás döntés volt, ezért prioritást kell adni a rendszeres, kötelező és szakmailag ellenőrzött továbbképzésnek minden szakterületen,

• egységes és egymásra épülő rendszert kell felállítani az OKJ, BSc és MSc képzések tartalmában és formájában, úgy, hogy az előképzettségek és előfeltételek pontosan a szakma szempontjából kerüljenek meghatározásra,

• a sportági szakszövetségeknek érdemes licenc rendszert alkotni; a licenc megfér a törvényi előírásokkal és kötelezettségekkel: a diploma (oklevél) tanúsítja a felkészültséget, míg a licenc a képzésre épül és működési engedélyt, továbbképzést jelent.

A félnapos konferencia hasznos hozzászólásokkal és javaslatokkal zárult. Eredményét akkor lehet majd érezni, amikor megvalósultak az igények és elvárások, de legalábbis elkezdődnek a széleskörű egyeztetések a változás érdekében. Közös célunk, hogy a magyar sportkultúra minden területen fejlődjön, ehhez viszont az edzők korszerű képzését, illetve folyamatos továbbképzését kell megfelelő szintre állítani. A szakma presztízsét csak ez adhatja vissza.

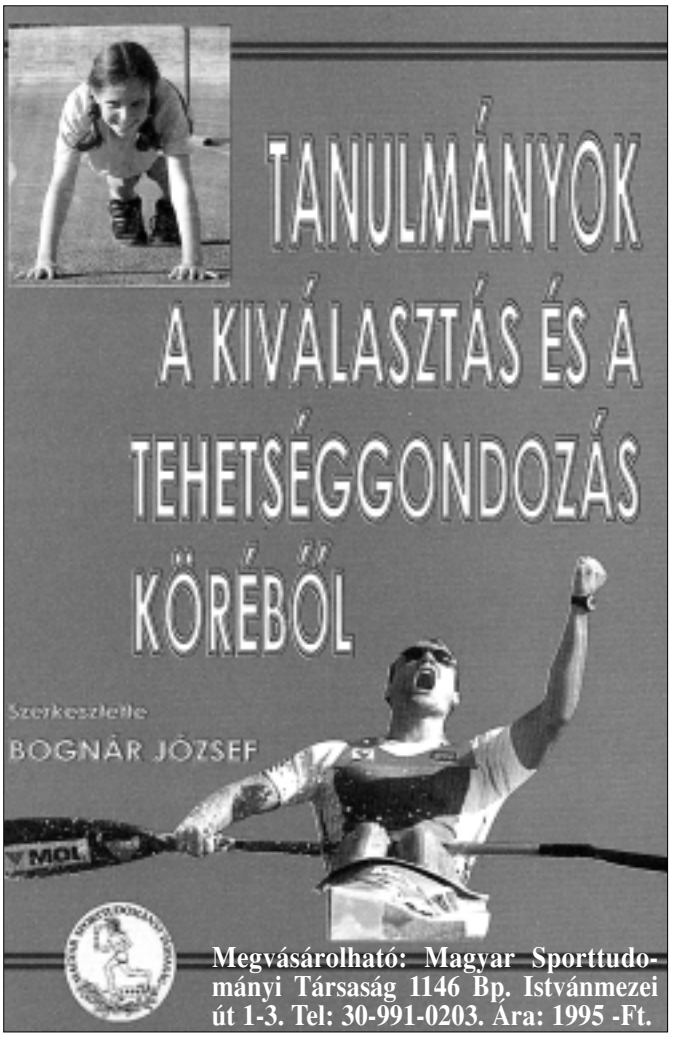

Javaslat a magyar sport finanszírozási és intézményi rendszerének átalakítására

Az alábbi tanulmány tulajdonképpen a Nemzeti Sporttanács 2009. december 11-i ülésére készített előterjesztés némileg rövidített változata. Az előterjesztést – egyáltalán nem mellékesen - a Tanács egyhangúan fogadta el és a választásokat követő kormány elé szándékozik terjeszteni. Mivel az anyagot, érthető terjedelmi okokból meg kellett kurtítani, alapvetően a helyzetelemző rész és az irodalomjegyzék maradt el, tekintettel arra, hogy ez elemzés a Mozgó Világ 2009/9. számában, s részben már a Magyar Edző korábbi számában is megjelent.

I. Helyzetelemzés: széteső finanszírozás, szétszórt, ellentmondásos intézményrendszer

1. A Nemzeti Sporttanács által kiküldött Gazdasági Bizottság jelentése eloszlatott egy eléggé elterjedt tévhitet: nem is annyira *az állami támogatás csekélysége a magyar sport alulfinanszírozásának elsődleges oka.* Az ellentmondás elsősorban a magyar sport GDP-ből való részesedésének igen alacsony mértékéből származik, ez ugyanis 0,7-1%-ra tehető és az egyik legalacsonyabb Európában (ez általában nyugaton 1,5-2,5%, és állandóan növekvő tendenciát mutat). A közvetlen állami sportfinanszírozás az elmúlt 10 évben nagyjából az állami költségvetés 0,2-0,3%-a körül mozgott, ami az európai átlagnál magasabb – tudniillik ebből a szempontból nemcsak az ÖM sportköltségvetését, hanem más forrásokat pl. a Nemzeti Civil Alapprogramból származó támogatásokat is figyelembe kell venni. Viszont ez a központi állami rész nem tudja kiváltani a GDP-ben az önkormányzati, a vállalati és a háztartási sportfinanszírozás jelentős hiányát. Nyugat-Európában a közfinanszírozás részesedése a GDP sportrészéből kevesebb az 50%-nál, nálunk a közösségi rész (önkormányzatokkal együtt) mintegy 60%, a vállalati rész kb. 10%, a háztartásoké kb. 30%.

A háztartások rendkívül alacsony „sportköltségei" *lényegében meggátolják,* hogy – ahogy a Nemzeti Sportstratégia szeretné – *„sportoló nemzet"* legyünk, bár néhány igen sikeres szabadidősport esemény, illetve program jelzi, lenne igény a lakosság részéről a sportolásra. A tényleges lakossági sportaktivitás aránya Magyarországon igen alacsony, és az elmúlt 20 évben tovább csökkent. A felmérések szerint a felnőtt lakosság 7-9%-a sportol rendszeresen a nyugat-európai 30-40%-os aránnyal szemben. Különösen súlyos társadalmi-népegészségügyi hátrányokkal jár a fiatalság mozgásszegény életmódja: a 6-18 év közöttiek 6%-a sportol csak rendszeresen, és szervezetten sportoló diákok száma is állandóan apad. Ebben a helyzetben vaskosan közrejátszik az állami sporttámogatás *örökölt rossz belső aránya*: míg Nyugat-Európában az állami támogatások 70%-a megy a szabadidősportra és 30% a minőségi versenysportra, addig nálunk ez az arány fordított. Jellemző adat, hogy míg 2008-ban már több mint egymilliárd forintot költöttünk a 35 év feletti volt élsportolók ún. olimpiai járadékára, ugyanakkor a Sport XXI. program keretében az iskolai (diák) sportra csak 600-700 millió forint jutott.

Az állami támogatások rendszere jelenleg is felépítésben-arányaiban azonos a rendszerváltozás előttivel. Bázisalapú, szervezetcentrikus, nyári olimpia centrikus. Bár elvileg szinte valamennyi országos sportági szakszövetség kap valamennyi morzsát, az elmúlt két évtizedben lényegében 5-8 sportágra esett az elmúlt két évtizedben a versenysport támogatásának kétharmada – úszás, vízilabda, kajak-kenu, vívás, öttusa, birkózás. A pekingi olimpiai részvételt 3 milliárd forinttal támogatta a Kormány, 58%-kal többel, mint a 2000-es athéni részvételt. A vívók 2000-ben 158, 2008-ban 251 millió forinttal, a birkózók 2000-ben 43, 2008-ban 207 millió forintot kaptak az olimpiai felkészülésre. Ugyanakkor egyre jobban terjednek Magyarországon a nem olimpiai sportágak – technikai sportok, keleti küzdősportok stb.

2. További hiba, hogy nagyon magas a magyar sport állami támogatásában a *személyi juttatások aránya* – lényegében a nyugat-európai átlagnak kétszerese-háromszorosa. Ugyanakkor sokkal kevesebb a sportlétesítmény-fejlesztésre, a sport infrastruktúrájára költött pénz. A magyar sportegyesületek-sportszövetségek jelentős részének pedig *igen magasak az adminisztratív működési költségei* – a nyugat-európai 4-5%-kal szemben 20% körüli az arányuk a költségvetésükben. Mindez az „élő sporttól" von el forrást.

A hibás szemléletmódra, a helytelen arányokra nagyon jó példa a viszonylag gyenge pekingi olimpiai-paralimpiai szereplés utáni tragikomikus *állami jutalmazás,* amely a fogyatékkal élők tekintetében egyben diszkriminatív is volt, hiszen a nem paralimpiai sportok világjátékainak győztesei nem kaptak semmit. A jutalmazás már nagyságában is torz volt: több, mint 2 milliárd forint, azaz a 2008-as összes állami sporttámogatás mintegy egyhatoda, ami nyilvánvalóan túlzott. Az olimpiai helyezettek jutalmazásának összege elérte az olimpiai felkészülés összköltségét, a paralimpiai mozgalom pedig négy év alatt a felét kapta annak, amit most egyes paralimpikonok összességében jutalomként kaptak. A devianciát fokozták a jutalmazás *belső aránytalanságai,* valamint a jutalmazási rendszer utólagos szubjektív megváltoztatása a Kormány részéről. Ez súlyos, demoralizáló kormányzati hiba volt.

Omladozó sportlétesítmények, balesetveszélyes sportszerek, hiányzó egészségügyi háttér az egyik oldalon, dzsentroid jutalomözön a másik oldalon – egy olimpiai negyedik helyezett többet kap, mint egy Kossuth-díjas színész, vagy Széchenyi-díjas tudós. Íme a cifra nyomorúság, a tékozló koldus, ld. egyes sportszövetségek oldaláról a luxus edzőtáborozásokat, illetve felesleges vezető állások sorát, amely párosul azzal, hogy 350 iskola működik tornaterem nélkül, a sportlétesítmények jórészében nincs rendes mosdási-tisztálkodási lehetőség.

3. A rendszerváltozás utáni finanszírozási rendszer tehát *súlyos aránytalanságokban* szenved. A sport állami finanszírozása – a Gazdasági Bizottság egyértelmű állásfoglalása szerint –*több csatornán* keresztül, *rendkívül szétaprózottan és számos áttételen* történik. A rendszer áttekinthetetlen, nincs biztosítva a kellő nyilvánosság, sok az informális külön alku („mutyi"), szubjektív diszkrecionális döntés, jellemző a *kellő normativitás hiánya.* A konkrét állami finanszírozás folyamata igen nehézkes, bürokratikus, nincs meg az éves költségvetések közötti átmenet, sok az elszámolási huzavona, a finanszírozási késedelem (részben a sportköztestületek-sportszövetségek, részben az állami szakapparátus hibájából). A többéves fejlesztések, így a négyéves olimpiai ciklus egységes finanszírozása nem megoldott. A sportszövetségek-sportegyesületek a napi likviditási problémák tömegével élnek együtt, egymással szemben is kiélezett, több esetben etikátlan harcot vívnak az állami forrásokért. Egyáltalán nem megoldott a közpénzből való támogatások

feletti szakmai felügyelet, nincs megfelelő sportinformációs rendszer (pedig erre a Nemzeti Sportszövetség több javaslatot tett), továbbá minőségbiztosítás, illetve monitoring, és ezért megalapozott a feltételezés, hogy a kevés állami támogatásból is mintegy 15-25%-a elcsurog, elvész.

Egyre jobban bomlik a sportorvosi hálózat, nem megoldott a sportbiztosítás. Nyilván szükség van a sporttal járó sajátos sérülések-betegségek szakszerű *központosított* gyógyítására, ilyen értelemben tehát kell egy sportegészségügyi központ, de egy általános „sportkórház", mint az élsportolók és rokonaik „Kútvölgyije", tipikus szocialista maradvány.

Rendkívül ellentmondásos az állami tulajdonú sportlétesítmények helyzete is. Sok a kihasználatlan, állandóan romló sportlétesítmény, a sportpályák zöme a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. és a Nemzeti Utánpótlás-nevelési és Sportszolgáltató Intézet között lebeg, zavaros vagyonkezelési szerződések keretei között. A sportlétesítmények használatában sok az örökölt – esélyegyenlőséget sértő – privilégium, ingyenes, illetve kedvezményes használati jog. A sportlétesítményekre vonatkozó hosszú távú fejlesztési koncepció régóta hiányzik (pl. két-három romos stadion értékesítésének ellenértékéből fedezhető lenne egy kb. 40-60.000-es korszerű budapesti stadion költségeinek jó része). A felesleges sportlétesítmények értékesítésénél gyakran tapasztalható döntésképtelenség, és a sportlétesítmény szétrohad (ld. ún. Tüskecsarnok, beléptető rendszer stb.).

4. A negatív tendenciákban erősen közrehat *a magyar sportigazgatás rendkívül túlbonyolított és instabil intézményi rendszere,* ahol a sok – és állandóan változó – bába mellett elveszik a gyerek, azaz az élő sport.

a) A kormányzati irányításban 1990 óta állandóan változott a sportért felelős állami szerv. Minisztérium, illetve sporthivatal váltakozva. Oktatási miniszter, tárca nélküli miniszter, belügyminiszter, kancelláriaminiszter, önkormányzati miniszter. Ifjúsági és Sportminisztérium, Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium. Az állandó szervezeti, illetve vezetői változások állandósult felfogásbeli változásokra vezettek – 2006 utáni kormányzati periódusban eddig négy sportért felelős miniszter váltotta egymást. Mindez erősítette a sportszakemberekben az önálló sportminisztérium, illetve karizmatikus sportvezető (ún. Kutas István-szindróma) utáni felfeltörő vágyat, a paternalista sportirányítás iránti igényt, holott nyilvánvaló, hogy kb. 20 milliárdos költségvetésre, amelyet ma kap a sport, nem lehet önálló minisztériumot szervezni. Az ISM-ben is csak egy sport-szakállamtitkárság volt három másik más profilú államtitkársággal szemben (kevesebb emberrel, mint amennyi jelenleg az Önkormányzati Minisztérium Sport Szakállamtitkárságán van). Nemzetközi példa sincs a teljesen „tiszta" sportminisztériumra.

b) A tanácsrendszer felbomlása, azaz 1990 után a megyei szintű sportigazgatási rendszer szétesett. Főleg a lakossági szabadidősportban az elsődleges közösségi szerepet a települési-területi önkormányzatoknak kellene betölteniük, de forráshiányban erre számos önkormányzat képtelen. Jelenleg nincs regionális jellegű szerve a sportigazgatásnak.

c) 1996-ban valamennyi sportági szakszövetség köztestületté vált, de nem voltak nemzeti sportszövetségek. A 2000-es sporttörvény viszont megszüntette a szakszövetségek köztestületi jellegét, de a nemzetközileg szokásos egy helyett három nemzeti sportszövetséget hozott létre köztestületként és három közalapítványt. Jelenleg már öt sport köztestület (a MOB mellett 2004-ben az MPB is köztestület lett) és két sportközalapítvány vesz részt a magyar sport központi finanszírozásában, sőt egyes befolyásos érdekképviseleti jellegű sportszövetségek is osztanak pénzt, pl. a Sportegyesületek Országos Szövetsége. A sportköztestületek között jelentős az átfedés és a párhuzamosság, és az állami sportirányítás, illetve a köztestületek által ellátandó közfeladatok elhatárolása sem egyértelmű. A majdnem 10 jelentős civil érdekképviselet-köztestület koordinálására ezért 2004-ben létrehozták a Nemzeti Sporttanácsot, amelyet, mivel nincs döntési lehetősége, sokan sóhivatalnak minősítenek.

d) Az állam és a köztestületek közti hatásköri megosztás is állandóan változott. Így 2004-ben a Kormány a MOB döntési jogkörének jelentős részét magához vonta és a Wesselényi közalapítvány automatikus finanszírozása is megszűnt (pl. a szerencsejáték-pénzeknél). Ez a politikai célzattal bíró intézkedés azonban gyakorlati tapasztalatok szerint több hátránnyal járt, mint előnnyel. A sportköztestületek, illetve a sport alapvető érdekképviseleti szervei között az együttműködés sokszor akadozik, hiányzik a kellő egység. Különösen feszült a Magyar Paralimpiai Bizottság és a FONESZ viszonya.

Az előbbiekben leírt túlbonyolított rendszer bomlása ma már számos területen látszik. Egyre jobban látszik például a MOB és a Nemzeti Sportszövetség olimpiai tagozata közti átfedés. Az Magyar Paralimpiai Bizottság jelentősen közeledett a MOB-hoz, tagja lett annak, emellett igyekszik beépülni a sportági szakszövetségekbe is. Egyes fogyatékos sportszövetségek kiléptek a FONESZ-ből, amely ugyanakkor egy szabadidő- és diáksportot szervező szövetséggel mintegy megkettőződött. (A FONESZ tagjainak száma így is csak öt.) A megkettőződés látszik a Nemzeti Szabadidősport Szövetségnél is (ld. a Magyar Szabadidősport Szövetséget), amelyből viszont az Egyetemi és Főiskolai Sportszövetség igyekszik kiválni. Az országos szakszövetségek jelentős része még mindig azt hiszi, hogy ő is állami feladatokat lát el, holott ez 2000 óta nincs így, mert állami feladatokat kizárólag csak a köztestületek vehetnek át.

A Nemzeti Sportszövetségben kidolgozott anyag alapján az Önkormányzati Minisztérium 2007-es sporttörvény novellatervezte három köztestületre egyszerűsítette volna az intézményrendszert – az integrációt a nemzeti sportstratégia is kívánatosnak tartotta. Ugyanakkor a törvényjavaslat *kamararendszert* vezetett volna be a magyar sportban (részben általánosan, részben egyet külön a fogyatékkal élők sportjára – ez önmagában elvi törés), amely nemzetközileg is példátlan lenne. A kamara meghatározott szertípus, általában a kényszertagságon alapul, és hatósági feladatokat is ellát, és mint ilyen, idegen a sportszerveződés nemzetközi tendenciáitól. *Az integráció tehát helyes irány,* de nem kamararendszerrel. Az is nyilvánvaló, hogy ha az intézmények száma jelentősen lecsökken, a koordináló jellegű *Nemzeti Sporttanácsra nincs szükség.*

5. A hatásköri zűrzavarokhoz a jogi szabályozás állandósult módosítgatása is hozzájárult. A sporttörvényt egy évben általában kétszer-háromszor módosítják, végrehajtási rendeleteiben is állandósult a változás. Az állami szabályozás, illetve jogalkalmazás emellett túl gyengének bizonyult a sporthuliganizmus és a dopping elleni küzdelemben. A szabálykövetés a sportban még a magyar társadalomban tapasztalható alacsony színvonalnál is gyengébb. Ez összefügg azzal, hogy a magyar sport kulturális-*erkölcsi színvonala* – kapcsolatban persze az általános közmorál süllyedésével – az elmúlt 20 évben *sokat romlott.*

A magyar állam képtelennek bizonyult olyan szabályozórendszer kialakítására, amely egyfelől ösztönzi az üzleti szférát, hogy befektessenek a sportpiacon, sportvállalkozásokat hozzanak létre, szponzoráljanak, másfelől ösztönzi a háztartásokat is, hogy nagyobb mértékben vegyenek igénybe sportszolgáltatásokat. Az állam így hozzájárult a magyar

sportpiac eltorzulásához. Ugyanakkor rendszeresen megsértésre kerül mind a kormányzat, mind az önkormányzatok részéről az Európai Unió versenypolitikája, az a tétel, hogy közvetlen állami-önkormányzati támogatást a hivatásos (üzleti) sport – versenytorzító hatása miatt – nem kaphat. A magyar élsport igen nagy része (lényegében a látvány-csapatsportágak kivételével) jogilag amatőr státusban van, ugyanakkor ténylegesen profi, és ez jelentős tudati torzulásokra vezet. Például sok élsportoló a Gerevich ösztöndíjat adómentes munkabérnek tekinti, voltaképp egy havi 400.000 Ft. nettó jövedelem, mint ösztöndíj munkabérként majdnem 800.000 Ft-nak felelne meg. Emellett az élsportoló cége magas összegű reklámszerződést köt egy szponzorral – ez a „munkabére" másik része. A sport szürkegazdasága becslésem szerint talán a magyar szürkegazdaság egyik legjobban kifejlődött területe.

Az a fair play hiányának egyik oka a hivatásos sportban az eredményességgel együtt járó óriási anyagi juttatásokra való törekvés. Ugyanakkor a sporterkölcs csökkenéséhez hozzájárul a *magyar sport túlpolitizáltsága* is. A Magyarországon szinte általános gyűlölködésig menő politikai harc egyre jobban befonta a sportot, roncsolva a baráti szellemet és az együttműködést. Ma a magyar sportszervezetek-sportszövetségek-sportköztestületek élén jelentős mértékben politikusok állnak, a politika zsákmányszerzési területnek érzékeli a sportot, rontva annak civil jellegét. Mindez azt eredményezve, hogy sportszakmai viták egyre inkább napi politikai küzdelem tárgyává válnak, egyik interjúalanyunk szerint számos sportvezetőnek az elmúlt évek „eltörték a gerincét".

6. Az elmondott jelenségekből következik: a magyar sport finanszírozási és intézményi rendszerében strukturális válság tapasztalható, *új irány, átfogó változás kell,* nem toldozás-foltozás. Az örökölt félig bürokratikus paternalista, félig vadkapitalista rendszer romjait el kell takarítani és a magyar sajátosságoknak megfelelő, de az európai alapvető sporttendenciákkal összeegyeztethető új finanszírozási és intézményi rendszert kell kialakítani.

II. Az állami sportfinanszírozás jövőben követendő alapelvei

1. A sport a polgári társadalomban alapvetően *civil – egyéni önkéntes és egyben közösségi együttműködésen és egyben versengésen alapuló – tevékenység.* Éppen ezért a sport szervezeti rendszerében az önszerveződésnek, az önkormányzásnak, az önfelelősségnek, az öneltartásnak, az *autonóm civil döntéseknek* kell *elsődlegesnek* lennie. Az intézményrendszernek tehát a *civil autonómián kell* alapulnia, az *önszabályozásnak* kell előtérbe kerülnie.

A sport, mint társadalmi jelenség, tradicionálisan zömmel nonprofit jellegű. Ugyanakkor a modern sportban – az amatőr sport, a szabadidősport mellett – a sport-industry-nak, a sport üzleti jellegének, a magántulajdonú sportvállalkozásoknak is egyre nagyobb szerepet kell kapniuk.

A sport ugyanakkor egyben közügy is, közérdek fűződik hozzá. A testkultúra a népegészségügy alapvető tényezője, az ifjúság nevelésének egyik alapvető eszköze. Éppen ezért indokolt az állam – ugyan *szubszidiárius,* tehát másodlagos, a civil kreativitást nem elnyomó, nem paternalista, de – aktív szerepvállalása a sport területén.

Az előzőek alapján indokolt újból meghatározni az *állam közfeladatait* a sport terén. Ezeket a jelenlegi jogszabályokban foglalt túl széles és egyben szétaprózott feladatok helyett szűkebben kell körülhatárolni, ugyanakkor ezeken a szűkebb területeken az állami szerepvállalásnak jóval *határozottabban* kell érvényesülnie. Ez a felfogás lényegében a kisebb, de erősebb állam általános politikai koncepció sportra vonatkozó alkalmazása.

Elsődleges közfeladat szerintem

a) a *lakossági* sportolás feltételeinek megteremtése, támogatása (ide érve a munkahelyi sportot, az idősek sportját, a fogyatékosok lehetőségeinek növelését is stb.), illetve ebből kiemelten

b) a gyermek- (óvodai), az *ifjúsági,* az iskolai (diák-), az egyetemi-főiskolai sport kiépítése, szervezése, támogatása.

Másodlagos közfeladat szerintem

a) az olimpiai mozgalom, az olimpiai felkészülés támogatása,

b) a nagy tömegek érdeklődésére-részvételére számító sportágak támogatása (ld. labdarúgás, nem olimpiai küzdősportok, technikai sportok stb.).

2. Az állami sportigazgatás *(nem irányítás tehát!)* eszköze mindenekelőtt a sport önszabályozását *kiegészítő stabil, kiszámítható jogi szabályozás,* amely nem túlszabályoz, amely nem bürokratikus, amely betartható és betartatására az állam képes is. Az állami jogi szabályozás egyfelől szabályozza a sport terén kifejtett állami tevékenységet, másfelől részben *kiegészíti* a civil önszabályozást, részben korrigálja annak monopolisztikus jellegét (ld. pl. dopping, sporthuliganizmus területén). Ennek alapeszköze legyen a *2011 elején megalkotandó új sporttörvény (nem módosítás tehát!),* amelyhez az eddiginél jóval kevesebb végrehajtási rendeletnek kell csatlakoznia. Különleges jelentőségű feladat – és ennek *be kell kerülnie a kormányprogramba,* mint a kulturált sportszolgáltatás előfeltételének – a *sporthuliganizmus* két-három éven belüli *tényleges felszámolása* (ahogy Angliában). Ehhez a törvényi szabályozás szigorítása mellett elsősorban a jelenlegi túl enyhe joggyakorlat, illetve a sportszövetségi-sportszervezeti passzív hozzáállás határozott megváltoztatására van szükség. Ugyancsak – alkotmányos módon – bűncselekménnyé kell nyilvánítani a doppingolást, annak elősegítésével együtt, és a tiltott doppingolást támogató sportvezetőket, sportszakembereket, sportorvosokat el kell távolítani a magyar sportból.

3. Alapvető állami feladat a sport *ösztönző jellegű állami támogatása* (nem a sport eltartása tehát!).

A közpénzekből való támogatásnak négy szintje legyen:

- *központi kormányzati* (pl. alapvető sportlétesítmények létrehozása),

- *területi-települési önkormányzati.* A szabadidő-, a lakossági és ifjúsági sport terén *legyen elsődleges a közpénzeknél az önkormányzati döntéshozatal,* a központi költségvetés biztosítsa az alapvető forrásokat – célzottan a sportra – az önkormányzatok részére, de általában követeljen meg tőlük önrészt. A központi támogatás elsősorban normatív alapon jelentkezzen, pl. a diáksport normatíva jelentős felemelésével.

- *köztestületi.* Köztestületet csak akkor célszerű létrehozni, ha ténylegesen átvesz állami feladatokat. Ez esetben saját területén a *támogatás felől a köztestület döntsön.* Ugyanakkor *legfeljebb két sportköztestületre* van szükség.

- *közalapítványi.* A pályázati jellegű, illetve ösztöndíj támogatásokat célszerű *egy központi kormányzati közalapítványon* keresztül lebonyolítani. (A Mező Ferenc közalapítvány olvadjon bele a Wesselényi közalapítványba.) Megjegyzendő, hogy ösztöndíjrendszerünk jelentős mértékben ellentétes a piacgazdaság működésével és az Unió alapelveivel, ezért fokozatosan átalakítandó.

A cél: a jelenlegi élsport-szabadidősport 70-30%-os arányt *megfordítani* és a *lakossági életmódsport elsődlegességét* a nyugat-európai helyzethez hasonlóan biztosítani. Ez nyilván csak hosszabb távon 10-15 éven belül lehetséges. De egy 50-50%-os arány – a következő pontban foglaltak szerint – szerintünk már a következő kormányzati periódus végére elérhető a központi költségvetési támogatás felemelése esetén.

c) A sport központi költségvetési támogatása – amint ez lehetséges és átmenetileg, azaz kb. három évig, lényegében egy kormányzati cikluson keresztül – *évi kb. 100 milliárd forintra* emelendő. A jelenlegi 20-22 milliárdból a lakossági-ifjúsági sport népegészségügyi problémái nem megoldhatók, ebből rendkívül kevés pénz vihető át a szabadidősportra, és csak az olimpiai élsportágaink kárára, amely felesleges belvitákat, a sporton belüli együttműködést gátló indulatokat vált ki. 100 milliárd forint az egész költségvetés 1%-a, tehát még a mai helyzetben sem igényel a kormányzattól rendkívüli intézkedéseket. Ez a korlátozott ideig tartó felemelt állami támogatás alapozza meg a civil elem későbbi elsődlegességét, és a központi állami támogatás visszahúzódását. Ez a többletkiadás emellett hosszabb távon *költségcsökkentő* is, hiszen a mozgásgazdag életmód megelőzi a betegségeket stb. A megemelt állami támogatást ugyanakkor alapvetően a gyermek-, tanuló, ifjúsági sport, illetve a szabadidősport fejlesztésére kell fordítani, és ebben az esetben az olimpiai sportágakra fordított támogatás csökkentése nélkül megváltozik a jelenlegi torz arány a szabadidősport, az életmódsport javára.

4. Ha sikerül az emelt állami támogatást elérni, mindent meg kell tenni a többleteszközök célszerű felhasználására, hogy *ne folyjon el,* ne ömöljön feneketlen zsákba. Ehhez a sportvezetésben, edzők és sportolók körében átfogó szemléletváltozásra van szükség. Emellett

- ez a költségvetési támogatás olyan legyen, hogy *elősegítse* a háztartások és a vállalatok sportkiadásokban való *erőteljesebb részvételét,* e körben is a nyugat-európai arányok fokozatos elérését. Pl. sportlétesítmény-fejlesztésnél, hasznosításnál a központi állami és önkormányzati mellett az üzleti szféra részvétele is kívánatos (de ne az eddigi PPP torz gyakorlatát folytassuk). Ha az állam biztosítja a „mindennapos sport" lehetőségét a lakosság számára, ez részben társadalmi támogatást ad a sportköltségvetés növeléséhez, részben a szülő lesz a legjobb „szponzor", befektet a gyerekei sporttevékenységébe,
- az előző cél érdekében az állami támogatás alapvetően a sportkínálatot növelő *sportlétesítmény-hálózat* növelésére, felújítására és főleg folyamatos rendeltetésszerű üzemeltetésére irányuljon, és elsősorban a szabadidősport infrastruktúráját biztosítsa. Alapvető feladat továbbá a sportegészségügyi hálózat feljavítása (ez más népegészségügyi célokat is szolgál), a rekreációs sport támogatása, a tanórákon kívüli iskolai sportfoglalkozás ösztönzése, a fogyatékkal élők és a hátrányos helyzetűek szociálpolitikai gondoskodásába a sport szerves beépítése,
- lehetőleg konkrét programokat finanszírozzunk szervezetek működési költségei helyett.

Az emelt költségvetési támogatás csak úgy biztosítható, hogy a sport mint – *komplex* társadalmi-gazdasági terület – beépül *más társadalmi* területek költségvetési támogatásába. (Ehhez persze az érintett tárcáknál is szemléletváltozásra van szükség.) Azaz

- a gyermek- és ifjúsági sportra (nem a testnevelésről van csak szó, sőt elsősorban nem erről), valamint az edző- és sportmenedzser-képzésre az Oktatási és Kulturális Minisztérium költségvetéséből,
- a lakossági betegségmegelőző sportra, a rekreációs sportra, a sportegészségügyre, a sportorvosi hálózatra az Egészségügyi Minisztérium költségvetéséből,
- a fogyatékkal élők sportjára, illetve a roma sport fejlesztésére a szociális költségvetésből,
- egyes, a tárca-alapfeladattal összefüggő sportágak, sportlétesítmények, sportesemények finanszírozása a környezetvédelmi, illetve vízügyi büdzséből (pl. vízisportok),
- egyes, ugyancsak a tárca-alapfeladattal összefüggő sportágak, sportlétesítmények, sportesemények finanszírozása a fegyveres erők (honvédelem, rendőrség) büdzséjéből (lövészet, egyes technikai sportok – repülés, ejtőernyőzés stb.) történjen.

Emellett a Forma-1-gyel és a motor GP-vel kapcsolatos költségek a turisztikai költségvetésből kerüljenek finanszírozásra azzal, hogy a többletbevétel 50%-a a sportköltségvetést illesse. A szerencsejáték-adóbevételnél vissza kell állítani a 2004 előtti automatizmust a Wesselényi alapítvány javára, és a szerencsejáték-bevételből való részesedés mértékét legalább 20%-kal emelni kell, ahogy ez nemrégen a Kulturális Alapnál történt (de a testkultúra kimaradt ebből). A sportlétesítmények létesítését be kell építeni a különböző gazdaságfejlesztési, illetve uniós programokba. Ezek egyben munkahelyteremtő jellegűek is.

Központi állami indulóvagyonnal a társadalombiztosítási rendszeren kívül álló *átfogó sportbiztosítási rendszert* kell kiépíteni a következő kormányzati ciklus végére.

5. Ami a minőségi sport állami támogatását illeti

a) az állami támogatásnál előnyben kell részesíteni az adminisztratív működési költségeket csökkentő sportszövetségeket-sportegyesületeket,

b) az élősport (sportrendezvények) támogatását növelni, a közvetlen személyi juttatások mértékét – amennyire ezt törvényesen lehet („szerzett jogok" védelme) – csökkenteni kell,

c) az élsport elkülönült utánpótlás-nevelését kiemelten támogatni kell, de úgy, hogy a zökkenőmentes átmenet lehetősége a felnőttkor elérése után is biztosított legyen.

A minőségi sport körében a sportágak támogatásánál az eddigi egyenlőség helyett erősen differenciálni kell, és bizonyos mértékben korrigálni az eddigi nyári olimpia-centrikusságot. Legfeljebb 10-15 sportág részesüljön kiemelt költségvetési támogatásban. Mégpedig

- zömmel a MOB által – részben normatív alapon – meghatározott olimpiai sportágak (atlétika, úszás, mint alapsportágak, emellett eredményeik, tradícióik alapján vívás vízilabda, kézilabda),
- „húzósportágként" a *labdarúgás* (ha legalább az osztrák szintet elérnénk a játék színvonalában és nézettségében, ez az egész magyar sportéletre kedvezően hatna),
- legalább egy *téli sportág* (síelés vagy korcsolyázás – nem nyárból áll az egész év),
- legalább egy tömegeket mozgósító, népszerű *nem olimpiai sportág.*

A többi sportág – akár olimpiai, akár nem olimpiai – indokolt esetben pályázati alapon alaptámogatásban részesíthető.

Az olimpiai sportágak támogatásáról a részére biztosított keretből a MOB döntsön. A magyar olimpiai élsport sportolóinak jórészét foglalkoztató néhány ún. kiemelt egyesület címzetten is kaphasson a MOB-tól támogatást, a többi egyesület támogatása részben a szakszövetségeken keresztül, részben a Wesselényi Közalapítványon keresztül, pályázati úton történjen. (Wesselényi Közalapítvány hatásköre kibővítendő.)

6. Az előzőek alapján a központi költségvetésben a sportköltségvetést teljes mértékben át kell alakítani. Ehhez *új típusú költségvetési tervezési folyamat szükséges*, amelyet szervesen be kell építeni a következő fejezetben vázolt új intézményi rendszerbe.

A támogatási rendszer egyfelől legyen alapvetően normatív, másfelől az egyedi támogatások alapvetően *pályázati* úton legyenek elérhetők, amely pályázati rendszerbe korrupciót gátló biztosítékokat kell beépíteni. Az állami támogatás nyugodjon egy központi *a) sportinformációs* rendszeren, *b)* átfogó monitoring rendszeren. A közpénzekből való finanszírozás legyen teljesen nyilvános, teljes mértékben átlátható.

A jelenlegi, minden évben visszatérő év eleji finanszírozási zavarok megfelelő pénzügyi technikával megszüntetendők, és megoldandó az olimpiai felkészülés zavartalansága, illetve a nagyobb sportberuházások zökkenőmentes lebonyolítása érdekében – az innováció terén követett módszerhez hasonlóan – a *hosszú távú* (p. 4 éves) *támogatási keretszerződések* ügye is. A film-, illetve előadóművészethez hasonlóan biztosítani kell, hogy a *sportszponzoráció is hasonló gazdaságpolitikai kedvezményekben* részesüljön, mint a kultúra más területei. Rendezendő végre a diáksportolók közforgalmú közlekedésben való kedvezményes részvételének ügye is. Az üdülési csekkhez hasonlóan be kellene vezetni a „sportcsekket" is. Kedvezményeket kell biztosítani a munkahelyi sportot támogató munkavállalók részére is, lehetőség szerint „eurokonform módon" (pl. többletpont az európai pályázatokon).

Az állami támogatások rendellenes felhasználását részben szerződéses biztosítékokkal kell megelőzni, részben a visszaéléseket, a pazarlást keményen szankcionálni kell – pl. a jövőbeli támogatás részleges, illetve teljes elvonásával, személyi felelősségre vonással (kártérítés, bírság, sportvezetésből meghatározott időre kizárás stb.). A támogatási szerződések tartalmát ezért át kell dolgozni, és ehhez – természetesen alkotmányos módon – a kellő törvényi alapokat is biztosítani kell. Emellett ki kell építeni – és ennek költségeit induláskor az államnak viselnie kell – a pénzügyi ellenőrzés mellett az *átfogó szakmai ellenőrzés rendszerét* is. Megfelelő szakmai ellenőrzés nélkül nagy a veszély, hogy a megnövelt állami támogatás jelentős része elfolyik, mint ahogy eddig ez sokszor megtörtént.

Az élsportolók számára az ösztöndíjrendszer és más megkerülő technikák helyett olyan *munkaviszonyszerű sajátos jogviszonyt* kell kidolgozni, amely megfelel a sport sajátosságainak, nyílt, átlátható, egységes és nem drágítja meg a sporttevékenységet jelentősen sem a sportoló, sem a sportszervezet számára (ld. a német példát). Ehhez a sui generis sportolói jogviszonyhoz egykulcsos sajátos átalányadó járulna a jelenlegi Ekho rendszer mintája alapján. Ebben az esetben megszűnne a de facto profi, de iure amatőr státus, tartalommal telne meg a sportszerződés, mint speciális, a munkaviszony és a polgári jogi megbízási viszony határterületén álló külön törvényben szabályozott jogviszony. Ez a megoldás egyben megoldaná a professzionalista sportolók jelenlegi munkaszerződésével kapcsolatos problémákat is.

7. A költségvetési többlettámogatás elosztásáról, a konkrét finanszírozási célokról akkor kell dönteni, ha a támogatás felemeléséről szóló döntés megszületett. Mindenképp a célok közé tartozik

a) az iskolai tornateremhiány megszüntetése,

b) tanuszoda-program,

c) testnevelő tanárok ösztöndíjalapja a tornaórán kívüli iskolai sportfoglalkozások intézményesítésére,

d) a sportlétesítmények lakosság által való igénybevétele feltételeinek megteremtése, ideértve a fogyatékosok számára való akadálymentesítést is,

e) munkahelyi sportot támogató alap létrehozása,

f) a sportegészségügyi hálózat reorganizációja,

g) induló vagyon biztosítása a sportbiztosítási rendszer beindításához,

h) a szakmai ellenőrzési rendszer felállítása,

i) egy központi nemzeti stadion létrehozása.

III. Az új finanszírozási modellnek megfelelő szervezetrendszer kialakítása

1. A világ polgári demokratikus országaiban igen eltérő sportigazgatási, illetve sportintézményi rendszerek működnek, de a jelenlegi magyar rendszer talán a legbonyolultabbak egyike. Különböző államigazgatási rendszerek működnek a nemzetközi gyakorlatban, emellett főleg az egységes sportszövetségi rendszert előtérbe helyező *német,* a nemzeti olimpiai bizottságot favorizáló *olasz* és az állami sportigazgatási apparátusnélküli *angol* sporttanácsi modell jöhet nálunk is elsősorban számításba.

Véleményem szerint két szervezeti alaptípussal lehetne megvalósítani az előző fejezetben foglalt sportpolitikai célokat, egy hagyományos államigazgatási, illetve egy civilekkel partneri kormányzás európai elvét megvalósítandó modernebb rendszerrel. A két rendszeren belül természetesen számos alvariáció lehetséges és ezek eltérő előnyökkel, illetve hátrányokkal járnak. Mind a két variáns jelentős szervezetcsökkentést hajt végre, amely jelentős közelítést is jelent az egycsatornás finanszírozáshoz, egyben mérsékli a működési költségeket. Mindkettő növeli a civil önkormányzati döntési lehetőségeket, integrálja a jelenlegi szétszórt köztestületeket-közalapítványokat.

A) variáns: *Minisztériumi (kormányhivatali) megoldás integrált és nagyobb hatáskörű civil szerveződéssel*

2. Ebben a rendszerben lenne egy *sportért felelős miniszter,* mint jelenleg. Önálló sportminisztérium a jövőben sem várható, sőt előreláthatólag további minisztérium-összevonások történnek (6-8 integrált minisztérium terve). Ebben a helyzetben lényegében két lehetőség van

a) *a sport egy integrált minisztériumhoz* tartozik, azon belül sport-(szak)államtitkárság működik,

b) *önálló sporthivatal,* mint kormányhivatal működik, amely felett a Kormány nevében valamelyik miniszter felügyeletet gyakorol (pl. a belügyminiszter vagy a társadalompolitikai miniszter).

A jelenleginél még nagyobb, még több területet magába foglaló minisztériumok esetén a sport számára a *b) variáns* szakmailag kedvezőbben tűnik. Azonban ha ezt választjuk, meg kell tiltani a *megkettőződést:* a sporthivatal felett nem lehet még szakállamtitkárság (vagy más minisztériumi hivatali egység), hanem a felügyeletet a miniszter kormánytagként egy-két munkatárssal a minisztériumi szervezettől elkülönítve lássa el.

Hátrányos az is, hogy a sportköltségvetés mind az a), mind a b) alatti alvariációban beolvad az adott fejezetért felelős miniszter minisztériumának költségvetésébe, amely így értelemszerűen nem tudja tartalmazni az oktatási, egészségügyi stb. sportkiadásokat.

3. *A sport állami irányításából egyes feladatokat átvesz két sportköztestület.*

a) A Magyar Olimpiai Bizottság, amely teljes körűen dönt *a költségvetésben e célra biztosított* állami sporttámogatás olimpiai sportágak közti felosztásáról. A Nemzeti Sportszövetségben az olimpiai tagozat megszűnik. A Magyar Paralimpiai Bizottság nem köztestület, hanem mint a MOB tagja önálló közhasznú egyesület, elnöke pedig helyet kap a MOB elnökségében. Az MPB címzett állami támogatást kap és a paralimpián részt vevő fogyatékos sportszövetségek felé ugyanazt a feladatot látja el, mint a MOB az olimpiai sportágaknál. A MOB és az MPB szabadidősporttal nem foglalkozik.

b) Az egyes szabadidősport szövetségeknek, a fogyatékosok sportszövetségeinek és a nem olimpiai sportágak sportszövetségeinek *Nemzeti Sportszövetsége.* Ennek a nemzeti sportszövetségnek *közvetlen* tagjai lennének a szabadidősport szövetségek (pl. természetjárók), a diák- és egyetemi sportszövetség, valamint az egyes fogyatékossági ágak szerinti sportszövetségek. Ez esetben tehát megszűnik a Nemzeti Szabadidősport Szövetség és a FONESZ, mint ernyőszervezetek. Az állami támogatás azon részét,

amely nem pályázati úton a Wesselényi közalapítványon keresztül kerül finanszírozásra, a *Nemzeti Sportszövetség* osztja el a három területhez tartozó sportszövetségek között, de a fogyatékos sportszövetségek részére az állami költségvetésben éppúgy címzett előírást lehet megállapítani, mint az MPB esetében.

Ehhez a két sportköztestülethez járul – jelentősen kibővített hatókörrel – egyetlen kormányzati sportközalapítványként a *Wesselényi Közalapítvány* (amelybe a Mező Ferenc közalapítvány beolvad).

Ebben a felállásban *Nemzeti Sporttanácsra nincs szükség*. A Sportegyesületek Országos Szövetsége alapvető sport-érdekképviseletként működik tovább, és jelentős civil partner lenne az edzők, illetve a testnevelő tanárok szakmai egyesülete, illetve a Sporttudományi Társaság. Az élsport utánpótlás-nevelése (NUPI), illetve az állami tulajdonú sportlétesítmények hasznosítása (szerintem az utánpótlás-nevelés, illetve a létesítménykezelés és egyéb szolgáltatás integrációja téves útnak bizonyult) állami feladat marad, amelyet *állami költségvetési szervek* látnak el közintézeti, illetve közüzemi formában.

4. Természetesen lehetne *még egységesebb* szervezeti megoldásokat javasolni. Például, hogy a MOB és az MPB kizárólag a közvetlen olimpiai részvétel szervezésével foglalkozzon, és valamennyi sportszövetség az egyetlen köztestületként működő Nemzeti Sportszövetség tagjává váljon – van ilyen külföldi megoldás, mégpedig úgy is, hogy a MOB elnöke egyben a Nemzeti Sportszövetség elnöke is (ld. német Sportverbund). Úgy gondolom azonban, hogy az elkövetkező 10-20 évben az olimpiai sportágak elsődleges szerepe még fennmarad és a magyar sport tradíciói is indokolják a MOB önálló irányító szerepét az olimpiai sportágakban. Fordított megoldás is lehetséges, nevezetesen, hogy a szabadidő, fogyatékos és nem olimpiai sportágakban ne legyen összefogó köztestület, és az ide tartozó szövetségekről közvetlenül a minisztérium (sporthivatal) döntsön, illetve a Wesselényi közalapítvány kuratóriuma. Ez sem szerencsés megoldás szerintem, mert a megkülönböztetés látszatát kelti az olimpiai, illetve nem olimpiai sportok között. Három nemzeti sportszövetségre viszont végképp nincs szükség, és szerintem arra sem, hogy ez a három terület (szabadidő, fogyatékos, nem olimpiai) jogi személységgel rendelkező tagozatot képezzen, hanem a Nemzeti Sportszövetség elnökségében kellene megfelelő arányokat biztosítani közvetlenül e három területhez tartozó szövetségek delegáltjai között.

Olyan megoldás is lehetséges, hogy a MOB, illetve a fogyatékosok sportjában az MPB a teljes élsporttal (elitsport, minőségi sport) foglalkozzon (azaz a nem olimpiai, illetve nem paralimpiai sportokban is!), a Nemzeti Sportszövetség pedig a tág értelemben vett szabadidősporttal foglalkozzon, amibe beletartozik a nem élsport jellegű versenysport is. Ez az élsportot, illetve szabadidősportot általános jelleggel elválasztó megoldás is elképzelhető a távolabbi jövőben, de magam részéről egyelőre a hagyományos felállást javaslom a köztestületek körében.

B) variáns: *Nemzeti Sporttanács, mint a sport egyetlen köztestülete, amely átveszi a sporttal kapcsolatos állami feladatokat*

5. Ez a sporttanácsi variáns modern *vegyesen állami-civil szervezeti megoldás,* amelyet a humán (nem csak a sport területén) az European Governance alapelvei nyomatékosan javasolnak. Külföldről az alapvető példa a *British Sport Council,* magyar példa a Magyar Tudományos Akadémia. (Nincs tudományügyi minisztérium, hanem az MTA, mint köztestület látja el a tudománypolitikai feladatokat.)

Törvény által létrehozott köztestület elláthat állami feladatokat és lehet alanya egy költségvetési fejezetnek. A sporttal kapcsolatos állami feladatokat törvény tehát *átruházhatja a Nemzeti Sporttanácsra* (éppúgy, mint a tudománynál az MTA-nál tette).

A Nemzeti Sporttanács tenne javaslatot a Kormánynak, illetve az Országgyűlésnek a sport teljes költségvetésének mértékére és arányaira. A Nemzeti Sporttanács elnöke lenne – éppúgy, mint az MTA elnöke – az állami költségvetésben szereplő *önálló sportfejezet* felelőse. A költségvetési törvény keretei között a Nemzeti Sporttanács döntene – persze a költségvetési törvény indokolt esetben megállapíthat címzett célelőirányzatokat – a sport állami támogatásáról, mégpedig egyes előirányzatairól önállóan és véglegesen, másokról tagjain (pl. NOB), illetve a Wesselényi közalapítványon keresztül.

Éppúgy, mint a tudománynál, a sportért felelős miniszter ebben a variánsban nincs, ugyanakkor a sport kifejezetten kormányzati ügyei – ugyancsak éppúgy, mint a tudománynál – a Miniszterelnökséghez, vagy valamelyik kapcsolódó minisztériumhoz kerülnek. (Pl. az Oktatási és Kulturális Minisztériumban van néhány MTA-val kapcsolattartó szakember. Angliában az egyik tárca nélküli miniszter foglalkozik sporttal is egy-két munkatárssal.) Az esetleges jogalkotásra a Sporttanács tesz javaslatot a Kormánynak (ld. a nemrég elfogadott akadémiai törvény előkészítését). A Sporttanács véleményét minden sportot érintő jogszabálynál kötelező legyen kikérni, a Sporttanács főtitkára – meghívottként – részt vesz az államtitkári értekezleten.

A Sporttanács elnöke az önálló sportköltségvetési fejezet felelőse, és így ezt a funkciót nem láthatja el társadalmi munkában. Ezért célszerű, hogy az elnököt a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezze ki és a miniszterekkel azonos jogállásba kerüljön (éppúgy, mint az MTA elnöke – nem miniszter, de miniszteri javadalmazást kap stb.). Célszerű lenne, ha a megbízatás időtartama 6 év lenne, tehát hosszabb lenne a kormányzati periódusnál.

A jelenlegi sport szakállamtitkárság a minisztériumból átkerülne a Nemzeti Sporttanácshoz, és a jelenlegi szakállamtitkár eggyel magasabb kategóriába, az államtitkárokkal azonos jogállásba kerülne, mint a *Tanács* főtitkára, akit a miniszterelnök nevez ki. A jelenlegi ÖM szakállamtitkárság képezné tehát a *Titkárságot* és az ott dolgozók – éppúgy, mint az MTA-nál – változatlanul köztisztviselőknek minősülnének.

6. A Nemzeti Sporttanács legfőbb szerve az elnök által vezetett Tanács, amely a köztestület nyolc tagjának képviselőjéből áll. (Több és kevesebb tag is lehetséges.) Az állami vagyon feletti felügyeletre létrehozott Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács eddigi tapasztalatai arról győzhetnek meg mindenkit, hogy nem lenne helyes (bár ilyen megoldás is felmerült), ha a Tanács köztiszteletben álló magánemberekből állna, hiszen itt súlyos anyagi következményekkel járó szakmai döntéseket kell hozni. Ezért a Tanács ölelje fel a sport teljes állami és civil érdekképviseleti körét, legyen érdekegyeztető fórum, és épüljön *a kormányzati és a civil oldal egyensúlyára.*

A jelenlegi ismeretek alapján a *Tanács* az elnökkel együtt 9 tagból állna (elvileg 7 vagy 9 tagú tanács is elképzelhető, több tag gátolná az operatív munkát).

Az *állami* oldal négy miniszterből állna (szavazáskor csak államtitkár helyettesítheti), nevezetesen

- az önkormányzatokért,
- a kultúráért és oktatásért,
- az egészségügyért,
- a szociálpolitikáért

felelős miniszter foglalna a Tanácsban helyet. (ez az új kormányfelállás függvényében módosulhat.)

A sport ezeken a területeken e tárcák költségvetéséből (nem a testnevelésről van szó!) a Sporttanácshoz kerül, és az illetékes szakminiszter, mint a Tanács tagja jár el ezeken a területeken. Ez a megoldás szerintem döntő előrelépést jelenthetne az iskolai sport és a népegészségügy területén.

A civil oldal *két* biztos pontja a Magyar Olimpiai Bizottság, illetve a szabadidő, a fogyatékos, és a nem olimpiai sportágak *Nemzeti Szövetsége,* amelyek ebben a rendszerben is ugyanazon feladatokat látják el, mint az A) alatti variációban. E két szervezet elnöke hivatalból a Tanács tagja. Ugyanakkor az új sportpolitikai koncepció megvalósítása érdekében javaslom, hogy átmenetileg a következő kormányzati periódusra, tehát 2014-ig két ideiglenes civil tagja is legyen a Sporttanácsnak, nevezetesen

- a Sporttanács civil oldalának harmadik képviselője a Diáksport Szövetség és az Egyetemi Sportszövetség által delegált személy legyen (pl. a két elnök évente felváltva rotációs alapon, bár az optimális megoldás szerintem e két jelenlegi szervezet fúziója lenne),
- a Sporttanács civil oldalának negyedik képviselője a *Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke* legyen. A labdarúgás húzósportág, ugyan olimpiai sportág, de sohasem illeszkedett be szervesen a MOB-ba. Ez a kiemelés emellett átmeneti jellegű, egy ciklusra szóljon és nyilván csak akkor megvalósítható, ha az MLSZ képes vezetésében gyökeres változást végrehajtani. A labdarúgásban közpénzből természetesen elsősorban a gyermek- és diáklabdarúgást kell támogatni, a professzionista élsport támogatása az üzleti szférához tartozik.

E megoldás mellett a Diák (főiskolai) Sportszövetség átmenetileg önálló finanszírozásban részesülne (tehát nem a Nemzeti Sportszövetségen keresztül), illetve az MLSZ is önállóan döntene a labdarúgásra biztosított pénzekről (tehát ebben nem a MOB határozna, mint az olimpiai sportágak „gazdája").

Ebből az új típusú Sporttanácsból kimaradna a jelenlegi Tanács civil oldalának számos tagja, akik nem képviselnek valós érdekképviseleti erőt (pl. Szponzorok Tanácsának képviselője, a nemzet sportolóinak képviselője). Felmerülhet persze a fogyatékosok sportját képviselő civil szervezet beépítése is a Tanácsba, mint pozitív diszkrimináció. Ugyanakkor a szociális miniszter beemelése a Sporttanácsba azt szolgálja, hogy a fogyatékosok sportja beleilleszkedjen abba az egységes komplex programba, amelynek célja a fogyatékos emberek visszaillesztése a társadalomba. Nincs szükség ezért szerintem a fogyatékos sport tanácsbeli képviseletének megkettőzésére. A Sportegyesületek Országos Szövetsége pedig alapvető sport-érdekképviseleti szervként tevékenykedjen.

A Sporttanács elnökével és civil oldalának tagjaival szemben szigorú összeférhetetlenségi szabályokat kell felállítani (miniszterek esetében ez egyenként is fennáll). Így a túlpolitizálás mérséklése érdekében ne lehessen a Tanács elnöke vagy civil oldalának tagja országgyűlési képviselő, párt törvényben meghatározott szintű vezetője stb.

Felvethető természetesen, hogy a Nemzeti Sporttanács álljon tisztán civil szervezetekből, vagy legyen egyéni tagsága, mint az MTA-nak. Ez azonban szerintem jelentősen gyöngítené azonban a Tanácsot és gátolná az állami feladatok átadását, az egységes sportköltségvetés megteremtését. Ezért szerintem az állami-civil oldal egyensúlyára épülő szervezet a legjobb megoldás.

7. A Sporttanács lehetőleg egyhangú határozatokat hozzon, véleménykülönbség esetén szótöbbséggel határoz, szavazategyenlőség esetén az *elnök* szavazata dönt. A Sporttanács dolgozó testület, havonta ülést tart. A Sporttanács főtitkára, valamint a Wesselényi Közalapítvány kuratóriumának elnöke tanácskozási joggal vesz részt a Sporttanács ülésén. A Wesselényi sportközalapítvánnyal kapcsolatos alapítói jogokat a Kormány átadja a Nemzeti Sporttanácsnak. A Sporttanács állami költségvetést érintő határozatait rövid határidővel meg kell küldeni a miniszterelnöknek, aki a kézhezvételtől számított 15 napon belül a határozattal szemben vétót emelhet. A vétó elmaradása miniszterelnöki jóváhagyást jelent, vétó esetében viszont a határozat érvénytelen.

A Sporttanács a Kormány *mellett* (nem alatt!) működik, tevékenységéről pedig évente egyszer beszámol az Országgyűlésnek. A Tanács tevékenységének ellenőrzését az Állami Számvevőszék látja el.

Mivel a Nemzeti Sporttanács válik ebben a modellben köztestülettté, a Sporttanácsban helyet kapott a négy civil szervezet, ezentúl nem lesz köztestület. Ezek a civil szervezetek köztestületi jelleg nélkül is kiemelten közhasznú szervezetnek minősülhetnek (egyesületi-egyesületi szövetségi jogállásban), és *saját területükön maguk döntenek* a Sporttanács által részükre biztosított pénzügyi keretekről.

A diákok sportjának finanszírozásában tehát a „Diáksport Szövetség" döntő szerepet játszana, de a diákok sportját következetesen (a jelenlegi párhuzamosságok megszüntetésével) el kell választani az élsport utánpótlás-nevelésétől, amelyet a NUPI lát el. Az élsport utánpótlás-nevelési rendszere változatlanul maradjon fenn, de mivel az utánpótlásnevelés alapvetően az olimpiai felkészülést szolgálja, a NUPI, mint költségvetési intézmény kerüljön a Nemzeti Sporttanácshoz (állami költségvetési szervből köztestületi költségvetési szerv legyen éppúgy, mint az akadémiai tudományos intézetek), a Sporttanács pedig a NUPI szakmai felügyeletét bízza a Magyar Olimpiai Bizottságra.

A központi sportberuházásokat természetesen állami szerveknek kell lebonyolítaniuk. Az állami sportingatlan-vagyont törvény alapján az állam – éppúgy, mint az akadémiai vagyont az Akadémiának – adja át a *Nemzeti Sporttanácsnak,* ez tehát váljon köztestületi köztulajdonná. Az olimpiai központokat, és általában az olimpiai felkészülést szolgáló sportlétesítményeket a Sporttanács adja a *MOB vagyonkezelésébe.*

8. A B) variáns hátránya, hogy szokatlan, nehezen illeszthető be a hagyományos államfelfogásba, nyilván kiváltja a jelenlegi apparátus ellenállását. De állítólag új típusú modern államot akarunk építeni. Az is nyilvánvaló, hogy ezen koncepció akkor tud érvényesülni, ha egyfelől mind a Nemzeti Sporttanács, mind a MOB hivatali apparátusát jelentősen megerősítjük (részben a jelenlegi állami sportapparátusból). Ugyanakkor – főleg ha áttérünk 2010-ben a kabinetrendszerű kormányzásra – a B) variáns szerintem a magyar sport számára előnyösebb az A) variánsnál. Egy erős állam nem fél a civil szerveződésektől, hanem együttműködik velük. A civil elem, a szakmai elem viszont a B) variánsnál erősebb lehet az A) variánshoz képest.

Sárközy Tamás

Új MET tagok

Dr. Hegedűs Csaba	birkózás	Budapest
Tichy-Rács Bálint	sakk	Budapest
Kelemen János	tájékozódási futás	Pécs
Utassy Loránd	vitorlázás	Budapest
Molnár Jenő	aikido	Székesfehérvár
Máté Bálint	kenu	Budapest
Schromm Barnabás	testépítés	Budapest
Minor Levente	labdarúgás	Nagyatád
Járosi Péter	sárkányhajó	Budapest
Storcz Tamás László	röplabda	Pécs
Szücs Péter	labdarúgás	Tatabánya

Ormai László Asztalitenisz-csarnok

MINISZTERI MÉLTATÁS

Asztalitenisz berkekben tudták, mi készül, az érintett azonban január 12-én – keddi nap volt – délutánig nem is sejtette, mi készül „ellene". Így aztán jókora volt a meglepetése a 25-szörös BEK győztes és 40-szeres országos bajnok Statisztika alapító vezérének, a 77 esztendős legendás sportvezetőnek, dr. Ormai Lászlónak, amikor kiderült: a híres-nevezetes Marczibányi téri fedett létesítményt a jövőben ORMAI LÁSZLÓ ASZTALITENISZ-CSARNOK-nak nevezik. A Magyar Edzők Társaságának, valamint a Mesteredzői Kollégium elnöke érthető elérzékenyültséggel fogadta a nem mindennapos tisztelgést, s hallgathatta meg a sportot is felügyelő önkormányzati miniszter, Varga Zoltán nevet adó avató beszédét:

Kedves Sportbarátaim!

Csúcstartóknál vendégeskedünk a Marczibányi téren, hihetetlen sikerek bölcsőjénél járunk.

Harminc éve avatták fel ezt a csarnokot, a **Statisztika Petőfi Sport Club** asztalitenisz szakosztályának igazi otthonát.

Ne feledjék, egy olyan szakosztályról beszéltünk, amely többször nyerte meg a Bajnokcsapatok Európa Kupáját, mint mondjuk labdarúgásban a Real Madrid, vagy jégkorongban a CSZKA Moszkva.

Vitathatatlanul csúcstartók 25 elsőségükkel!

De hazai győzelmi sorozatuk is példátlan. A kezdetben hivatali folyosókon, majd iskolai tornatermekben szűkösködő.

A Statisztika **kereken 40-szer lett csapatbajnok!**

Milyen könnyű kimondani, de gondoljanak bele: 40 olyan év, amikor az ő nyakukba akasztották az aranyérmet! Fantasztikus sikersorozat.

Volt *Magos- és Kisházi-korszak,* később *Szabó és Oláh* fémjelezte a csapatot, aztán *Wirth Gabi,* majd *Tóth Kriszta,* olyan, szintén Európa-bajnokságot nyert klasszisokat már nem is említve, mint *Lotaller, Póta,* a *két Fazekas,* s még sorolhatnám.

Kezdetben csak és kizárólag a biztos háttér, a Központi Statisztikai Hivatal dolgozói alkották a klubot. Majd elkezdődött a tervszerű utánpótlás-nevelés.

A Statisztika e tekintetben „Unicum" volt a magyar sportéletben, évtizedeken keresztül a saját utánpótlására támaszkodott. Éppen ezért nagy szenzációt keltett, amikor leigazolták a Központi Sport Iskolából *Magos Juditot,* akiből aztán itt lett hatszoros Európa-bajnok.

Továbbra is innen került ki a magyar női élmezőny csaknem 80 százaléka – nagyon magas arány ez! -, egykori statisztikások játszottak Orosházától Nagykanizsáig szinte minden klubban. Hovatovább olyan helyzet alakult ki, hogy a rangadókon saját nevelésű játékosaik játszottak az ellenfélnél is. De jött az újabb nyitás, a **Statisztika tudott haladni a korral,** s bár nem adta fel nevelési elveit, de világklasszisokat is igazolt: Oroszországból, Horvátországból, Tajvanról, Kínából.

Irina Palina, Boros Tamara, Csen Jing olimpiai bajnok idekerülése két dolgot jelzett egyszerre:

- egy olyan, világszerte elismert műhely működik a Marczibányi téren, amelybe a legjobbak is örömmel jönnek,
- itt értették meg az „új idők szavát", itt alkalmazkodtak először az új helyzethez, az európai tendenciákhoz.

Túlzás nélkül kijelenthetem: **a Statisztika asztalitenisz szakosztálya nemzeti kincs.**

A *háttér, a szervezettség* és az igényes, összehangolt *szakmai munka* hármasa folyamatosan garantálta a sikert.

Nem vártak állami támogatásra, nem sírtak és nem kilincseltek naponta a minisztériumban, nem fogalmaztak tiltakozó felhívásokat, nem küldtek küldöttséget és nem írtak nyílt levelet a „szomszéd szobába" plusz támogatásért.

Csupán dolgoztak és tették a dolgukat. Mintegy 5 ezer gyermeket mozgattak meg 50 év alatt, vittek mozgást, célt az életükbe, teremtettek igazi második otthont számukra. S minden századik nagyon befutott!

Mindezt úgy, hogy **talán a Statisztika az egyetlen magyar egyesület, amelyiknek soha egyetlen percig sem volt semmiféle tartozása.** Soha nem volt adó- vagy társadalombiztosítási hátralékuk. Előfordult, hogy amikor ezeket elengedte az állam, ők már túl voltak a befizetésen...

Akár a szervezésről, akár a szakmai munkáról, akár az egész pingpong-család összefogásáról beszéltünk, minden esetben elsőként **dr. Ormai László** nevét kell említeni.

Friss diplomásként – és nem mellesleg egykori ifjúsági válogatott labdarúgóként – került a KSH-ba 1954-ben, s már másnap elkezdte szervezni a hivatalban az asztalitenisz-életet. **Nagyon messzire jutott.**

Szövetségi kapitány és mesteredző – a Mesteredzői Kuratórium elnöke! – címzetes egyetemi docens, a Magyar Edzők Társaságának, a Statisztika PSC-nek elnöke, a MOATSZ tiszteletbeli elnöke, MOB tag.

Statisztikai és számítástechnikai munkásságáért szakmai elismerésként *Fényes Elek-* és *Neumann János-díjat* kapott. Sportkitüntetéseit lehetetlenség felsorolni, de talán mindent elmond, hogy Életműdíjat kapott a MOATSZ-tól, a MOB-tól és a Nemzeti Sportszövetségtől egyaránt, 75. születésnapja alkalmából pedig a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét.

És a **fő művének – jogosan – ezt a csarnokot tekinti.**

Nyakkendőben vagy melegítőben, de itt tölti ideje nagy részét: edzést vezet, szervez, magyaráz, intézkedik, újít és irányít. „Örökmozgó mindenes", aki gyors gondolkozásával „nemcsak a pingpong-asztalról játssza le ellenfeleit".

Fantaszta, hisz már akkor nemzetközi sikerekről álmodott, amikor minden elrontott labda után háromemeletnyit kellett lefele futni a lépcsőn a Statisztikai Hivatalban.

S Ő maga a megtestesült realitás is, hiszen már tíz évvel ezelőtt megfogalmazta: „a kihátrálás évei következnek, s ez nem lesz egyszerű". Nem lett egyszerű. De **megmaradt a Statisztika,** mint utánpótlás nevelő műhely – bár a KSH már közel sem tudja úgy támogatni, mint régen – és **megmaradt az asztalitenisznek a sportcsarnok,** pedig sokan más jellegű tevékenységet szerettek volna folytatni itt!

Igaz, ma már nem a nemzetközi sikerek jelentik a célt, hanem az utánpótlás-nevelés. Igaz, a jövőben már nem mindig, minden asztalon „statisztikások" ütik majd a labdát, de hát az **Ormai-birodalom** korábban is mindig befogadta a vidékieket, a válogatottakat, a külföldieket, a hobby-sportolókat is.

2009. december 1-jével a MOATSZ törekvései sikerrel jártak: a KSH keze-

Fotó: Czagány Balázs

lésében lévő csarnok a NUSI, azaz a közvetlen sportirányítás kezelésébe, a MOATSZ használatába került.

A világbajnoki aranyérmek tekintetében második legeredményesebb magyar sportág hivatalosan is új, közös otthonra talált. Persze, még szokni kell, hogy a Nemzeti Utánpótlás-nevelési és Sportszolgáltató Intézet és a Magyar Asztalitenisz Szövetség szerződése alapján a teljes felnőtt és utánpótlás-keret, a Bajnok és a Héraklész-program játékosai is itt lelnek állandó otthonra, a Statisztika utánpótlás pedig majd remélhetően a szövetség leány sportiskolájaként működik tovább.

De lényeg, hogy a **szív és a motor marad:** Ormai Laci bácsi és kitartó segítői; feleségétől kezdve a hűséges edzői gárdáig.

S hogy mindenki mindenkor emlékezzen rá, hogy mennyit köszönhet az asztalitenisz-világ és az egyetemes magyar sport dr. Ormai Lászlónak, a sportért felelős Önkormányzati Minisztérium döntése alapján ez a sportcsarnok, ez az intézmény **viselje mától az Ő nevét!**

Takács Ferenc: A Dobók Pápája

Könyvismertető

A Mesterek és tanítványok könyvsorozat az oktatás, a nevelés, a szakmai tudás kiemelkedő egyéniségei tevékenységét igyekszik rögzíteni az utókornak. Elégedetten vehetjük tudomásul, hogy a sport kiemelkedő képességű mesterei, szakemberei közül – mintegy bemutatkozás gyanánt – elsőként Koltai Jenő, a hajdani világhírű Dobó Pápa került ebbe a kivételes elit számára készülő panteonba.

Az igényes kötet szerzőjét nem szükséges bemutatni, Takács Ferenc a nagyhírű TF kivételes tudású tanszékvezetője, egyetemi tanára, aki előszeretettel gyarapítja időről időre nem csak a tudományos és szakirodalmat, hanem sportot népszerűsítő irodalmi munkássága is jelentős.

Schmitt Pál, a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke, a NOB tagja ajánlásában többek között az alábbiak olvashatók: ,,A modern olimpia ismert jelmondata, a CITIUS, ALTIUS, FORTIUS, vagyis gyorsabban, magasabban, erősebben jól jellemzi Koltai Jenő életművét. Nem csak bajnok tanítványaitól és hallgatóitól követelte meg, hogy önmagukat újból és újból túlszárnyalják, hanem maga is igyekezett mindig többet tudni, többet adni, jobban szeretni, legyen az a család, a tanítványok, a munkatársak, a rábízott Testnevelési Egyetem, vagy örök szerelme: az atlétika.''

Olimpiai győztesek, Európa-bajnokok és helyezettek, valamint 61 országos bajnokságot és 38 nemzeti csúcsot elért tanítványainak sora fémjelzi magas szintű edzői tevékenységét. Csupán néhány név a sok közül: Kulcsár Gergely, Németh Angéla, Németh Miklós, Antal Márta, Nagy Zsigmond nem csupán nagyszerű bajnokok lettek, hanem kiváló emberekké is váltak az Ő keze alatt.

Amikor végső búcsút vettünk tőle, azt fogadtuk, hogy nem felejtjük tanítását és őrizzük emlékét.

Ez a kötet is példázza, hogy ígéretünket komolyan vesszük. **g.r.**

Gerinc és hit

PORTRÉVÁZLAT A CSERHÁTI SC ALAPÍTÓJÁRÓL

Szekeres István

A legtöbb ember úgy tartja: az élete kész regény. Cserháti László életéről mások állítják ugyanazt, ami azért nagy különbség.

Közgazdaságtudományi doktor, okleveles élelmiszeripari üzemmérnök, vezetői munkaköröket töltött be a konzerv- és a húsiparban. A Sportlétesítmények Vállalat igazgatójaként a közösségi célú sportingatlanok közcélú és mégis rentábilis működtetésének kérdésköre izgatta, a szíve csücske a szegények Riviérája, a Római-part volt. A súlyosan veszteséges cégből három év alatt nullszaldóst csinált. A Központi Élelmiszer-kutató Intézet főigazgató-helyetteseként a fiatalok egészséges életmódjának egyik összetevője, a helyes táplálkozás foglalkoztatta, míg a saját mini klubjában, a Cserháti SC-ben az évek során mintegy 250 tanítványát vezette be a mozgás világába. Az evezős szövetség alelnökeként a sportág tömegesítése állt a figyelme középpontjában. A Magyar Edzők Társaságának felkérésére megalkotta az Edzők Etikai Kódexét, és tagja, elnöke lett a MET Etikai Bizottságának. A Kódex irodalomjegyzékében két évszázad fontos és értékes alkotásai szerepelnek, és az mind a birtokában is van. 1987 óta tagja a Széchenyi Társaságnak, 2007-ben alelnöknek választották; évente több előadást tart iskolákban, sportszervezetekben Széchenyi, a testnevelés apostola címmel.

Ez az életút még dióhéjban is sokszínű és kalandos. De bármilyen szerteágazó is, van egy stabil kötőanyaga, a sport. Cserháti László ennek a csodálatos világnak az eredeti küldetését vallja: az ember élete a sport által lesz értelmes és teljes.

Hogy mindezt hogyan valósította meg a hétköznapok gyakorlatában, arról mindent elmond a Cserháti SC. A nyolcvanas évek közepén alapította meg, és olyan gyerekeket vett fel, akik vonzódtak a vízi sportokhoz, de élsport űzésére nem volt kedvük, és igazában nem is lettek volna alkalmasak rá. A sportszer a saját csónakja volt, abból mutatta be a tanítványainak magát a vízi életet. A hidegebb hónapokban a saját tornatermében foglalkoztatta a gyerekeket. A teremnek is megvan a maga története. Egy óbudai panellakásban lakott a családjával, és a ház alsó szintjén lévő raktárhelyiséget bérelte ki. Abból rendezte be, hogy a doktori értekezését az egyik iparág megvásárolta. Nyáron a Vértes Tájvédelmi Körzetben fekvő Csákváron edzőtáborozhattak a srácok. A család háromszintes faházának az aljában is berendezett egy tornatermet, amelyet Kaposi Gyuláról nevezett el.

Gyuszi bácsihoz apró gyermekkorától hét éven keresztül járt tornára, és a sors kegyelméből később a Petőfi gimnáziumban is ő volt a testnevelő tanára. A legendás pedagógus szemlélete, munkássága nagy hatással volt rá. Ezt később maga a mester igazolta vissza neki, amikor azt mondta: "Te hasonlítasz rám a legjobban." Kaposi Gyulát igen keményfából faragták, még hetvenöt évesen is elindult az öttusázók veteránbajnokságán.

Cserháti László jóval fiatalabban, 1996 szeptemberében vállalkozott hasonlóan nehéz próbatételre. Rajthoz állt a Velencei-tavi veterán evezős-világbajnokságon, és hetedik lett. Mégis érezte a győzelem ízét, hiszen végig tudta evezni a távot. Átesett már egy porckorongsérv-műtéten, amikor egy évvel a vébé előtt jóindulatú daganatot fedeztek fel a gerinccsatornájában, és Lázár László decemberben megoperálta. (Apró, személyes kitérő: e sorok írója nemcsak együtt érettségizett a doktorral, hanem vele egy napon is született.) Cserhátinak januárban újra kellett tanulnia járni. A világbajnoki szerepléssel – mint mondja – tartozott önmagának, a tanítványainak és a sportágnak.

Gimnazista korában az osztálytársai csalták el evezni, a Fradiba. De volt egy másik szerelme is, az akrobatikus torna. Azt az Újpesti Dózsában űzte, mégpedig igen sikeresen. Heti tíz edzésen vett részt a két színhelyen, háromszor a tornában, hétszer az evezésben. Benne jól megfért a kettő együtt. A vízen az elemekkel való magányos harcot élte át; eleinte nyolcasba ültették, de nem tudott összeszokni a társakkal, folyton "ráevezett" a másikra, így aztán szkiffben folytatta. A gúlaépítő gyakorlatok viszont – éppen ellenkezőleg – a közösségi alkotás nagyszerűségét adták neki.

És hogy egy élet milyen apró építőkockákat ajándékoz az útját következetesen járó embernek, arról is vannak tapasztalatai. A kutatóintézet – pályázat alapján – kéthetes kanadai tanulmányútra küldte. Valami a szakmai kérdéseken túl is különösen megragadta: az önépítő társadalom, az önkéntességi rendszer. A fontos tanulságból vezérlő elv lett.

Úgy gondolom, nem kell bizonygatni: Cserháti László sajátos szellemiségű világot épített fel a testkultúrában. Létrehozta azt, ami hiányzik a mai magyar sportból. Az ugyanis – társadalmi méretű fogalomzavarok következtében – a részek háborújára épül, szembeállítja egymással például az élés a diáksportot, anyagi acsarkodást szít közöttük, idegen testként kezeli a társadalmi küldetésű sportegyesületet. Ahelyett, hogy minden erőfeszítése a közös cselekvésre, az új nemzedék egészséges testi-lelki fejlődésének előmozdítására irányulna.

Újabb nehéz műtétek után hősünk még mindig "dolgozik". A két lánya nyolc unokával ajándékozta meg. Ők a Cserháti SC legújabb tagjai.

Emléküket őrizzük

FRENKL RÓBERT
(1934-2010)

Tudtuk, sejtettük, hogy nagy a baj. Tudtuk, hogy az utolsó hónapok már egyre intenzívebb küzdelemmel teltek, de néha inkább csak sejtettük, mert az utolsó pillanatig példátlan lelkierővel dolgozott, és munkáján nem látszott a közelgő tragédia. Velem még utolsó hetében is beszélt, intézkedett.

Végül azonban a február 5-ről 6-ra virradó éjszakán elhunyt a professzor úr, egyetemi tanár, elnök úr, a Magyar Köztársaság Érdemrend Középkeresztjének birtokosa, elhunyt Frenkl Robi. Merthogy mindenki inkább így ismerte, mindenkihez közvetlen volt, és mindenkitől elvárta, hogy vele közvetlen legyen.

Ötven évig ismertük egymást, én először a Budapesti Orvostudományi Egyetem Kórélettani Intézetében találkoztam vele egyetemre fel nem vett érettségizett diákként, aki átlépni készültem az akkor alakuló OSC vízilabda csapatába azt is remélve, hogy segítséget kapok, amikor egy év múlva újra megpróbálom az orvosegyetemi felvételt.

Kaptam segítséget. Nemcsak egy év múlva, hanem egyetemi pályámon végig, először, mint OSC játékos, de később is, amikor már nem ott játszottam: mikor legyen a nyári gyakorlatom, ne kelljen elmennem „társadalmi munkára", nyerjek felvételt a Tudományos Diákkörbe. Kaptam úgy önzetlen segítséget Tőle, mint oly sokan mások, hogy akkor még fel se merült, hogy valaha együtt fogunk dolgozni. Lételeme volt az önzetlen segítségnyújtás, örömet okozott neki, ha vállalhatta mások baját, panaszát, különleges érzékkel tudott vigasztalni. Mindig megtalálta a helyzetek pozitív oldalát, a kiutat.

Azután egy fedél alá kerültünk, hívó szavára 1973-ban beléptem az akkori TF Orvosi Tanszékére, élveztem továbbra is segítségét, együtt dolgozhattam Vele, és évtizedeken keresztül lehettem tanúja sikeres és varázslatos pályafutásának. Láttam odaadó fáradozásait azokkal a szakterületekkel, amelyeket dédelgetett.

Tanúja lehettem, ahogy folytatta a Tanszék Kereszty tanár úr által megalapozott minőségi munkáját, de robbanásszerűen fel is fejlesztette a Tanszéket, állatkísérelteket vezettetett be, több kutatócsoportot hozott létre, kiszélesítette a TDK életet, medikusokat vont be a tudományos diákkör életébe, megteremtette a szakmai utánpótlást. A TF Orvosi Tanszékét „jegyezni" kezdték és máig is jegyzik a magyar tudományos élet számos területén, mint pl. élettan, gasztroenterológia, endokrinológia, antropológia-antropometria, kardiológia, hypertonológia.

A tanszéki tudományos élet mellett ápolta, széleskörűen és általában gondozta a magyar sporttudományt. Hosszú évekig szinte minden kutató műhellyel kapcsolatban volt, imádta, ha sportolók voltak körülötte, és ha a sport szakembereit tudományra tudta bíztatni, segíteni. 1996-2009 között volt a Magyar Sporttudományi Társaság elnöke, munkatársaival együtt gondozta a Magyar Sporttudományi Szemlét, szervezte a jobbnál-jobban sikerült kongresszusokat.

Az oktatói és tudományos élet egy magasabb fokát jelentette a TF Doktori Iskolája, amelynek megteremtője, programvezetője volt, számos PhD hallgató témáját vezette. Tudományos nevelői tevékenységének eredményeként született MTA Doktora fokozat, 12 kandidátusi, illetve PhD fokozat, és ha a tanítványok tanítványait is számoljuk, „tudományos családja" 33 személyt tesz ki.

Szívügye volt a magyar sportorvoslás. Évtizedekig szakvizsgáztatott, 21 éven keresztül volt elnöke a Magyar Sportorvos Társaságnak, 13 éven keresztül a Sportegészségügyi Szakmai Kollégiumnak. Ezeket az adatokat az tudja igazán értékelni, aki belekóstolt hasonló munkákba. 1982-1996 között a Nemzetközi Sportorvos Szövetségnek a FIMS-nek volt tisztségviselője, bizottságainak tagja. 1989-1992 között a NEVI igazgatójaként segítette a magyar egészségügyet.

Megszállott lelkesedéssel harcolt az egyetemi sportért, felismerve a sport és tanulás harmóniájának szükségességét. 1991-től Magyar Egyetemi Sportszövetség elnöke, 1977-től dolgozott a FISU–ban (Nemzetközi Egyetemi Sportszövetség), 1991-2003 között a FISU Orvosi Bizottságának elnöke volt. Az egyetemi sportért érzett elkötelezettségének gyakorlati megnyilvánulása volt az OSC, amelynek szigorló orvos korában, a klub alapításának évében lett ügyvezető elnöke és 53 éven keresztül volt vezetője olyan legendás sikerű csapatokkal, mint a sikert-sikerre halmozó vízilabda és a párbajtőr csapat.

Imádott írni, kötelességének érezte, hogy értékes gondolatait másokkal megossza, rendszeresen jelentek meg cikkei. Példátlan éleslátással vette észre a sporttal kapcsolatos egészségügyi, társadalmi, politikai, pszichológiai jelenségeket, összefüggéseket. Két lapnak volt hosszabb évekig főszerkesztője, de több újság szerkesztésében is részt vett. Két tankönyve szolgált hosszú ideig a sportélettant és sportorvoslást tanulók ismereteinek forrásául, 11 könyve jelent meg – főként a sport világáról.

Meghatározó szerepet játszott a magyar egyházi életben, 1963-tól presbiter, 1989-2006 között a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője, 1991-1997 között az országos zsinat világi alelnöke.

Hogy elment, számos területen maradtak hatalmas űrök utána. Cinikus közhely, hogy senki sem pótolhatatlan. A ténnyel nehéz vitába szállni, hiszen amióta világ a világ, halnak meg emberek, és az élet mindig megy tovább. Nem mindegy, azonban, hogy miként. Most egészen biztos, hogy sokunk számára sokkal szegényebben.

Pavlik Gábor

MARKOVITS KÁLMÁN
(1931-2009)

Már nyomdában volt lapunk legutóbbi száma, amikor értesültünk a lesújtó hírről: hosszú, súlyos betegség után, hetvennyolc éves korában, 2009. december 5-én meghalt Markovits Kálmán, kétszeres olimpiai bajnok és háromszoros Európa-bajnok, 137-szeres válogatott vízilabdázó. A Vasas és a válogatott legendás balkezes játékmestere, későbbi szövetségi kapitány, aki külföldön is remek edzői tevékenységet fejtett ki, mindenek előtt Mexikóban és Spanyolországban, s elismert sportvezetőként munkálkodott itthon is. Annak a nagy magyar aranycsapatnak volt meghatározó kulcsjátékosa – Gyarmatival, Kárpátival, Szívóssal, Bolváryva együtt – akik 1952-ben Helsinkiben és 1956-ban Melbo-

urne-ben is olimpiai bajnokságot nyertek. Tokióba 1964-ben, jóllehet a válogatott kapitányaként készült, végül nem jutott ki, mert néhány hónappal a kiutazás előtt a Telesport egy kerekasztal beszélgetése keretében kritikus megjegyzést tett Laky Károly jelenlétében a tévé nyilvánossága előtt a felkészülés bizonyos hiányosságairól. Kikerült a válogatottból, a csapat azonban nem feledkezett meg Tokióban a dobogón sem róla, Gyarmati Dezső, aki a kapitányi tisztet átvette tőle, első nyilatkozatában köszöntötte a távolból, s biztosította, hogy lélekben ott érzik csapattársai maguk között, s őt is az aranyérem részesének tekintik.

A mieinkben megalapozottan, jó okkal támadhatott hiányérzet, mert ha Markovits ott van, bizonyára könnyebben ment volna az arany kovácsolás, mert Tokióban bizony kínos-keserves küszködés után csikarta ki a magyar válogatott a végső győzelmet. Kálmán egész kivételes képességekkel érdemelte ki a világhírnevet. Fedezetet játszott, zseniális szervezőként adott meghatározott fazont, stílust a csapatmunkának, a játékot továbbfejlesztő, alkotó egyéniség volt, ráadásul precíz, érzékeny csuklóval megáldott virtuóz, s ebben a sportágban különleges kincsnek számító balkezes. A nagy Komjádi-féle aranycsapatban ugyanezen a poszton tündöklő Halassy Olivér klasszikus utódaként futotta be fényes pályáját. Melbourne-ben 1956-ban az ő találmánya, újításaként vezette be a játékba Rajki Béla szövetségi kapitány – a remekül védő Boros Ottóra építve az új taktikai elemet – a retesz, illetve zóna védekezést, az ellenfél középcsatára elé rugalmasan behúzódó védő szerepkörét, nem is beszélve Kálmán kiemelkedő képességéről a „lefordulás" tekintetében, azaz a kontratámadások indításában.

Markovits Kálmán nagy idők nagy alakja volt, nagyszerű sikerek letéteményese. Melbourne-ben 1956-ban pontveszteség nélkül nyertünk, 20:3-as gólaránnyal. Azon a felejthetetlen 1958-as budapesti Európa-bajnokságon vezéregyénisége volt a parádés játékkal bajnokságot nyert válogatottunknak.

Külföldi edzői működése során 1969 és 1975 között a semmiből teremtett Mexikóban világbajnokságon is tisztességesen szereplő vízilabda együttest, később Spanyolországban a keze alatt lett naggyá, méltán a világ legjobbjának tartott olimpiai bajnok (1992) Manuel Estiarte, s vezette BEK és Szuper kupa győzelemre CN Barcelona együttesét.

Az egyetemes magyar sport kiemelkedő, felejthetetlen egyénisége családja körében hunyt el. Hamisítatlan sportfamília feje volt. Neje Balogh Márta korábbi világbajnok kézilabdázó, míg fia, Markovits László a Vasas jelenlegi ügyvezető elnöke, nem is olyan régen sokszoros országos bajnok teniszező és Davis Kupa csapatunk állandó tagja (Kálmán első felesége Szőke Kató, az 1952-es helsinki olimpia 100 m gyorsúszó bajnoka volt).

Pat Besford, a The Daily Telegraph híres brit napilap sportrovatvezetője írta, szerkesztette, s állította össze annak idején a Swimming Encyclopedia című művet. Markovits Kálmánt ekként jellemezte benne: „Korának messze kiemelkedő, legjobb irányító játékosa volt, a korszerű vízilabdázás alkotó képességekkel megáldott előhírnöke – a játék utolérhetetlen balkezes magyar művésze. g.r.

TASNÁDY KÁROLY
(1929 – 2010)

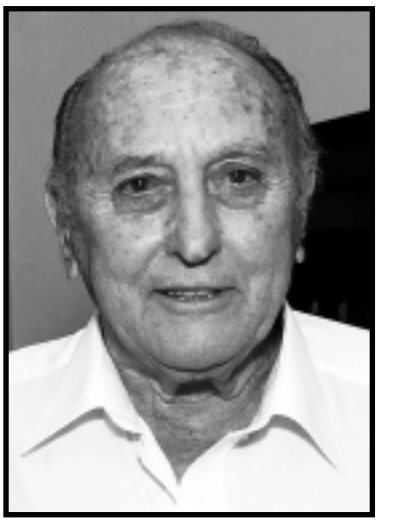

A Bp. Honvéd öttusázójaként egyszer (1953) volt bajnokcsapat tagja, kétszer (1952, 1954) bronzérmes. Legjobb egyéni eredményét is 1953-ban érte el, amikor Turák József és Szondy István mögött lett az országos bajnokság harmadik helyezettje.

Az 1954-es budapesti világbajnokságon tagja volt a győztes, egyben a magyar öttusasport első világbajnok csapatának.

Pályafutása rövidre sikerült, ugyanis a világbajnokság után kihagyták a válogatottból, és bár három hónap múlva a döntést visszavonták, nem tért vissza a sportágba. Az orvosi pályának szentelte életét, majd amikor a sors Németországba vezérelte, a világbajnok öttusázó kezét a Bayern München csapatánál világbajnok labdarúgók is áldották.

Tasnády Károly 1996-ban tért vissza Magyarországra.

2009. május 11-én egykori és mai versenyzők, edzők és barátok köszöntötték 80. születésnapján a magyar öttusázás első világbajnok csapatának tagját, Tasnády Károlyt. Az est fénypontját az jelentette, hogy összeállt az 1954-es aranycsapat, Szondy István mellett a Németországból ez alkalomra hazautazó Benedek Gábor is együtt nosztalgiázott az ünnepelttel.

Nekem megadatott, hogy születésnapi interjút készíthettem Tasnády Károllyal (Magyar Edző, 2009/2). A találkozó előtt – mivel németországi élete miatt korábban személyesen nem beszélgettünk – több régi öttusázótól érdeklődtem, milyen ember is Tasnády Károly. A rövid jellemzés így szólt: úriember. Nos, a beszélgetés végén nekem is ez volt a legfőbb benyomásom. Mesélt úszómúltjáról, öttusa iránti szerelméről – és a kényes témákat sem kerülte.

Amikor az eltiltása került szóba, hamiskásan megjegyezte, hogy ma sem tudja, csak sejtései, feltételezései vannak… Mint ahogy az eltiltás, ugyanúgy a „megkegyelmezés" okát, indítványozójának személyét sem firtatta soha. Bár úgy tervezte, hogy csak az 1956-os olimpián fejezi be pályafutását, a válogatottból történt kihagyás után teljes életét az orvoslásnak szentelte.

Szeretettel idézte fel a Bayern Münchennél töltött éveket, mint mondta, Franz Beckenbauertől Uli Hoenessig szinte mindenki a kése alá feküdt.

Hazatérte után aktív tagja lett az öttusacsaládnak, nem hiányzott a különböző eseményekről, a magyar sport bázisán, a Hélia Szállóban pedig rendszeresen találkozott a régi társakkal.

A 2008-as öttusa-évzárón Pécsi Gábor, a szövetség akkori főtitkára boldogan mondta, hogy az öttusázók 1952-ben már olimpiai, 1953-ban pedig világbajnoki aranyérmet szereztek, és a sors kegye folytán valamennyi olimpiai és világbajnokunk még közöttünk van.

2010. január 7-e óta ezt már nem mondhatjuk, ugyanis az első világbajnok csapat tagja, Tasnády Károly súlyos betegség után elsőként hagyta itt az aranyérmes földi öttusacsaládot. fm

Zsírégető étrend-kiegészítő (króm-pikolinát) alkalmazása a sportolók felkészítésében

Korszerű sporttáplálkozás

Szabó S. András rovata

A sporttáplálkozás speciális kérdéseit elemző rovatunkban az eddigiek során 26 önálló közlemény jelent meg, amelyek a következő témakörökkel foglalkoztak:

- fehérjebevitel, a sportolók fehérjeigénye
- folyadékbevitel, a sportoló vízháztartása
- testtömeg-csökkentés, testsúlyszabályozás
- táplálkozás súlycsoportokhoz kötött sportágak esetén a mérlegelés után
- a vegetariánus étrend kihatásai a sportoló egészségére
- a kreatin-kiegészítés jelentősége a sportban
- a sportolók tápláltsági állapota és jellemző testfelépítése
- a szabad aminosavak alkalmazásának jelentősége, teljesítménynövelő hatása
- az ásványi anyag szükségleten belül a sportoló kalcium- és magnéziumigénye
- az ásványi anyag szükségleten belül a sportoló kálium- és nátriumigénye
- a nem fémes makroelemekre vonatkozó szükséglet a sportban
- a sportolók alkoholfogyasztása és ennek kihatásai
- a sportolók esszenciális mikroelem-szükséglete
- a diétás rostok élettani szerepe, a sportolók rostszükséglete
- idős sportolók táplálkozása
- a sportolók zsíroldható vitaminellátottsága, vitaminigénye
- nem fémes mikroelem-igény sportolóknál
- a sportolók vízoldható vitaminigénye
- sportágspecifikus energiaigény
- káros táplálkozási szokások
- helytelen táplálkozási szokások
- zsírbevitel a sportolói diétában
- zsírellátottság optimálás, zsírhasznosulás
- zsírfogyasztási struktúra, a lipid metabolizmus szabályozása
- táplálék-kiegészítők (fehérjekoncentrátumok) a sportolók felkészítésében
- speciális étrend-kiegészítő (karnitin) alkalmazása

Jelen rész a nagyszámú táplálék-kiegészítő készítmény közül a zsírégető hatású króm-pikolinát termék – ilyen hatású készítmény az előző részben ismertetett karnitin is – szerepét tárgyalja a sportolók táplálkozásában.

Zsírégetők alkalmazása a sporttáplálkozásban illetve a sportolók felkészítésében

Már korában rámutattunk, hogy mind a súlycsoportos, mind pedig a súlycsoportoktól független sportágakban a kiemelkedő teljesítmény egyik előfeltétele az optimális, vagy azt közelítő testösszetétel, azaz a test ideális izom- és zsírszövetaránya. Ha az izomszövetarány magas – az izomzat a mozgás aktív szervrendszere – akkor a sportolótól várható teljesítményszint is magas lehet, ellenkező esetben, azaz túl magas zsírszövetaránynál viszont nyilvánvaló, hogy az izomarány kisebb, így a várható teljesítőképesség is mérsékelt. Természetesen az egyes sportágakra jellemző zsírarányok között jelentős különbségek lehetnek, az élvonalbeli úszókra és vízilabdázókra jellemző zsírszövetarány fennállása esetén pl. a kajak-kenu sportág képviselői esetében még a nemzetközi szintet megközelítő eredmény sem lenne várható.

Számos zsírégető készítmény van forgalomban, közülük a karnitin témakörét már elemeztük. Most a krómpikolinát kerül röviden ismertetésre.

A krómpikolinát élettani szerepe és alkalmazhatósága

A krómról, mint fémes létfontosságú mikroelemről röviden már írtunk a cikksorozat 13. részében, az esszenciális elemek között bemutatva. Ismert tény, hogy a króm az inzulin kofaktora, szerepe van a koleszterinszint biztosításában, serkenti egyes aminosavak beépülését, pozitívan hat a növekedésre s az élettartamra. Azt is leírtuk, hogy hiánya esetén a fehérje- zsír- és szénhidrát-anyagcsere zavara figyelhető meg, genetikai rendellenességek léphetnek fel, továbbá cukorürítés és szemszaruhártya károsodás. Pl. a barna kenyér, a máj, a paraj, a bab, a lencse, az őszibarack sok krómot tartalmaz. A sportolók napi krómszükséglete többnyire 0.02-0.10 mg-ra becsülhető. A szükségesnél jelentősen több króm bevitele persze toxikus hatású, növekedésgátlást, máj- és vesekárosodást okoz.

A krómpikolinát a krómot, mint esszenciális elemet biológiailag aktív formában, szerves kötésben tartalmazó készítmény. A krómnak, mint említettük jelentős szerepe van a zsír- és szénhidrát-anyagcsere egyes folyamataiban, ez indokolja a zsírégető készítményként történő alkalmazását is. A legnagyobb krómkoncentráció az újszülöttek testszöveteiben mérhető, később, felnőttkorban a króm mennyisége a szervezetben az életkor előrehaladtával csökken. A króm esetében kiemelendő a speciáció kérdése, azaz a króm oxidációs állapota, ami a felszívódás arányát s a toxikusság mértékét is jelentősen befolyásolja. A Cr(VI) vegyületek toxikussága jelentősen meghaladja a Cr(III) vegyületek mérgező hatását, ugyanis a táplálékkal felvett Cr(VI), mintegy 40-50 %-a a vizelettel ürül a vesén keresztül, ugyanakkor ez az arány a Cr(III) vegyületek esetében 1 % alatti érték.

Az emberi szervezet napi Cr-szükséglete még vitatott kérdés. Számos szerző véleménye szerint a napi krómszükséglet kb. 0.02 mg, s a naponta fogyasztott élelmiszermennyiség bőségesen fedezi ezt. Ugyanakkor más vélemények szerint sportolóknál 0.10-0.15 mg is lehet a szükséglet naponta, s ez arra utal, hogy hiányos az ellátottság az esetek döntő többségében. Azaz a kiegyensúlyozott Cr-háztartáshoz kiegészítés szükséges.

Az előzőekben említett élelmiszereken túl gazdag krómforrásnak tekinthető a teljes kiőrlésű gabonából készült liszt, a tojás s elég magas a tej króm-tartalma is. Jelentős krómbevitelt jelent a sörfogyasztás is. Vannak adatok arra vonatkozóan, hogy azon, lipidanyagcsere-zavarban szenvedő betegeknél, akik sütőélesztőt és sörélesztőt (ezek Cr-tartalma nagyon magas, elérheti a 2 mg/kg értéket is) rendszeresen fogyasztottak, a vér összkoleszterin-szintje jelentősen csökkent, a szívinfarktussal szemben védőfaktornak tartott HDL-szint pedig szignifikánsan nőtt. Ezért lehet a krómot a lipidanyagcserét kedvezően befolyásoló mikroelemként értékelni.

A felnőtt emberi test teljes Cr-tartalma csupán néhány mg, de a mennyi-

ség többnyire az életkor függvényében csökken. A folyamatot felgyorsíthatja, ha az egyén sok cukrot (mono- és diszacharid) fogyaszt. (Ezért is fontos lenne a fokozott komplex szénhidrát bevitel biztosítása a sportolóknál!). Összefüggést találtak az érelmeszesedéses szívbetegség különböző stádiumaiban elhalálozottak aortájának Cr-tartalma és a szívbetegség fellépte között, ugyanis az elhalálozottaknál a Cr-koncentráció csupán hatoda-harmada volt az egészséges populációra jellemző értéknek.

Az élettani szerep kapcsán kihangsúlyozandó, hogy a hasnyálmirigy hormonja, az inzulin króm hiányában nem képes kifejteni hatását. A króm tehát nem csupán közvetlenül, de közvetve is hat, befolyásolja (stabilizálja) a vércukorszintet, serkenti a glükóz elégését. A sportolók számára azonban a krómpikolinát étrend-kiegészítőnek nem csupán a zsírégető hatása fontos, hanem a fehérjebeépítő, anabolikus hatás is, ugyanis a króm az inzulinnal együttműködve elősegíti az aminosavak bejuttatását a sejtekbe. Egyébként a króm jelenléte fokozza a mellékvese adrenalin elválasztását, az adrenalin pedig zsírt mobilizál a sejtraktárakból.

A króm hiánya – inkább szuboptimális, mint kifejezetten krómhiányos táplálkozásról beszélhetünk – cukorérzékenységhez, cukorbetegséghez, magas koleszterinszinthez és szívbetegségekhez s vezethet. Sportolók esetében pedig kiemelendő, hogy akadályozza az izomfejlődést s ezáltal teljesítményrontó tényezőnek tekinthető. Ez utóbbi megelőzésére javasolható a króm-pikolinát alkalmazása, ami a sportoló testtömege és az edzésmunka intenzitása függvényében napi 0.2-0.6 mg lehet. Nagyon ritkán azonban - az ún. fémérzékenység fennállásakor - a krómpikolinát adagolása esetén allergiás reakció jöhet létre.

A cikksorozat folytatódik, a rovat következő része folytatja a táplálék-kiegészítők közül a zsírégetők alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdések elemzését.

Magyar Edzők Társasága (MET)

1146 Budapest, Istvánmezei út 1-3. Tel/fax: 06-1- 460-6981; Mobil: 06-30-991-0203; 06-30-579-3626
E-mail: nora.bendiner@helka.iif.hu; Internet: www.magyaredzo.hu

AZ EDZŐI SZAKMA ÉRDEKÉBEN FOGJUNK ÖSSZE! AMENNYIBEN ÖN MÁR A MET TAGJA, ADJA TOVÁBB EZT A BELÉPÉSI NYILATKOZATOT ARRA ÉRDEMES EDZŐTÁRSUNKNAK!

Fénymásolható! Terjeszthető!

Belépési nyilatkozat

A MAGYAR EDZŐK TÁRSASÁGA TAGJA KÍVÁNOK LENNI, AZ ÉVES TAGDÍJAT BEFIZETEM.

Név: .....
Szül.hely: ..... Szül.dátum:.....
Legmagasabb edzői végzettség/*kitüntetés* (sportoktató, sportedző, szakedző, *mesteredző)* sportág és évszám megjelölésével: .....
Levelezési cím (irányítószámmal): .....
Tel./Fax: ..... Mobil:..... E-mail: .....
Munkahely: .....
Munkahelyi beosztás: .....
Edzői munkahely: .....
Edzői beosztás: .....
Legmagasabb iskolai végzettség: .....
Nyelvismeret: .....
Sportszakmai érdeklődési köre: .....

Kelt: ....
aláírás

Tájékoztató

A tagdíj magánszemélyeknek évente **2 000,- Ft.**, diákoknak és nyugdíjasoknak **1 000,- Ft**. A MET tagság részére a társaság szakmai folyóirata, a **Magyar Edző térítésmentesen jár**. A tagdíjat **MET sárga csekken** vagy közvetlen átutalással a társaság **11705008-20447601** sz. bankszámlájára kérjük befizetni. Minden esetben kérjük a pontos hivatkozást a befizető **nevére, postai címére és az évszámra**, amelyre a tagdíjat befizette.

SOROZATUNK A SPORT ÖTKARIKÁS GLOBÁLIS INTÉZMÉNYÉRŐL

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság

I. RÉSZ: NEM TITKOS TÁRSASÁG – MÉGIS KEVESET TUDUNK RÓLA

A világ egyik legismertebb, egyben legnépszerűbb szervezete a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB). Ennek ellenére nem tévedés azt állítani, hogy még a sport elkötelezett hívei is viszonylag keveset tudnak működéséről, szerkezetéről, múltjáról, tagjairól, tevékenysége legfőbb elveiről. Ennek több oka is van. Az egyik kétségkívül az, hogy a médiumok jóvoltából mindenek előtt a látványos, izgalmas, lebilincselő ötkarikás játékokat kíséri fokozott figyelem. A másik ok magában a NOB felfogásában keresendő. A patinás testület már a kezdetek óta visszafogottan viszonyul a nyilvánossághoz, nem sokat árul el magáról, intézkedései hátteréről, indítékairól, a megalakulása óta (1894. június 23.) jótékony titokzatosság lengi körül, amely csak erősíti ki nem mondott egyediségét, mindenek felett álló szuverenitását, azaz befolyásolhatatlanságát. Igaz, az utóbbi időben a NOB Koppenhágában 2009 októberében megrendezett XIII. kongresszusa és az ugyanott rendezett közgyűlés következtében az átlagosnál sokkal nagyobb terjedelmet és több időt szentelt a testületnek, valamint az ottani történéseknek a nemzetközi írott, illetve elektronikus sajtó. Mindez azonban a megállapítás érvényén semmit nem változtatott, sőt a talányszerűséget, ha lehet, még csak erősítette az a körülmény, hogy az előzetes várakozásokkal, jóslatokkal, fogadó irodai esélyekkel némileg ellentmondó eredmény született a 2016. évi nyári olimpiai játékok helyszínének odaítélését eldöntő közgyűlési szavazáson, amely a brazíliai de Janeirónak kedvezett.

• • •

Az alábbiakban közölt tanulmánynak ugyan kifejezetten nem célja a múlt részletes taglalása, a tényszerűség és a tisztelet azonban annyit mindazonáltal megkövetel tőlünk, hogy megörökítsük a párizsi kongresszuson életre hívott Nemzetközi Olimpiai Bizottságot, a mozgalom 15 alapító atyjának, közöttük hazánk képviselőjének a nevét. Első elnöknek a görög Demetriosz Vikelaszt, titkárának pedig Pierre de Coubertint választották. A NOB első tagjai pedig a következők voltak: Ernest Callot (francia), Alekszandr Dmitrievics Butovszkij (orosz), Viktor Gustav Black (svéd), William Milligen Sloane (amerikai), Jiri Guth-Jarkovsky (cseh), dr. Kemény Ferenc (magyar), Lord Ampthill (angol), C. Herbert (angol), dr. J.B. Zubiaur (argentin), Leonard A. Cuff (új-zélandi), Lucchesi Palli (olasz), Maxime de Buosies gróf (belga), és Carafa, Andria hercege (olasz).

Feltűnhet, hogy német nincs az alapítók között. Betudható ez egyfelől annak, hogy az olimpia felújításának gondolata körükben nem talált széleskörű érdeklődésre, másfelől a francia-német kölcsönösen életben tartott ellenszenv is nyilván közrejátszott abban, hogy a párizsi kongresszuson nem jelent meg német küldött. A felvilágosult pedagógus, Coubertin ezt nem hagyta annyiban, s diplomáciai erőfeszítéseinek köszönhetően egy évre rá, 1895-ben már az ötkarikás elitben találjuk dr. Willibald Gebhardot is.

Párizs helyett Athén

Határozatai között a kongresszus az olimpiai játékok megszervezésének különleges felelősségével ruházta fel a frissiben létrehozott nem kormányzati sportszervezetet (non-governmental organization – NGO), a NOB-ot, a Nemzetközi Olimpiai Bizottságot. Pierre de Coubertin eredeti tervei szerint az első újkori olimpiai játékoknak Párizs adott volna otthont 1900-ban a világkiállítás keretei között, a görögök azonban határtalan lelkesedéssel – mintegy az ókori játékok bölcsőjének tiszteletéhez ragaszkodva - maguknak vindikálták az első esemény rendezését 1896-ban. Párizsnak így a második jutott (amelyben azután Coubertin nem sok örömét lelte).

Pierre de Coubertin

A tizenkilencedik század vége óta rendezett, s négyévenként ismétlődő nyári versenyek folyamatában csak a két világháború okozott törést (1916-ban, azután 1940-ben és 1944-ben maradt el az olimpia). A százéves jubileumot 1896-ban Atlantában ünnepelhette a nemzetközi olimpiai család. A görög gyökerekhez nem ekkor, hanem a 2000-es Sydney játékokat követően 2004-ben térhetett vissza, majd Pekingbe költözött az ötkarikás sportünnepség 2008-ban, s Londonba teheti meg ezt 2012-ben.

Korszakos változás történt 1924-ben. Ettől kezdődően – a nyári játékokat megelőző hónapokban, de ugyanazokban az években – már külön helyszínen és keretek között a téli olimpiai játékokat is megrendezték. Ez a rendszer maradt érvényben egészen 1994-ig. A NOB döntése értelmében ettől kezdve szétváltak időben a téli és a nyári játékok, kétévenként követik egymást, s ez számos szempontból gyakorlatias, nem különben anyagilag lényegesen hasznosabb. Ennek megfelelően következtek (Barcelona évében) az 1992 évi Albertville-ban tartott téli versenyek után, tehát 1994-ben, a svédországi Lillehammerban ismét a téli verse-

nyek, majd az 1996-os nyáriak Atlantában, utána 1998-ban Naganóban újból a téli események, majd 2000-ben a nyáriak Athénban, és így tovább.

Ma már 205 tagország

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság maga választja tagjait, akik társadalmi tevékenységként vállalják feladataikat az egész földkerekségen. A szervezet 205 ország nemzeti olimpiai bizottságát foglalja magában, amelyek legfőbb céljuknak az olimpiai szellem, a mozgalom és a játékok népszerűsítését, elősegítését és folyamatos fejlesztését tekintik. Más szavakkal: jelentős hozzájárulást egy békésebb és jobb, élhetőbb világ megteremtéséhez, erre használva fel mindenek előtt a sport nemesítő erejét az ifjúság nevelésében. Az olimpiai játékok helyszínének, városának megválasztása, valamint az előkészületek és a lebonyolítás koordinálása révén a NOB és a nemzeti olimpiai bizottságok számos különböző társadalmi, állami és egyéb szervezetekkel működnek együtt annak érdekében, hogy a sport mind hatékonyabb támasza legyen a társadalomnak.

A legfőbb célkitűzés: érvényre juttatni az olimpizmus értékeit, amely a kiválóság, a tisztelet és a barátság hármas jelszavában testesül meg.

A mára hamisítatlan világszervezetté vált intézmény, a NOB mindazonáltal lényegét illetően megmaradt annak, aminek Coubertin idejében indult. A tagságot alkotó személyiségek legfőbb szerepe a NOB érdekeinek képviselete és érvényesítése a saját hazájukban. És nem fordítva, azaz hazájuk érdekképviselete a NOB-ban. Tagjainak száma – közöttük még mindig csak szerény százalékban találhatjuk meg a gyengébb nem képviselőit 1981-től kezdődően – az eredeti 15-ről fokozatosan emelkedett, s a százéves jubileum évére, 1994-re elérte a 100-at. Ezt követően tovább nőtt egészen 1999-ig, túlszárnyalta a 125-öt. Az abban az esztendőben bevezetett reformok értelmében azután a létszám maximalizálódott, a közgyűlés 115-ben határozta meg a felső határt, amely formai változtatásokat is eszközölt, tulajdonképpen három különböző csoportot jelölt meg. A 115 közül 70-en tartoznak az úgynevezett „függetlenek" (independents) közé. E mellett található egy maximum 45 fős „hivatásos részleg" azokból, akik hivatalból nyerhetnek tagságot, ugyanis meghatározó nemzetközi szervezetekben töltenek be fontos tisztséget (többségükben azok elnökei), vagy a nemzeti olimpiai szervezetük magas rangú tisztségviselői, illetve – s itt említjük meg, mint a tagságot alkotó harmadik közösséget – a sportolók képviselő együttesét 15 taggal. Nem feledkezünk meg a hagyományosan alakított tiszteletbeli tagok csoportjáról sem. Ezt azok alkotják, akik saját elhatározásukból lemondtak NOB tagságukról, illetve erre kényszerültek a korhatár limitálása következtében, harmadsorban pedig azok, akiknek megszűnt a nemzeti, vagy nemzetközi sportszövetségükben az a pozíciójuk, amely révén delegált tagjai lehettek a NOB-nak. A tiszteletbeli tagság nem akadályozhat meg senkit az olimpiai ügyekért történő fáradozásban, alkotó részesei lehetnek ezek a tagok a vitáknak is, javaslatokkal szintén élhetnek, ám szavazásra nem jogosultak.

A NOB minden egyes tagja választás útján kerül a testületbe, mégpedig titkos szavazás útján. A jelölésre ajánlást készít a NOB külön erre a célra alakított bizottsága, amely javaslattal él a végrehajtó testület felé. A végső szavazásra a közgyűlés jogosult. A reform, tehát 1999 előtt, javaslatot tehetett maga a NOB elnöke is a végrehajtó testületnek, illetve egyenesen a közgyűlésnek, ez azonban az új században már része az ügymenetnek.

Igazán demokratikus eljárásnak jellemezhetjük a sportolók választását, amely a nyári-, illetve téli játékokon résztvevő sportoló társak szavazása révén valósul meg. Magára a szavazásra az olimpiai falvakban kerül sor, s egyszerű szavazattöbbség dönt a sorrendről. Az egyes nyári játékok után mindig négy új tag cserélődik a bizottságba, illetve minden téli játékok után kettő.

Hetven év a korhatár

Azon NOB-tagok tevékenysége, akik a nemzetközi sportági szakszövetségek delegáltjai - s hasonlóképpen azoké is, akik hangsúlyos szerepet töltenek be valamelyik nemzeti olimpiai bizottságban - szoros kapcsolatban állnak a „küldő", azaz képviselt szervezetben betöltött tisztségükkel. Amennyiben megkülönböztetett pozíciójuk szervezetükben megszűnik, vele a NOB tagságuk is, átadják azt másoknak. A holland Hein Verbruggen például, aki a Nemzetközi Kerékpáros Szövetség elnöki posztját töltötte be 2005-ig, kénytelen volt átadni a helyét, majd újra kellett jelölni a NOB-tagságra 2006-ban, már mint a Nemzetközi Kerékpáros Szövetség alelnökét. A régi, az abszolút független tagokat feltételező rendszer változtatása a gyakorlatiasság irányába már 1992-ben megkezdődött, néhány kivételes személyiség, illetve nemzetközi szövetség vonatkozásában. Ez lényegi eltérést fejez ki a korábbi alapelvként követett gyakorlattal szemben, sőt ellentétes a NOB-nak azzal a korábban idézett elvével is, miszerint a tagjai mindenek előtt az ötkarikás mozgalom és szervezet érdekeit képviselik, hiszen ezekben az esetekben ennek éppen az ellenkezője a szándék – a NOB tevékenységében juttatni érvényre egyfelől a nemzeti olimpiai bizottság, illetve másrészt a nemzetközi sportszövetségek véleményét, érdekeit. Ez, egyáltalán nem mellékesen, nem hogy gyengítené a NOB-ot, éppen ellenkezőleg, hatékonyabbá teszi az együttműködést, erősíti a három fő alappillért megtestesítő elemet: a nemzetközi sportági testületeket, a hazai ötkarikás szervezeteket és az érintett sportemberek ötkarikás nemzetközi közösségét.

Eredetileg a NOB tagjait életfogytiglanra jelölték, illetve addig, amíg saját elhatározásukból, vagy egyéb külső körülmények hatására nem kényszerültek távozásra a haláluk előtt. A 75 éves korhatárt 1966-ban vezette be a NOB, amelyet lecsökkentettek 1975-ben 72-re. Később – ez éppen a Budapesten rendezett kongresszus idején történt – 1995-ben váratlanul 80 évre emelték, nem titkoltan azzal szándékkal, hogy lehetővé tegyék az akkori spanyol elnök, Juan Antonio Samaranch számára az elnöki újrajelölést 1997-ben - ami meg is történt (Samaranch 1920-ban született).

A Salt Lake City téli olimpiai játékainak (2002) odaítélését kísérő világraszóló botrányokat követő reformfolyamatok következtében a korhatárt immár 70 évben határozták meg, az elnöki mandátumot pedig 8 évben, azzal a lehetőség kiegészítve, hogy meghosszabbítható egy újabb négyéves periódussal – feltéve, ha ezt megengedi a már említett 70 éves korhatár.

Érdekes megjegyezni, hogy 2007-ben minden olyan tag, akinek lejárt a nyolcéves mandátuma - beleértve magát az elnököt is – kivétel nélkül elnyerték a mandátumuk meghosszabbítását. A szavazás nyílt volt, kézfelemeléssel történt, ami szintén változtatást jelentett a korábbi, még 2000-ben is tartott titkos szavazással szemben.

Az Olimpiai Charta

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság a svájci törvények előírásainak megfelelő egyszerű szövetség, székhelye Lausanne. A szervezet alapokmánya, az Olimpiai Charta magában foglal minden szabályt a nemzeti bizottságokkal, a nemzetközi sportszervezetekkel és mindenek előtt az olimpiai játékokkal kapcsolatosan. Bevezető része (preamble) az „Általános Elveket" fekteti le, amelyek definiálják az olimpiai mozgalom és az olimpiai játékok lényegét. A charta az olimpiai periódu-

sokkal párhuzamban folyamatosan változott, fejlődött, maga a név egyébként – charta – 1978-tól vált hivatalos elnevezéssé. Jelentős változtatások következtek be szövegében 1990-ben, amikor a sorozatos módosítások következtében a tartalma mind több helyen következetlenné vált, s nem felelt meg az alkotmányosság egységessége igényeinek. A tagságot illetően a közgyűlés újabb módosításokat fogadott el a már említett válságot követő reform folyamatokba illeszkedően 1999-ben, s végül egy teljes revízión esett át 2004-ben. A legújabb, a Koppenhágai kongresszus, illetve közgyűlés előidézte módosításokkal majd sorozatunk utolsó részében foglalkozunk.

Amint ez számos szövetségi szervezet esetében történik, a NOB közgyűlés (Session) gyakorolja a legfőbb hatalmat. Tíz évvel a megalakulás 100 éves jubileumát követően, 2004-ben a szervezetnek 124 aktív tagja volt – 112 férfi és 12 nő – a következő csoportosításban: függetlenül választott tag 81, a nemzetközi szövetségek köréből 18, a nemzeti olimpiai bizottságok részéről 13 tag, s a sportolók különleges bizottsága pedig 12 főből állt. A testület átlagos életkora 61 év volt.

2007 júliusában, tehát a 2008 évi pekingi játékokat megelőző esztendőben a csökkenő tendencia már érzékelhető volt, a taglétszám 115-re csökkent, s a kontinensek szerint az alábbiak szerint oszlott meg:

	Független	Nemzeti Olimp.biz.	Nemzetközi szövetségek	Sportoló	Összes
AFRIKA	14	1	1	4	20
AMERIKA	11	3	1	2	17
ÁZSIA	22	2	1	–	25
EURÓPA	31	1	10	6	48
ÓCÁNIA	3	1	0	1	5
ÖSSZESEN:	81	8	13	13	115

2009 januárjában, mint ahogyan ezt a rendezett új szabályok révén 1999-től megszabta a charta, 2009-re már csak 107 tagból állt a közgyűlés (közöttük 16 hölgyet találhattunk).

Az öt kontinensen található 205 tagország megoszlása a következőképpen festett: Afrika 52 tagország, Európa 50, Ázsia 44, Amerika 42, Óceánia 17.

A NOB tagok társadalmi elhelyezkedését, foglalkozását, hivatását vizsgáló szisztematikus felmérést a NOB még soha nem végzett, ellenben fogalmat alkothatunk nagyjából a testület összetételéről, ha a NOB hivatalos kiadványában - Biography - elolvassuk tömörített életrajzukat. Általánosságban megállapítható, hogy a tagok egy része uralkodó családok tagjai, független hivatást gyakorló orvosok, ügyvédek, volt politikusok, civil szervezetek képviselői, bírák, katonatisztek, az iparban megkülönböztetett szerepet játszó vezetők, élsportolók, illetve tanárok, mégpedig többségükben testnevelők.

Az olimpiai helyszín kiválasztás

A tagok megválasztásától, illetve a tagság megszüntetésétől, a közgyűlés az alábbi főbb vonatkozásokban gyakorolja hatáskörét, hatalmát:

• Abszolút többséggel választja meg nyolc éves mandátummal a NOB elnökét, illetve az 1999-es reform értelmében a nyolcéves terminus lejártát követően egyetlen egyszer még egy további négyéves időszakra felhatalmazhatja az elnöki teendők ellátásával, mint ahogyan ez a belga Jacques Rogge-al történt éppen legutóbb Koppenhágában, akinek tehát ez az utolsó mandátuma, amely 2013-ban jár le London játékai után.

• Hasonlóképpen abszolút többséggel választhatja meg a Végrehajtó Bizottság tagjait, beleértve a négy elnökhelyettest négy éves mandátummal (itt egy újabb négy évre szóló meghosszabbítás lehetőségével). A további végrehajtó testületbe történő újraválaszthatóságot megelőzően minimum a jelöltnek kétéves kivárási időt kell betartania.

• A közgyűlés hatáskörébe tartozik az Olimpiai Charta minden módosítása, bővítése, amelynek feltétele azonban a kétharmados elfogadottság. A működési szabályzat módosításaihoz mindazonáltal elegendő az egyszerű többség.

• Abszolút többséggel a közgyűlés dönti el – hol, melyik város rendezhet olimpiai játékokat. Megalakulása óta a NOB-ot mindössze nyolc elnök szolgálta, elsősorban annak köszönhetően, hogy közülük hárman kivételesen hosszú ideig szolgálhatták ezen a poszton a nemes ügyet (Pierre de Coubertin, Avery Brundage és Juan Antonio Samaranch), mindegyikük húsz- illetve húsznál több éven át. Az elnökök többsége „kis" nemzet, nem jellegzetesen nagyhatalom képviselője, maga Coubertin és az amerikai Brundage kivételével. A nyolc közül öt büszkélkedhet nemesi címmel, jóllehet a két utóbbi, - Samaranch és Rogge – már hivatalban voltak, amikor a kitüntető megtiszteltetésben részesültek.

Mivel a közgyűlés nagy általánosságban évente mindössze egyetlen alkalommal ülésezik – hacsak előre nem látható rendhagyó események egy-egy rendkívüli ülés összehívását meg nem követelik – az esetek túlnyomó részében a közgyűlés „parlamenti" felhatalmazása alapján a Végrehajtó Bizottság működik úgy, mint a szervezet kormánya, amely négy, őt, sőt alkalomadtán többször is találkozik évente. A gyakorlati irányítást ellátó szerv 1921 óta működik. Kezdetben mindössze öt taggal operált, manapság a létszám 15-re emelkedett (1999 óta). Elvben a 15 tag közül négynek az alábbi főszereplőket kell képviselnie: egynek a sportolókat, egy másiknak a nemzeti olimpiai bizottságokat, további egynek a nyári olimpiai játékok programján szereplő sportágak nemzetközi szövetségeit, és hasonló módon végül a téli sportágakéit is ugyanígy. Ezek a személyek többnyire az említett szervezetek elnökei, tehát a sportolói bizottságé, a Nyári Olimpiai Sportágak Nemzetközi Szervezetének (ASOIF) elnöke, azután a Téli Olimpiai Sportágak Nemzetközi Szervezetéé (AIOWSF), valamint a Nemzeti Olimpiai Bizottságok Szövetségének (ANOC) első embere. Formailag ezeket a személyeket is a közgyűlés választja, mint minden más végrehajtó testületi tagot, jól tudva, hogy így tud elkerülni minden szükségtelen, nem kívánatos ellenkezést, kifogást, panaszt az érintett szervezetek részéről.

Minden végrehajtó testületi hely iránt nagy a kereslet, s erős küzdelem folyik ezekért a pozíciókért minden egyes közgyűlés előtt és idején, mert „kiadó" hely minden közgyűlés idején adódik a szolgálatban eltöltött idők különbözősége, s egyéb körülmények következtében is. A NOB tagok igen fontosnak érzik a végrehajtó testületben történő működést, hiszen valójában itt születnek a meghatározó döntések a lényegi-gyakorlati kérdésekben, de nem csupán a hatalom gyakorlása, hanem a velejáró tekintély, presztízs ugyancsak ösztönző erővel töltheti el a becsvágyó tagokat, nem is beszélve a négy elnökhelyettes székéről.

Elméletben magának az elnöknek kevés a hatalma, minden lényegi intézkedését szükséges a Végrehajtó Bizottság elé terjesztenie elfogadásra. A Charta szerint ő legfeljebb munkabizottságokat és különleges feladatokkal csoportokat bízhat meg. Más kérdés, hogy gondosan előkészített javaslatai túlnyomó százalékban nem csak meghallgatásra, hanem egyetértésre is találnak a „kormányban", helyzeti előnye alig behatárolható.

Elnökség - főállásban

A 2001-ig „uralkodó spanyol Juan Antonio Samaranch idején megközelítően harminc különböző munkacsoport és bizottság létezett. A hajdani belga vitorlázó bajnok, ortopéd

Juan Antonio Samaranch

orvos, Jacques Rogge már elnöksége első szakaszában jelentősen csökkentette ezt a számot.

A jelenleg működő 21 bizottság: Sportolói. Filatélia és gyűjtő. Koordinációs. Olimpiai kultúra és oktatás. Etikai. Gazdasági. Nemzetközi kapcsolatok. Jogi. Marketing. Orvosi. Jelölő. Olimpiai Kongresszus. Program. Szolidaritás. Sajtó. Rádió-tv. Környezet. Sport és törvénykezés. Sport mindenkié. Televízió és Média. Nők a sportban.

A bizottságok elnöki pozíciói igen népszerűek – csakis NOB tagok tölthetik be a tisztet, természetesen – jelentősen erősíti az érintett tisztségviselők NOB-karrierjét. Csaknem általánosnak mondható az a gyakorlat, hogy a leginkább meghatározó testületek élére – mint amilyen a bírósági, gazdasági, marketing, és az olimpiai szolidaritás ügyeivel foglalkozó bizottság – egyben a NOB végrehajtó testületben is tagként szerepet betöltő sportvezető kerül.

Az ügyek gyakorlati intézését illetően mindazonáltal jelentős hatalom összpontosul a NOB elnökének kezében, autonómia érvényesül, alapvetően annak köszönhetően, hogy a szervezet teljes apparátusát ő irányítja és ellenőrzi, mégpedig személyesen és közvetlenül a NOB székhelyén, a Genfi-tó partján, Lausanne-ban, s ez a körülmény meglehetősen szabad kezet biztosít intézkedései során számára olyan költségek független kiegyenlítésében is, amelyek nem közvetlenül a NOB programok költségvetési tételeit érinti. Tegyük hozzá, hogy ebben a vonatkozásban sem ténykedik teljes szabadsággal, hiszen utólagos elszámoltatási kötelezettséggel tartozik a Gazdasági Bizottságnak. Ezt a munkamódszert nevezhetjük végrehajtó elnöki hatalomnak is, amelyet tulajdonképpen Juan Antonio Samaranch vezetett be, s alakított ki lépésről-lépésre 1980-tól kezdődően. Ennek elsődleges feltétele az állandó személyes jelenlét és felügyelet. Samaranch feladta Barcelonában a házát, Lausenne-ba költözött, a Palace Hotelbeni lakosztályában élt feleségével két évtizeden át, s ezt a megoldást vállalta az örökébe lépő Jacques Rogge is, bár az utóbbi több időt tölt belgiumi otthonában, mint elődje Spanyolországban. Kétségtelen, hogy a NOB elnökség a mozgalom kiteljesedésével teljes embert követel, a feladatokat csak teljes munkaidőben lehet elvégezni. Mégis, a „főállásért" nem jár fizetség, ez kifejezetten társadalmi tevékenység, bármennyire is fárasztó és időigényes. Az elnöknek ugyan minden költségét – hotel lakosztály, utazások, reprezentáció, adókötelezettségei, stb – száz százalékban megtéríti az olimpiai bizottság. Igaz, 2000-ben szóba került az elnök lehetséges fizetése és annak mértéke, ezt azonban 2004-ben végérvényesen elvetették az illetékesek. Hogy fogalmat alkossunk ezekről a kiadásokról, a Palace Hotel lakosztályának évi bérleti összege megközelíti az évi 400 000 dollárt.

A NOB missziója, szerepe, hatásköre

A nemzetközi testület szerepét pontosan fogalmazza meg az Olimpiai Charta. A bevezetőben és az 1. cikkben az olimpiai mozgalom legfelső szerveként jelöli meg mindazok számára, akik saját jó szántukból elfogadják a charta előírásait, s azt a maguk számára kötelezően betartják. Misszióként a dokumentum az olimpiai mozgalom terjesztését, fejlesztését jelöli meg az egész világon, s feladatának tekinti ennek a tevékenységnek az irányítását.

Az olimpizmus ebben a kontextusban életfilozófiát jelent, amely kiegyensúlyozott egységben hirdeti a test, a szellem és az akarat nemes értékeit. Az olimpizmus olyan életfelfogást és stílust testesít meg, amely az erőfeszítés örömében táplálkozik, a jó példákat hasznosítja az oktatásban és művelődésben, illetve tiszteletben tartja az egyetemes, alapvető etikai elveket. Az olimpizmus célja, hogy a sportot az emberiség harmonikus fejlesztésének a szolgálatába állítsa, egy békésebb társadalom formálása, s az emberi méltóság megőrzése érdekében.

Az olimpizmus alapelvei

I. Az Olimpizmus életfilozófiaként a test, az akarat és szellem képességeit, mint egységes egészet fogja össze és dicsőíti. Egyesítve a sportot a kultúrával és a neveléssel az Olimpizmus olyan életforma kialakítására törekszik, amely a munkavégzés örömére, a példakép nevelési értékére és az egyetemes erkölcsi alapelvek tiszteletén alapul.

II. Az Olimpizmus célja, hogy a sportot az emberiség harmonikus fejlődésének a szolgálatába állítsa egy békés társadalom előmozdítása és az emberi méltóság megőrzése érdekében.

III. Az Olimpiai Mozgalom egyetértésben szervezett, egyetemes és állandó cselekvési sorozat, amely a NOB legfelsőbb hatalma alatt kerül megvalósításra, beleértve mindazon természetes és jogi személyeket, akiket az Olimpizmus értékei lelkesítenek. Az Olimpiai Mozgalom kiterjed mind az öt kontinensre. Az Olimpiai Mozgalom csúcspontja a világ versenyzőinek találkozása a legnagyobb sportfesztiválon, az Olimpiai Játékokon. Az Olimpiai Mozgalom szimbóluma az összefonódó öt karika.

IV. A sport gyakorlása alapvető emberi jog. Minden természetes személyt megillet a sportolás joga a diszkrimináció bármely megnyilvánulási formája nélkül az olimpiai szellemben, amely kölcsönös megértést követel a barátság, a szolidaritás és a tisztességes játék szellemében. Független sportszervezeteknek kell az ellenőrzésük alatt tartaniuk a sport szervezetét, ügyvezetését, irányítását.

V. A diszkrimináció bármely megnyilvánulási formája, amely valamely országra vagy valamely személyre irányul, faji, vallási, politikai, nemiség, vagy bármely forma alapján – az Olimpiai Mozgalommal nem egyeztethető össze.

VI. Az Olimpiai Mozgalomhoz való tartozás feltétele, az Olimpiai Charta teljesítése és a NOB elismerése.

Az Olimpiai Mozgalom működését, összetételét és szervezetét a charta első fejezetének első paragrafusa, illetve a benne foglalt három fő tétel szabályozza:

• A Nemzetközi Olimpiai Bizottság legfelsőbb hatósága alatt az Olimpiai Mozgalom felöleli mindazon szervezetet, versenyzőt és egyéb személyt, amely, illetve aki az Olimpiai Charta joghatóságát magára nézve kötelezően elismeri. Az Olimpiai mozgalom célja, hogy hozzájáruljon egy békés és jobb világ építéséhez, amelyet a fiatalság sport által történő nevelésével, az Olimpizmussal és annak értékeivel összhangban kíván megvalósítani.

• Az Olimpiai Mozgalom három legfőbb jogalanya a Nemzetközi Olimpiai Bizottság, a Nemzetközi Sportági Szakszövetségek szervezete és a Nemzeti Olimpiai Bizottságok köre. Minden egyéb személyre vagy szervezetre, amely bármely minőségben az Olimpiai Mozgalomhoz tartozik, az Olimpiai Charta rendelkezései, valamint a NOB határozatai kötelező érvénnyel bírnak.

• A három fent említett jogalanyon felül az Olimpiai Mozgalom szintén felöleli az Olimpiai Játékok Szervező Bizottságait, közvetett módon a nemzeti sportági szakszövetségeket, egyesületeket és személyeket, amelyek, és akik a Nemzetközi Sportági Szakszövetséghez és a Nemzeti Olimpiai Bizottságokhoz tartoznak, különös tekintettel a versenyzőkre, akiknek az érdeke az Olimpiai Mozgalom működésének alapvető elemét képezi, beleértve a bírókat, játékvezetőket, edzőket, sportvezetőket, műszaki, és egyéb személyzetet. Az Olimpiai Mozgalom magában foglalja a NOB által hivatalosan elismert szervezeteket és intézményeket is.

Az olimpiai rendszer négy tartópillére

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság küldetése tehát, hogy világszerte hatékonyan előmozdítsa és irányítsa az Olimpiai Mozgalmat.

Maga az Olimpiai Charta, érthetően, a kor változásai igényeivel igyekezvén lépést tartani, időről-időre módosult. Az idézett megfogalmazások többsége az 1990. évi revízió idején fogalmazódtak meg, s definiálták az olimpizmus lényegét, amelyről Coubertin álmodott, de úgy, hogy az megfeleljen a modern játékok szellemének, a ma, a huszonegyedik század körülményeinek is. Érdekes megfigyelni azt a folyamatot, amelynek értelmében a Nemzetközi Olimpiai Bizottság – jóllehet lépten-nyomon hangsúlyozza döntési kompetenciájáét, hatáskörét – mégis, az utóbbi években a fő hangsúlyt a tevékenységét illetően (elsősorban nyilván a felesleges konfliktusok elkerülése érdekében) az együttműködésre, és a koordinációra helyezi legelőbb is a nemzetközi sportszövetségekkel.

A NOB küldetésének sokrétű szolgálatát nem kevesebb, mint 16 pontban rögzíti a charta, amelyek többségében a szervezet igyekszik a minőségi- és a széles rétegek sportja fejlesztéséhez szükséges garanciákat a maga részéről szavatolni, ideológia vértezetet nyújtani – mint amilyen a fair play, a béke, az etikai értékek védelme, a küzdelem diszkrimináció és a dopping ellen, a női egyenjogúság érvényesítése a sportban. Nem kétséges, első pillantásra is talán túl sokféle feladatokat tartalmaz a 16-os lista, alighanem némi korszerűsítésre is szorulna. A vállalások-feladatok összességéből mindenesetre egy lényeges szándék világlik ki: minden eszközzel biztosítani a négyévenként egymást követő olimpiai nyári- illetve téli játékokat.

Végtére is ez a NOB elsőszámú prioritása, amely az alábbi négy szabálypontban rögzíti a rendszerét:

1. Minden olimpiai sportágban kizárólag egyetlen nemzetközi szövetség elismerése.

2. Minden országban kizárólag egyetlen nemzeti olimpiai bizottság elismerése.

3. Kiválasztani a minden négy évben egymást követő nyári- illetve téli olimpiai játékok helyszínét, városát, s rendszeresen, folyamatosan ellenőrizni a helyi olimpiai szervező bizottság tevékenységét.

4. A lefektetett elvek szerint elosztani az olimpiai játékokból származó bevételeket a NOB, az érintett szervező bizottság, azután a nemzetközi szövetségek és a nemzeti olimpiai bizottságok között.

A NOB 2009-ban 33 olimpiai sportág nemzetközi szövetségét ismerte el. Ezek közül 26 tartozik a nyári játékok programját alkotó sportágakhoz, míg 7 a téliekéhez. A NOB ezeken kívül 33 egyéb sportág szövetségét is elismer, amelyeknek a sportágai korábban, vagy esetleg a jövőben helyet kaphatnak az olimpiai műsorban, egyelőre azonban nem szerepelnek a programban. 2008 után például a baseball és a softball nem szerepel a műsoron, jóllehet korábban helyet kapott, de, csak mert lekerültek a kötött keretek közé szorított programról, ezért szövetségeik még nem veszítették el „elismert olimpiai sportágnak" járó státusukat.

A program és a szövetségek keretei között kezelt sportágak viszonya egyes esetekben egyáltalán nem egyszerű, s számos rendhagyó kivételről adhatunk számot. A Nemzetközi Kerékpáros Szövetség hatáskörébe tartozik egyebek között az országúti kerékpározás, a pályakerékpározás, a mountain bike, tehát a hegyi kerékpározás, azután a BMX, s ezek kivétel nélkül az olimpiai program alkotó elemei, ezeken kívül viszont a szövetség irányít olyan sportágon belüli ágazatokat – fedett kerékpározás, azután az úgynevezett cyclo cross – terep-kerékpározás – amelyek nem elemei az ötkarikás „menünek"… Más. A téli olimpiákon a Nemzetközi Korcsolya Szövetség felügyeli a műkorcsolyázást, a gyorskorcsolyázást és a rövidtávú (short track) gyorskorcsolyázást. A curlinget ellenben nem, annak külön önálló nemzetközi szövetsége létezik. Még furcsább, hogy a baseballnak és a softballnak is két egymástól függetlenül működő nemzetközi szövetsége tevékenykedik.

Az olimpiai mozgalom adminisztrációja, hivatala

Az előzőekből amint ez több alkalommal kiderülhetett, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság – a törvényi előírások tekintetében – az egyének olyan szövetsége, amelynek tagjai ellenszolgáltatás nélkül, társadalmi munkában tevékenykednek, s legalább évente egyszer a közgyűlés keretei között üléseznek, amelyet „Session"-nek neveznek saját berkeikben. A testület Végrehajtó Bizottságát négy-öt alkalommal hívja össze az elnök, illetve ha szükséges, akár ennél többször is. Az említett hivatalos ülések között a NOB működtetése egy hivatali, fizetett adminisztrációs stáb feladata. Ennek a formai kialakítása már 1921-ben felmerült, tehát már Coubertin - már, mint a NOB elnöke - határozott formában foglalkozott vele, érezte ennek elengedhetetlen szükségét, főként előre sejtve, látva a jövőt, remélve a mozgalom rohamos fejlődését. Mindazonáltal végül nem ő, hanem utóda, a belga Henri de Baillet-Latour működése alatt állt munkába a szervezet legelső adminisztrátora, a svájci illetőségű André Berdez 1925-ben.

A második világháború után – egészen 1960-ig – az adminisztratív stáb nem állt több mint 3-4 fizetett alkalmazottból, akik egy „kancellár" - ugyancsak svájci úriember, Otto Mayer - irányítása alatt rendezték a NOB ügyeit igen szerény keretek között egy Lausanne központjában található ékszerüzlet hátsó helységeiben. Az 1964 évi téli játékokat követően Mayer lemondott, s a NOB amerikai elnöke, Avery Brundage okkal érezte úgy, elérkezett az idő az adminisztráció megerősítésére, s ehhez az anyagi lehető-

ségek bővülése is ösztönzően járult hozzá, hiszen az egymást követő olimpiai játékok rendező bizottságai mind jelentősebb bevétellel járultak hozzá a NOB terebélyesedő anyagi hátteréhez.

Néhány sikertelen próbálkozást követően a Végrehajtó Bizottság egy kettős igazgatási rendszert vezetetett be. Az egyik igazgató, a jugoszláv származású, de magyar eredetű Arthur Takac irányította a technikai és sport vonatkozású ügyek kezelését, a másik pedig, a volt francia úszóbajnok, Monique Berliuoux a sajtó ügyekért és magának a NOB irodának a működtetéséért volt felelős. Az ambiciózus, rendkívül dinamikus francia hölgy 1971-ben tulajdonképpen már egyedül látta el a szervezet főigazgatói posztját, s egészen 1985-ig maradt ebben a székben, közben kivételes hatáskört és hatalmat összpontosítva a kezeiben – „kiszolgálva" három NOB elnököt is: Avery Brundage, az ír Lord Killanin és végül a spanyol Juan Antonio Samaranch.

Monique Berliuoux lépésről lépésre építette-bővítette maga körül az adminisztrációt, a létszám hamarosan elérte a húszat, sőt Samaranch megválasztásakor, 1980-ban a harminc főt. A katalán sportvezető új korszakot nyitott a NOB hivatali működtetésében is. Míg előtte az elnökök nem adták fel lakhelyüket, mondhatni távirányítással vezették az olimpiai mozgalmat, s ennek következtében mindenben kénytelenek voltak teljességgel Madame Berlioux-ra támaszkodni, Samaranch változtatott ezen a gyakorlaton. Ő főállásban látta el az elnöki teendőket, lemondott a spanyol nagykövet moszkvai rangjáról, a szervezet székhelyére költözött, s személyesen felügyelte a dolgok menetét, s hamarosan kialakította saját stábját. Ennek következtében megszűnt Berlioux mindenható befolyása, s jóllehet ő is pártolta, sőt jelentősen hozzájárult Samaranch megválasztásához, hamarosan mind nehezebben elsimítható konfliktus helyzet alakult ki kettőjük között. Végül a NOB 1985. májusi közgyűlésén – miután azzal vádolták meg a francia hölgyet, hogy képtelen együttműködni a sportigazgatónak kinevezet német Walter Trögerrel – Berlioux benyújtotta lemondását. Samaranch ezt követően láthatott hozzá, hogy átszabja a szervezet adminisztrációs szerkezetét a saját ízlése és szándékai szerint. Miután a svájci kormány 1981-ben különleges hivatalos státust biztosított a NOB-nak, ezt figyelembe véve Samaranch következetesen ügyelt arra, hogy stábjában lehetőséget kapjanak megfelelő képességű svájci jelöltek is.

A Végrehajtó Bizottság – Samaranch javaslatára – egy különleges hatáskörrel felruházott adminisztratív delegátust jelölt ki a svájci NOB tag, a Lausanne-ban lakó Raymond Gafner személyében, akit az elnök korábban, még 1982-ben nevezett ki az Olimpiai Múzeum élére. Gafner nyomban egyik legmegbízhatóbb munkatársát ajánlotta Samaranch számára főtitkárnak az adminisztráció vezetésére, egy ugyancsak svájci úrhölgyet, Francoise Zweifelt. Mindezzel párhuzamban egyre gyarapodott a hivatali apparátus, számos igazgató kinevezésével (gazdasági, jogi-igazgatási, sajtó, nemzetközi kapcsolatok, stb.). A tanácsokat az elnöknek az átalakításhoz a neves cég, McKinsley adta, s ezek közül Samaranch érdekes módon azt nem fogadta el, hogy ne nevezzen ki NOB tagot csúcspozícióba, mint ahogyan ez Gafner esetében történt. A Szöulban 1988-ban rendezett nyári játékokat követően azután itt is megtörtént a változás, a Végrehajtó Bizottság – az elnök javaslatára – miután Gafner különleges delegátus nyugdíjba vonult, új főigazgatót nevezett ki, egy Lausanne-i neves ügyvédet, Francois Carrardot, akit az elnök már a mandátuma előtti időkből ismert, éveken át működött vele együtt, mint egyik elsőszámú jogi tanácsadójával. A közvetlen hivatali vezérkar kibővült, Samaranch a marketinget és a technológiát is külön igazgatás alá rendelte, s ezzel valóban egy profi csapatot kerekített maga köré, s ez a vezetési struktúra végül is szilárdan kitartott elnökségének egész idejére, egészen 2001-ig. Egyetlen jelentős átcsoportosítás történt még - 1989-ben. A francia Alain Coupat, az elnök egyik legmegbízhatóbb munkatársa vezette az elnök hivatali kabinetjét (Chief of Staff) 1980-óta. Amikor kilenc évvel később visszavonult, munkaköre legfontosabb területeinek irányítását a főtitkár asszony, Francoise Zweifel vette át egészen 1993-ig. Az 1992-es barcelonai játékokat követően azután erre a posztra Samaranch az etiópiai Fékrou Kidanet nevezte ki, aki e mellett még átvette a nemzetközi együttműködés ügyeit intéző osztály vezetését is. Ez utóbbi minőségében számos egyezményt hozott tető alá az Egyesült Nemzetek Szervezetével, az ENSZ-szel, amelyet remekül ismert, mert hosszú éveket dolgozott annak keretei között még a hatvanas években.

Búcsú a „svájci gárdától"

Jelentősebb átszervezésre csak Salt Lake City 2002-es játékai után került sor, már az új elnök, Jacques Rogge elképzeléseinek megfelelően. Ennek megfelelően új működési alapszabály lépett életbe a 2002 végén Mexikóvárosban összehívott rendkívüli közgyűlés jóvoltából. A módosítások két további igazgatóság megszervezését tették szükségessé: az egyik külön az olimpiai játékokkal kapcsolatos mind sokrétűbb feladatok összefogását célozta, amely egyebek között megkövetelte a szoros együttműködést az összes többi igazgatóval és osztályokkal, a másik pedig az információt és tájékoztatást szolgálta. A megváltozott munkarend következtében számos vezető a távozás mellett döntött, így 2002 után többek között a korábbi főtitkár, Francoise Zweifel, s mellette a korábbi gazdasági, illetve a nemzetközi kapcsolatokat kezelő igazgató is. Többségükben a korábban Svájcból toborzott felső vezetők mondtak fel, s akik a helyükbe léptek, más országokból származtak. A svájci Francois Carrardot mindazonáltal egy honfitárs Urs Lacotte követte a főigazgatói poszton 2003-ban. Carrard ügyvédi pályáját óhajtotta folytatni, s a helyét átvevő 49 éves Lacotte – aki a nemzetközi kereskedelemben, valamint a honvédelmi ügyekben szerzett főként tapasztalatokat - elődjétől eléő felfogásban látott munkához. Igyekezett mentesíteni munkáját sportpolitikai állásfoglalásoktól, helyette figyelmét a precíz ügymenetre, magára a korrekt adminisztrálásra összpontosította, s ez tökéletesen megfelelt Rogge elnök elvárásainak is.

Ennél a pontnál – információáramlás, tájékoztatás, kommunikáció – szükséges egy rövid kitérőt tenni. Már csak azért is, mert az olimpiai mozgalomban és a játékok fejlődésében, főként a második világháborút követő évtizedekben, a XX-XXI. század kommunikációs forradalma óriási szerepet játszott, s játszik természetesen ma is. A viszonyok rendezésére elengedhetetlenül szükség volt, s ezt még csak nyomatékosították azok a tisztázatlan, rendezetlen, alkalmanként már-már kaotikus körülmények, amelyek jellemezték ebben a sajátos tekintetben a Samaranch-érát, annak ellenére is, hogy a spanyol elnök nem csak kiváló diplomata és sportvezető, hanem maga is elsőrangú újságíró volt fiatalabb éveiben.

Visszatekintve a hatvanas-hetvenes évek gyakorlatára, azt mondhatni, hogy a felelősség a kommunikációért többnyire az adminisztráció elsőszámú felelősére nehezedett, nevezzük ezt főtitkárnak, főigazgatónak, kancellárnak, stb, s a felügyeletet a Sajtó Bizottság (Press Comission) látta el. Az idézett időszakban, a hatvanas-hetvenes években ezt a testületet érdekes módon két, a későbbiekbe az elnöki po-

zíciót megszerző személy vezette, az ír Lord Killanin, majd Juan Antonio Samaranch. Nincsenek véletlenek: mindketten ügyesen aknázták ki a posztjukkal járó „reklám lehetőségeket" elnöki ambícióik teljesülése érdekében, amellett, hogy igyekeztek kifogástalanul ellátni kommunikációval kapcsolatos feladataikat is. Ez tulajdonképpen elmondható a bizottság mai elnökéről, a hosszú idő óta ezt a feladatkört ellátó ausztrál Kevin Gosperről is, de tegyük hozzá, őt ilyesfajta becsvágy csak a kilencvenes évek végéig fűtötte, mert később nyilvánosan jelentette be, már nincsenek többé elnöki ambíciói.

A korábbi mindenható NOB főigazgatónő Monique Berlioux Samaranch által ösztökélt távozását követően a spanyol elnök Berlioux két betanított francia munkatársát nevezte ki a média-feladatok irányításával. Ezt megelőzően aligha juthattak szóhoz, mert Berlioux asszony féltékenyen őrködött éveken át kemény munkával kialakított privilégiumán, amelynek értelmében az elnökön kívül a NOB képviselete a média számára kizárólagosan és egy személyben rátartozott. Így lett Michéle Verdier a Média Kapcsolatok igazgatója, aki egyben ellátta a szóvivői feladatokat is, míg José Sotélo a Sajtó Figyelő igazgató (ő követte figyelemmel a nemzetközi sajtó tevékenységét, s készített rendszeres lapszemlét a NOB számára). Az idő múlásával mindkét poszt valamiképpen veszített a súlyából, s nem véletlen, hogy 1999-ben mindkét igazgató – távozott a NOB-tól.

Közrejátszott ebben egy igen erőteljes egyéniség mind meghatározóbb szereplése a sajtó nyilvánossága előtt, aki ráadásul valóságos végrehajtó hatalmat személyesített meg – Francois Carrard. Carrardnak ugyan semmiféle elnökséget célzó ambíciója nem volt. Mind meghatározóbb szerepet vállalt a közvetlen kommunikációban, rátermett volt, remekül fogalmazott, minden tekintetben tájékozott volt, hiszen az ő kezében összpontosult az egész apparátus tevékenységének dokumentációja, franciául, angolul, németül tökéletesen beszélt, s ami legfőképpen sarkallta, tudta, hogy a kommunikációs forradalom igényeit NOB-nak saját jól felfogott érdekében ki kell használnia, s erre nyilván megfelelő személynek ítélte joggal önmagát. Minden jelentősebb sajtótájékoztatót ő irányított, s amikor maga Samaranch tartott tájékoztatót, nem véletlenül ült mindig az elnök jobbján. Mindez nem jelentette azt, hogy a NOB nem alkalmazott kifejezett média specialistát a sajtóügyek folyamatos kezelésére. Az 1992-es barcelonai játékok után a brit kommunikációs specialistát, Andrew Napiert alkalmazta Kommunikációs igazgatónak. A hasonló munkakörben előzőleg a FORD-nál működő vezető számára azonban, hamar kiderült, az olimpiai mozgalom és a sport kissé idegen területnek számított, s őt 1994-ben az Olimpiai Kongresszus után Samaranch Fékrou Kidane-al cserélte fel, aki, mint maga is újságíró, egyesítette munkakörében a kommunikációs és információs feladatokat, továbbá egyben főszerkesztette az Olympic Review-t, a NOB időszakos kiadványát, amely a szervezet megalakulása óta szolgálja az olimpiai mozgalmat.

1998-ban szerződtette a NOB a hírneves francia író-újságíró família tehetséges tagját, az Internet specialista Franklin Servan-Schreibert, elsősorban azzal a céllal, hogy a mozgalom képes legyen maximálisan kihasználni a világháló kínálta lehetőségeket. Különös közjátékként éppen azon a napon, amikor a végrehajtó testület elfogadta Schreiber Internet-tervezetét – kirobbant a Salt Lake City téli olimpiai pályázatával összefüggő korrupciós világbotrány. A média alig kezelhető érdeklődése következményeként Schreiber szükségszerűen, mint a NOB szóvivője debütált, s néhány hét múltán őt nevezte ki Samaranch

Schmitt Pál (jobbról) Jacques Rogge-al

kommunikációs és média-igazgatónak. Nyomban az a kettős feladat hárult rá, hogy kezelje a szinte kezelhetetlen botrányt, s ugyanakkor szervezze meg teljesen új osztályát is.

Botrányt vizsgáló bizottság – Schmittel

A botrány - érthetően, hiszen a színhely az amerikai mormonok fővárosa, Salt Lake City volt – az Egyesült Államokban korbácsolta a legmagasabbra a felháborodás hullámait, különösen 1999 első félévében, s ebben az időszakban három csúcsidőszakot különböztethetünk meg. Az első januárban következett be, amikor a NOB nyilvánosságra hozta különleges bizottságának vizsgálati jelentését (a vezetője a kanadai Richard Pound, montreali ügyvéd volt, s szerepelt ebben a szervezet protokoll főnöke, Schmitt Pál, a NOB magyar tagja is. A szerk.). Azután március izgalmai következtek, a végrehajtó testület vizsgálata és a retorziók a kihágásokért: többek között hat NOB tagnak kellett távoznia a tekintélyes szervezetből. S azután végezetül június, amikor a NOB döntött a 2006-os téli játékok színhelyéről (Torino). A túláradó terhek kezelése érdekében januártól Schreiber segítséget kapott, az amerikai Hill és Knowlton kommunikációs és reklámügynökség egyik menedzserét a NOB, illetve Schreiber rendelkezésére bocsátotta. Egy „apró formai" hiba történt azonban, amely végül megpecsételte a kommunikációs igazgató sorsát. A szerződést a NOB és a Hill-Knowlton cég között – amely több millió dollárt ért – Samaranch tudta nélkül írták alá, s ezt rendkívül rossz néven vette a végrehajtó testület. Carrard főigazgató magára vállalta a felelősséget, jóllehet a szerződést a NOB leginkább bőkezű szponzorait magába foglaló TOP (The Olympic Program) partnerek is helyeselték (többségük persze amerikai, tegyük hozzá), ám az akciót nem úszhatta meg az ötletgazda Schreiber sem. A neves Hill és Knowlton társaság – amely egyébként eredményesen védte az amerikai Union Carbide Corporation mamut vállalat érdekeit a halálos áldozatokat követelő indiai vegyi katasztrófa után (Bhopal disaster) – egészen 2001-ig szerződéses kapcsolatban maradt a NOB-bal, s mellesleg a 2001-es elnökválasztási kampányban a kanadai Richard Pound mellett tette le a voksát. Annak ellenére, hogy Servan-Schreiber már 2000 decemberében jónak látta távozni. Lemondott, elsősorban annak következtében, hogy a Sajtóbizottság ausztrál vezetője,

Kevin Gosper, aki maga is kandidált a 2001-ben esedékes elnökválasztást megelőzően Samaranch székére, elfogadhatatlannak tartotta Schreiber és a Hill-Knowlton nem is titkolt támogatását Pound javára, s minden eszközzel korlátozta a francia igazgató hatáskörét. Jellemző epizódja volt ennek az affférnak, hogy nem sokkal a Sydneyben rendezett nyári játékok előtt mutattak be egy olyan televíziós dokumentum-filmet világszerte, amely különösképpen kedvezőtlen megvilágításba mutatta be Kevin Gospert, s amely egyben bizonyította is filmkockáin a rendezők, a filmkészítők és Schreiber remek munkakapcsolatát.

Még annyit a Schreeiber-Gosper konfliktus következményeihez, hogy az elnökválasztást megelőzően a kommunikációs osztály munkáját szétosztották három egymástól elkülönítetten működő igazgatóság között. A Moszkvában, 2001-ben hivatalba lépő új elnök, Jacques Rogge egyik első intézkedéseként pedig új kommunikációs igazgatót nevezett ki, rendezte a sorokat a 2002-es téli olimpia után: a brit Gisele Davis vette át a hányatott sorsú, ám az egyik legmeghatározóbb igazgatói pozíciót, s egyben ő lett a szervezet szóvivője is.

A főhadiszállás Vidyben

A főigazgatót és az igazgatókat formálisan a végrehajtó testület javaslatára az elnök nevezi ki. Igen gyakran esik meg, persze, hogy a Végrehajtó Bizottságnak viszont az eredeti személyi ajánlást eleve az elnök teszi, de hát végtére is ezzel nem esik csorba a demokratikus működésen. A főigazgató mellett 12 igazgató látja el a NOB főhadiszállásán a feladatokat, mégpedig 13 osztály kereteiben. Közülük kettőnek a beosztása kiemelten fontos. Az egyik az elnöki kabinetiroda vezetője, a Chief of Staff, aki az összes politikai kérdést kezeli, és közvetlen kapcsolatban van a tagokkal, a másik pedig az Olimpiai Játékok vezérigazgatója, vagy ügyvezető igazgatója (Executive Director of the Olympic Games), mint ilyen, az egyetlen megkülönböztetett a számos igazgató között, akinek elsődleges felelőssége a Nemzetközi Olimpiai Bizottság kardinális „produktuma" – a Játékok maguk. A két említett igazgató, valamint a főigazgató rendszeres résztvevői a végrehajtó bizottsági üléseknek, míg a többi igazgató akkor kap erre lehetőséget, ha a napirend a jelenlétüket, illetve jelentésüket megköveteli. Samaranch idejében - igaz, akkor még kevesebben voltak - valamennyi igazgató hivatalos volt a Végrehajtó Bizottsági ülésekre.

Az igazgatók minden hónapban rendszeres egész napos munkaértekezletet tartanak, egyes esetekben részt vesz rajta a NOB elnöke is. Ettől eltekintve lényegében önállóan és függetlenül vezetik osztályukat. Az osztályok munkatársi egységeit a humánpolitikai osztály fogja össze. Az Olimpiai Múzeum, valamint az Olimpiai Szolidaritási program igazgatója (amely a NOB támogatások meghatározott összegeit osztja szét többek között a nemzeti olimpiai bizottságok között) úgyszintén, még társaiknál is nagyobb önállóságot élvez, már annak is betudhatóan, hogy sajátságos feladataik mellett hivatalaik földrajzilag nem tartoznak az igazgatóságok és az Olimpiai Ház Vidyben található körzetéhez. Megjegyzendő itt még az is, hogy az Olimpiai Szolidaritás igazgatója egyben a nemzeti olimpiai bizottságokkal kapcsolatokat tartó osztályt is irányítja. A NOB adminisztráció egyébiránt négy különböző színhelyen található Lausanne-ban. A Genfi-tó partján fekszik a Chateau de Vidy és az Olimpiai Ház. Lausanne központjában egymástól nem messzire működik azután a Nemzetközi Sportok Háza, s végül az Olimpiai Múzeum főépülete, továbbá ennek két egysége. Közülük az egyik, a Villa „Mon Repost", annak idején Coubertin báró használta, s kezdetben szintén múzeumi célokat szolgált.

A NOB adminisztráció személyzetének szembetűnő gyarapodása már Samaranch elnöki színrelépésével megkezdődött, hiszen a korábbiaknál lényegesen sokrétűbb feladatokkal szándékozott szembe nézni. Később Smaranch azt az igényét nyomatékosította, hogy a létszám ne haladja meg a száz főt, nem számítva bele ebbe a kontingensbe az Olimpiai Múzeum személyzetét és a különféle konzultánsokat. Rogge elnök színrelépésével a személyzet gyarapodása – minőségét és számszerűségét illetően is – folytatódott, s 2008-ban már elérte a 400 főt - hozzávetőlegesen 30 országból szerződtetett munkatárssal. 2005-ben a munkatársak átlagos életkora 37.5 volt, s a gyengébb nem képviselői a munkaerő 62 százalékát tették ki. 2006-ban a NOB költségvetéséből a központi adminisztráció működtetésére és fenntartásra 83 millió dollárt költött a szervezet, s ennek az összegnek mintegy a fele térült illetményekre és szociális célokra.

A NOB adminisztráció személyzeti gyarapodása a számok tükrében:

1968	1973	1976	1980	1982	1987	1994	2001	2003	2005	2007
12	18	21	27	48	78	139	208	297	326	407

A NOB birtokában lévő vagyon nagy többsége két alapítvány tulajdoni kezelésében létezik: az egyik az Olimpiai Alapítvány, amelyet a svájci törvények előírásainak megfelelően működtet és ellenőriz a NOB adminisztrációja, a másik pedig az Olimpiai Múzeum Alapítvány. Ez utóbbié a múzeum tulajdonjoga. Az Olimpiai Alapítvány birtokolja és kezeli a NOB vagyont, s az értékek mellett működtet két korlátozott jogú társaságot a svájci törvények szerint. Mindkettő jelentős létszámú munkaerőt foglalkoztat. Az egyik a NOB Televíziós és Marketing Szolgáltatás (korábban Meridien Managment SA) és az Olimpiai Közvetítési Szolgáltatás (Olympic Broadcasting Services). Az előzőt, amely előzetes szerződések alapján fejti ki reklám és egyéb tevékenységét az olimpiai szponzorok javára, azok igényeinek megfelelően, a NOB marketing igazgatója irányítja. A másik az olimpiai játékok televíziós közvetítésének népszerűsítésére létesült, s az Európai Broadcasting Unio korábbi vezetői állnak az élén, hamisítatlan profik. Mindkét társaságot igazgató testület ellenőrzi, amelyeknek az élén NOB tagok állnak. Az előző élén a Marketing Bizottság elnöke, az utóbbién pedig az aktuális Olimpiai Koordinációs Bizottság elnöke. Az említett alapítványok igazgató tanácsában helyet kapnak a NOB végrehajtó testületi tagok. Az Olimpiai Alapítvány igazgató tanácsának elnöke a mindenkori NOB elnök, tehát jelenleg Jacques Rogge, az Olimpiai Múzeum igazgató tanácsának elnöke pedig a NOB örökös tiszteletbeli elnöke, tehát Juan Antonio Samaranch.

Nem kétséges, hogy Jacques Rogge színrelépésével nagyot változott az olimpiai ügyek irányítása. Anélkül, hogy elődje, Samaranch érdemeit bármiben is csorbítanánk, tény, hogy a belga utód határozott kézzel szilárdította meg a NOB vezetési struktúráját, és dolgoztatta ki korszerűbb munkamódszereit. A változások eredményeként az ügyek kezelése szakszerűbbé, átláthatóbbá, kiszámíthatóbbá vált. Igaz, az új stílus kevésbé paternalista és „rugalmas", viszont jóval kevesebb kockázattal jár, mint a korábbi évek változékony, kevésbé kiszámítható, esetenként meglepő fordulatokkal zajló kézi irányítása.

Gallov Rezső

(A következő számunkban - sorozatunk második részében - a NOB gazdasági teendőiről, marketing tevékenységéről, anyagi megerősödéséről, a televíziós jogokról, szponzorairól lesz egyebek mellett szó.)

Futó emlékek

Könyvismertető

KŐ ANDRÁS: TÁBORI ÉS A TÖBBIEK. AMFIPRESZ APRIORI INTERNATIONAL, BUDAPEST, 2008.

Vajon mondanak-e még valamint a mai fiataloknak a következő nevek: Iharos, Rózsavölgyi, Tábori? Gyaníthatóan nem sokat. Még a sport iránt érdeklődő, abban és abból a jövőben élni szándékozók körében is döbbenetes a sportágtörténeti ismeretek hiánya. Minősített sportolók alig tudnak egy-egy sportágukban valamikori nagyságot megnevezni, ellenfeleket, győzelmeket, eredményeket idézni. Vajon miért nem? Talán azért mert az olvasás ma már nem divatos időtöltés. Minden ismeret forrása az internet, ami valóban nagy találmány és segítő is lehet a bajban, de egyben tévutakra is vezet(het). Bárki, bármikor ellenőrizhetetlen információkat helyezhet el a világhálón és ember legyen a talpán, aki azt követően kiigazítatja a tévedéseket.

Talán ezért is szeretem a könyveket, amelyek természetesen ugyancsak tartalmazhatnak tévedéseket, elírásokat, de akik azokat írják, igyekeznek „tiszta forrásból" meríteni. Ilyen tiszta forrásból merítő sportszakíró Kő András, aki évtizedes (sport)újságírói pályafutása során tucatnál több könyvet tett a sportot szerető olvasók képzeletbeli asztalára. Írt vívókról és kerékpárosokról, sportoló nagyságokról és eseményekről. Alig egy esztendeje jelent meg a Grosics Gyuláról írott kötete és most itt a következő: „Tábori és a többiek". A beszélgetőtárs Tábori László, az egykori nagy bajnok, a magyar középtávfutók egyik legeredményesebb, legismertebb személyisége.

Ő vall Kő Andrásnak életéről, a sportról és a hazáról, szülőkről, edzésmódszerekről és a társakról. Iharosról, Rózsavölgyiről, Béresről, Mikesről és másokról és természetesen a feledhetetlen, szigorú, magába zárkózott, de a futásról mindent tudó Iglói Mihályról. Arról az emberről, akinek a sportpályafutását a második világháború kettétörte, a több éves szovjet hadifogság azonban meg nem törte. Az 1940-es évek második felétől 1956-ig a magyar középtávfutók legsikeresebb edzője volt. Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követően (az olimpia után) azonban ő is külföldön maradást választotta. Sikerei ott is voltak, tudását elismerték. Az USA majd Görögország jelentette számára a későbbi edzői működése helyszínét, hogy azután az ún. „rendszerváltoztatást" követően élete utolsó néhány éve még Magyarországon adasson meg neki.

Tábori életútja az 1930-as években született vidéki, kis jövedelmű családok gyermekeinek tipikus életútja. Iskola, sok sport és egy értő szem, aki kiválasztja és a szorgalom, ami a csúcsokra emeli. Visszafogottan, őszintén vall mindezekről Tábori László, ahogy arról is mennyit és hogyan edzettek, miért volt számukra fontos a munka és a siker. Mert a sikert nem adták ingyen. Eső, hó, hideg, forróság nem számított. Várta őket a Népliget, a Tüzér utca, a Népstadion. Az a stadion, ahol tízezrek tomboltak egy-egy sikeres világcsúcs kísérlet után, ahol a labdarúgó mérkőzések előtt, közben és után mindig fontos volt az atlétika, a futás, ahol világcsúcsok születtek, ha kellett „rendelésre". A magyar atléták szállították azokat. Tucatnyian tartoztak közülük a világ élvonalába.

Nem kevés helyen marasztalták is őket, de ők hazajöttek. Mert nem a pénz volt a fő motivációs erő (jóllehet az átlag magyar polgárhoz képest jobban élhettek az 1950-es évek Magyarországán), hanem sokkal inkább a siker íze, a győzelem iránti vágy. Ezért sok mindenre képesek voltak.

1956 októbere-novembere, a forradalom és a szabadságharc álmokat ébresztett. Egy nemzet önállóságának az álmát és lehetőségét, de sportolói, szurkolói álmok omlottak össze a szabadságharc leverése után. Melbourne, a nyári olimpiai játékok jelentették az álmot, a remélt sikereket. Sok tízezren remélték, hogy a magyar sport nagyobb sikert érhet el, mint 1952-ben Helsinkiben, de az álom, álom maradt. Volt olyan sportoló (pl. Iharos Sándor), aki el sem utazott Ausztráliába és aki elutazott nem tudta „hozni" a várt eredményt.

Vajon mire lett volna képes Tábori László, Rózsavölgyi István és sokan mások, akiknek néhány másodperc, centiméter, összpontosítás hiányzott csak ahhoz, hogy jobb helyezést érjenek el és olimpiai bajnok lehessenek? Nem tudhatjuk, mert a megtörténtek nem tehetők meg nem történtekké. Így látja ezt Tábori László is, aki az új hazájában, az Amerikai Egyesült Államokban is megállta a helyét. Kiváló eredményeket ért el versenyzőként, miközben igazi nemzetközi megmérettetésre nem volt lehetősége, nem lévén állampolgára az USA-nak. Mégsem keserűen emlékezik. Boldog és büszke, hogy fiatalok ezreivel ismertette és szerettette meg a futást. Az volt és az mai is mindennapi élete.

Klubbot alapított, versenyeket rendezett és cipőboltot tulajdonol, ahol minden betérőnek a legjobb cipőt ajánlja. Ismeri a lábat, az igényeket és felismeri, mit igényel a vevő. Beszélgetést, gyors kiszolgálást, múltidézést. Tábori Lászlónál/Tábori Lászlótól mind ezt megkaphatja, ahogy mi is részesülhetünk ebben Kő András jóvoltából, aki könyvében beszélgető, vagy inkább beszéltető társa Tábori Lászlónak. Értően és visszafogottan érdeklődik, ha kell kiegészít, adatokkal szolgál. Olyan adatokkal, amelyek ma már a sportlexikonok, adattárak oldalain találhatók: ki, mikor, hol, milyen eredménnyel nyert, ért el helyezést…

Tábori László őszinte és igaz beszélgetőtárs. A többieket erényeivel és hibáival együtt értékeli és úgy véli a köztük valamikor kialakult sorrend valós és hiteles volt. Sporttársak, haverok, néha még barátok is voltak. Örültek egymás sikereinek, de önálló egyéniségek voltak, ők már azok is maradnak, mind azok számára, akiknek fontos a magyar sport és fontos, hogy megismerjék azt a világot is, amikor nem csak belőle, de érte is éltek!

Hogy mi lehetett volna, ha másként alakul Tábori László élete az Amerikai Egyesült Államokban, miként élt volna, mivel kereste volna kenyerét? Arról röviden így szólt: „Minden bizonnyal nem edzőként. Két területen is továbbléphettem volna, bőripari szakképesítést még otthon szereztem, a vasiparit már itt kinn. Lehet, hogy befejeztem volna mind a négy évet az egyetemen, nemcsak hármat és tanultam volna utána is tovább. Azt tapasztalom ugyanis, hogy ma az egyetem Amerikában annyit ér, mint ötven évvel ezelőtt a középiskola." Sajnos ez a jelenség nem amerikai sajátosság, igyekszünk követni a példát, pedig nem azt kellene „kopírozni", sokkal inkább azt, amit a Talabircsuk néven született fiú tett: legyőzni a gőzmozdonyt a vasútállomásról induló „futóversenyben", sikereket elérni a sportban, önfeledten és boldogan habzsolni a gyerekkorban csak álmodott dobostortát, a csokoládét. Mert az élet Tábori(Talibircsuk) László számára sem volt habos torta, de a tisztességes munka, a tenni akarás, az elszántság meghozta az eredményét. Élete, sportolói pályafutása sokak számára lehet példa, ahogy eredményei is, amelyek az 1950 és 1962 közötti versenyeket tekintve szinte teljesek. Érdemes azt is tanulmányozni, ahogy nézegetni a régi fotókat, amelyek a magyar középtávfutás nagy korszakát és egyéniségeit örökítették meg!

Szakály Sándor